

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | **Marec 2012** | Številka 54

Pobratena občina Dobropolje 7

Zapisi o svetlopscju 18

Milena Kuhar z Malenc 29

Ekološko kmetovanje 34

KOSTANJEVIŠKENE NOVICE

IZDAJA

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektorica

Katja Plut

OBLIKA

Oblikovna zasnova

Janja Baznik

Oblikovanje

Matic Petrič

Urejanje fotografij

Matej Jordan

Fotografija na naslovnici

Uroš Abram

Tisk

Tiskarna TiskAM / Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

1854-9284

LEDENA KRKA | FOTO: **MATEJ JORDAN**

Po zelenem prehodu v leto 2012 nam je zima v začetku novega leta posredovala skoraj vse iz svojega bogatega repertoarja. Temperature so padle toliko pod ledišče, da je Kostanjevica za trenutek izgubila avreolo otoka in se s ponekod prav debelo opno ledu povezala s kopnim. Pravijo, da so lahko nazadnje tako brezskrbno hodili po Krki v zimi leta 1929. Na zahodu naše države so zaradi vetra pristojne službe razglasile rdeče alarme in izredno stanje. Življenje se je domala ustavilo. Človek nehoti dobi občutek, da je tudi to le posledica vse večjega razkoraka med nami in našim planetom. Konec koncev, veter je in bo pihal, kar bo ta svet, in tudi voda bo pozimi zmrzovala. Nič takšnega. S tem ljudje živijo stoletja in bodo tudi še naprej. Zato je toliko lepše videti tiste, ki si ob zmrznjeni Krki dajo na sredo reke postreči, denimo s kavo, kot smo lahko v mrzlih februarjskih dneh videli za Kmečkim hramom, kot pa tiste, ki jadikujejo o kataklizmičnem koncu. Saj enkrat nemara res pride, toda ne še sedaj. A kljub temu bi se veljalo nekoliko bolj osredotočiti na naše sobivanje s planetom. Se na daljših sprehodih osredotočiti vase in se umeriti z naravo. Prisluhni njenim resničnim sporočilom. Ne samo meriti led ali veter. Mogoče tudi malo bolj paziti, kaj damo vase s hrano. Še vedno preveč ljudi tudi na svojem domačem vrtu, kjer pridelajo zgolj tisto, kar pojedjo izključno sami, uporablja strupene snovi zato, da prežene kakšno nadlogo, ki pa pravzaprav niti ni nadloga, temveč le porušeno naravno ravnovesje. Običajno začnejo biti ljudje pozorni na takšne stvari šele takrat, ko se srečajo z boleznijo. Pa ni nobenega razloga, da tega ne bi naredili že prej. Najbolje kar takoj. Sonce že pošteno greje in Kostanjevica z okolico premore bogato paleto naravno dane in organizirane ponudbe. Da bi je bilo še več in da bi bila oblikovana po sodobnih smernicah, pa se trudijo člani Organizacijskega odbora za izvedbo prijave Kostanjevice na Krki na tekmovanje Entente Florale 2012. Ti v svojih zamislih v prostor prinašajo veliko pozitivnih iniciativ in samo veselimo se lahko tudi njihovih realizacij. Konec koncev gre za naš skupni blagor.

| GORAN MILOVANOVIĆ

POROČILO O OPRAVLJENEM DELU PRI VZDRŽEVANJU IN INVESTICIJAH V GOSPODARSKI JAVNI INFRASTRUKTURI, INVESTICIJAH V DRUŽBENE DEJAVNOSTI TER DOSEŽKIH OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI V LETU 2011

1. Na področju vzdrževanja občinske javne infrastrukture je bilo zadovoljivo poskrbljeno za:

- zimsko in letno vzdrževanje občinskih cest,
- javnih površin,
- javne razsvetljave;
- oskrbo s pitno vodo, odvajanje komunalnih voda in odvoz ter predelavo odpadkov,
- vzdrževanje pokopališč in izvajanje pogrebniških storitev ter
- izobešanje zastav in okrasitev naselij.

Na tekmovanjih na državni ravni, in sicer na tekmovanju za najbolj zeleno občino, je bila občina Kostanjevica na Krki med tremi najbolj zelenimi malimi občinami v državi, na tekmovanju Turistične zveze Slovenije pa na drugem mestu med mestnimi jedri.

2. Na področju investicij v gospodarsko javno infrastrukturo (GJS) so bile izvedene vse načrtovane dejavnosti, in sicer:

2.1 Izgradnja in obnova lokalnih cest in javnih poti

Izvedena so bila zemeljska dela in asfaltiranje javne poti:

- Koprivnik 2 (dolžina 220 m),
- Koprivnik 4 (dolžina 400 m),
- Zaboršt–Kuhar (dolžina 300 m) in
- asfaltirana pot Grajska cesta–Boltes (dolžina 100 m), skupaj 1.200 m.

Izvedene so bile izboljšave:

- Črneča vas: odvodnjavanje,
- Črneča vas–Črešnjevce: škarpa,
- Slinovce–Kuhar: odvodnjavanje,
- Ržišče: ureditev odcepa za vodohran z asfaltiranjem.

2.2 Prometna signalizacija

Urejena je talna in horizontalna signalizacija v območju osnovne šole in za DRSC pripravljena študija za rešitev pešpoti pri Green baru.

2.3 Javna razsvetljava

Obnovljena je javna razsvetljava ob Studeni pri osnovni šoli.

2.4 Rekonstrukcija regionalne ceste Prekopa

Podpisani sta pogodba z Ministr-

stvom za promet oziroma Direkcijo Republike Slovenije za ceste in izbranim izvajalcem del (CGP) za izvedbo 2. faze rekonstrukcije (most + 600 m) ter pogodba za strokovni nadzor. Vrednost investicije je 890.000 €, od tega občina sofinancira 360.000 €.

2.5 Internetno omrežje

Vzpostavljena je bila povezava s ponudnikom storitev HIP Komunikacije d. o. o., in zagotovljena izvedba nujenja brezžičnega interneta v hribovitem območju občine.

2.6 Urejanje ekoloških otokov

Urejeni so bili trije novi ekološki otoki, in sicer v Orehovcu, na Oštrcu in Dolnji Prekopi. Sedaj imamo skupaj 13 ekoloških otokov (normativ je 1 otok/500 prebivalcev).

2.7 Kanalizacijski sistem in čistilna naprava Prekopa

Pridobljena sta bila projektno-gradbeno dokumentacija (PGD) in projekt za izvedbo (PZI) za čistilno napravo.

2.8 Subvencioniranje malih čistilnih naprav

Zaključeni so bili postopki iz javnega razpisa za leto 2010 in javni razpis za leto 2011. Skupaj je bilo subvencioniranih 7 malih čistilnih naprav, ena vloga pa je bila zavržena.

2.9 Priključitev Gorjanske ceste na kanalizacijo

Izvedena je bila priključitev 14 stanovanjskih objektov, do konca leta pa bodo izvedene še preostale priključitve.

2.10 Urejanje odvodnih kanalov

Pridobljen je bil projekt za izvedbo, izvedena so bila dela na cca 950 m od 2.200 m v projektu. Od ARSO Novo mesto pa so bila dobljena zagotovila, da bodo v začetku tega leta sanirali strugo potoka Črnivec.

2.11 Oskrba s pitno vodo

Za regijski projekt Hidravlična izboljšava pitne vode v Posavju so bile za načrtovane rekonstrukcije oziroma novogradnje vodovodov v občini

pridobljene projektne dokumentacije do PGD in PZI projektov, ki so bili naročeni do konca lanskega leta. Urejena pa je tudi večina pogodb o služnosti, in sicer okoli 70.

2.12 Gradnja in obnova pokopališč

Začasno je bila popravljena streha na mrliški vežici v Kostanjevici na Krki in dosežen dogovor s Kostakom, d. d., da v mrliško vežico vgradi klimatsko napravo in dve panelni plošči za gretje.

2.13 Obrtna cona Kostanjevica na Krki – 1. faza

Projekt obrtne cone Kostanjevica na Krki – 1. faza je bil izveden do uporabnega dovoljenja. Vrednost investicije je 620.000 €, od tega so sredstva EU 460.000 € (73 %), sredstva občine pa 160.000 € (27 %).

2.14 Komunalna ureditev otoka Kostanjevica

Kostak d. d., je izvedel predvideni obseg sanacije tlakovanih površin in odtočnih jarkov.

2.15 Premoženskoppravna ureditev nepremičnega premoženja občine

V petih primerih je bil, predvsem v povezavi s cestami, urejen odkup zemljišč za potrebe obrtne cone in prenos lastništva s fizičnih oseb na občino. V dveh primerih pa je bilo občinsko premoženje prodano oziroma zamenjano.

Ob tem je pomembno dodati, da so bila vsa sredstva, ki so bila za navedene investicije predvidena iz državnega proračuna ali sredstev evropskih skladov, iz teh tudi v celoti pridobljena. Tako je bilo, kljub gospodarsko-finančni krizi na področju gospodarske infrastrukture, v letu 2011 realiziranih za 1,519 mio EUR sredstev, kar je, glede na leto prej, povečanje za 40,1 %.

3. Na področju investicij v družbene dejavnosti so bile izvedene naslednje načrtovane dejavnosti:

3.1 Športno-rekreacijski center – 1. faza

Po podpisu pogodbe z izbranim izvajalcem, s podjetjem Kostak d. d., v mesecu avgustu 2011, se je v septembru pričela gradnja, ki poteka v skladu s terminskim načrtom. Predračunska vrednost je 840.000 € – razpis je bil za 590.000 €. Sofinanciranje Ministrstva za šolstvo in Fundacije za šport, preostalo so sredstva občinskega proračuna.

3.2 VVE, rekonstrukcija in prizidek k obstoječem vrtcu

Občina je pristopila k izdelavi PGD za rekonstrukcijo in prizidek k obstoječemu vrtcu. PGD je pripravilo podjetje MV Biro, Marija Vlahušič, iz Krškega in opravljena je bila revizija postopka PGD, ki jo je izvajalo podjetje Degar d. o. o. iz Ljubljane. 18. 11. 2011 je bila na Upravno enoto Krško podana

zahteva za izdajo gradbenega dovoljenja. Naročena pa sta tudi že PZI in DIIP. Investicija zajema rekonstrukcijo obstoječega objekta in novogradnjo za okoli 1.000.000 €.

4. Delitev premoženja z Občino Krško

V letu, ki je za nami, smo zaključili še en velik projekt, in sicer delitev premoženja z Občino Krško, ter 25. 8. podpisali Dogovor o ureditvi spornih razmerij.

Pri tem pa je pomembno dodati, da so vse navedene investicije v letu 2011 zaključene brez kakršnegakoli zadolževanja in da smo proračunsko leto 2012, prvič od konstituiranja Občine Kostanjevica na Krki, začeli s sprejetim veljavnim proračunom za leto 2012. Prihodki tega znašajo

okoli 2.953.000 €, odhodki pa 3.013.000 €. Največji investiciji v letošnjem letu pa sta dokončanje investicije ŠRC in začetek rekonstrukcije regionalne ceste skozi naselje Prekopa – 2. faza.

Pripravili:

| STANISLAV ROSTOHAR,
VIŠJI SVETOVALEC ZA GOSPODARSKO
INFRASTRUKTURO, UREJANJE PROSTORA
IN VARSTVO OKOLJA

| ANITA KRAJNC,
VIŠJA SVETOVALKA ZA DRUŽBENE IN GO-
SPODARSKO DEJAVNOSTI

| JUDITA LAJKOVIČ,
DIREKTORICA OBČINSKE UPRAVE

Na podlagi 14. člena Odloka o občinskih priznanjih Občine Kostanjevica na Krki (Uradni list RS, št. 59/08), 25. člena Statuta Občine Kostanjevica na Krki (Uradni list RS, št. 19/07 in 40/07 – popravek) in 69. člena Poslovnika Občinskega sveta Občine Kostanjevica na Krki (Uradni list RS, št. 24/07) objavlja Komisija za občinska priznanja, proslave in sodelovanje z občinami pri Občinskem svetu Občine Kostanjevica na Krki

JAVNI RAZPIS ZA ZBIRANJE PREDLOGOV ZA PODELITEV OBČINSKIH PRIZNANJ V LETU 2012

S podelitvijo občinskih priznanj želi Občinski svet Občine Kostanjevica na Krki v letu 2012 izročiti priznanja najuspešnejšim in najzaslužnejšim posameznikom, podjetjem, zavodom, organizacijam in skupnostim ter društvom, ki so s svojim delom pomembno prispevali k prepoznavnosti ter razvoju in ugledu občine.

Mestni prstan z nazivom Občan leta

Občine Kostanjevica na Krki se podeljuje za izjemne prispevke pri promociji in prepoznavnosti občine.

Mestni prstan se podeli s posebno oblikovano listino, ki jo podpiše župan.

Kostanjeviški zlatnik se podeljuje posameznikom, podjetjem, zavodom, organizacijam in skupnostim ter društvom za dosežene uspehe pri delu ali za dejanja, ki zaslužijo splošno priznanje ali imajo poseben pomen za razvoj občine.

Kostanjeviški zlatnik je replika novca,

ki so ga kovali v srednjeveški kovnici v Kostanjevici in se podeljuje s posebno oblikovano listino, ki jo podpiše župan.

Kostanjeviški srebrnik se podeljuje posameznikom, podjetjem, zavodom, organizacijam in skupnostim ter društvom, ki so s svojim delom prispevali k prepoznavnosti, ugledu in razvoju občine.

Kostanjeviški srebrnik je replika novca, ki so ga kovali v srednjeveški kovnici v Kostanjevici in se podeljuje s posebno oblikovano listino, ki jo podpiše župan.

Predloge za podelitev priznanj lahko podajo posamezniki, skupine občanov, politične stranke, župan, družbe, zavodi, društva in druge pravne osebe. Predlagatelj zase ne more vložiti predloga za podelitev priznanja.

Predlog za podelitev mora vsebovati:

- podatke o predlagatelju,
- osebne podatke o kandidatu (datum

rojstva, izobrazba, bivališče, zaposlitev),

- navedbo, za katero priznanje se kandidat predlaga,
- opis kandidatovega dela, s katerim predlagatelj utemeljuje njegovo predlaganje (kot priloga),
- druge podatke in dokumente, ki so po mnenju predlagatelja pomembni za utemeljitev predložene kandidate (kot priloga).

Utemeljene predloge morate dostaviti najkasneje do 30. 4. 2012 na naslov: Občina Kostanjevica na Krki, Komisija za občinska priznanja, proslave in sodelovanje z občinami, Ljubljanska cesta 7, 8311 Kostanjevica na Krki – NE ODPIRAJ.

| PREDSEDNIK KOMISIJE:
FRANC ŠTOKAR, L. R.
ŠTEVILKA: 089-2/2012-1
DATUM: 1. MAREC 2012

Na podlagi 50. člena Zakona o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07, 70/08-ZVO-1B, 108/09, 80/10-ZUPUDPP in 106/10-popr.) in 43. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06-ZVO-1-UPB1, 49/06-ZMetD, 66/06-OdlUS, 33/07-ZPNačrt, 70/08 in 108/09-ZVO-1C) župan Občine Kostanjevica na Krki objavlja

JAVNO NAZNANILO

o javni razgrnitvi dopolnjenega osnutka Občinskega prostorskega načrta (OPN) Občine Kostanjevica na Krki in okoljskega poročila z dodatkom za varovana območja.

Javna razgrnitev dopolnjenega osnutka OPN in okoljskega poročila z dodatkom za varovana območja bo potekala v času od četrтка, 22. marca 2012, do vključno torka, 23. aprila 2012, v prostorih občine, Ljubljanska cesta 7, Kostanjevica na Krki, v času uradnih ur občinske uprave.

V času javne razgrnitve bo organizirana JAVNA OBRAVNAVA, in sicer v četrtek, 12. aprila 2012, ob 16. uri v prostorih Gostilne Žolnir, Krška cesta 4, Kostanjevica na Krki.

Na javni obravnavi bodo podane obrazložitve in dodatna pojasnila k

razgrnjenemu gradivu.

V času javne razgrnitve ima javnost možnost dajati pripombe in predloge na dopolnjeni osnutek OPN in okoljsko poročilo z dodatkom za varovana območja.

Pripombe in predlogi na dopolnjeni osnutek OPN in okoljsko poročilo z dodatkom za varovana območja se lahko do vključno 23. aprila 2012 podajo pisno na mestu javne razgrnitve kot zapis v zvezek pripomb in predlogov, lahko se pošljejo na naslov Občina Kostanjevica na Krki, Ljubljanska cesta 7, 8311 Kostanjevica na Krki ali posredu-

jejo prek elektronske pošte na naslov: obcina@kostanjevica.si, pri čemer se v rubriki „zadeva“ navedejo ključne besede „OPN Občine Kostanjevica na Krki“.

Ustno se lahko pripombe in predlogi podajo le na javni obravnavi.

Občina Kostanjevica na Krki bo preučila pripombe in predloge javnosti ter do njih zavzela stališče, ki ga bo objavila na krajevno običajen način.

| ŽUPAN OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI:
MOJMIR PUSTOSLEMŠEK, L.R.

Vrtec pri Osnovni šoli Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
Gorjanska cesta 2
8311 Kostanjevica na Krki

v skladu

z Zakonom o vrtcih (Ur. l. RS št. 12/1996 in spremembe Ur. l. RS, št. 44/2000, 78/2003, 113/2003-UPB1, 72/2005, 100/2005-UPB2, 25/2008)

objavlja

RAZPIS

za vpis otrok v vrtec za šolsko leto 2012/2013
(od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2013)

Vrtec bo predvidoma izvajal dnevne programe v trajanju od 6 do 9 ur. Dnevni programi so namenjeni otrokom od prvega leta starosti do vstopa v šolo. Poslovni čas vrtca je od 5.30 do 16.00.

Otroci bodo vključeni v skupine prvega (od 1. do 3. leta) in drugega starostnega obdobja (od 3. leta do vstopa v šolo) ter kombinirane skupine teh dveh obdobji. Posamezni program se bo izvajal, če bo prijavljenih zadostno število otrok.

Vpis bo potekal od 12. 3. 2012 do vključno 13. 4. 2012.

Otroka morate vpisati tudi, če boste varstvo potrebovali šele sredi šolskega leta. Če bo v vrtec vpisanih več otrok, kakor je prostih mest, bo o sprejemu odločala Komisija za

| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

sprejem otrok. Sestavo komisije in merila za sprejem otrok v vrtec določi občina ustanoviteljica na predlog sveta vrtca. Starši oziroma zakoniti zastopniki boste pisno obveščeni o izidih vpisa predvidoma do 30. junija 2012.

Vlogo za vpis otroka lahko starši oz. zakoniti zastopniki dvignete v svetovalni službi v šoli, v vrtcu ali na spletnih straneh Osnovne šole Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki (<http://www.osgorjup.si/v2/> pod Vrtec – obrazci za vrtec) in Občine Kostanjevica na Krki.

| RAVNATELJICA: MELITA SKUŠEK, PROF.

IZVAJANJE REDNEGA LETNEGA VZDRŽEVANJA OBČINSKIH CEST

Izvajanje rednega letnega vzdrževanja občinskih cest je urejeno s koncesijsko pogodbo, ki jo je občina podpisala leta 2010 z družbo Kostak Krško d. d. V skladu z določili te pogodbe letno vzdrževanje občinskih cest izvaja družba Kostak d. d., s svojo podizvajalco, družbo GKI d. o. o., kot je to bilo že tudi v letu 2011.

Na podlagi pogodbe mora izvajalec letnega vzdrževanja občinskih cest zagotavljati prevoznost (skladno z zakonodajo) občinskih lokalnih cest med naselji (LC), lokalnih cest (ulic) v mestu Kostanjevica na Krki, ki so zbirne mestne ceste (LZ) ter mestne in krajevne ceste (LK), ter javnih poti v občini (JP). Doseganje navedenega cilja zagotavlja z izvajanjem naslednjih dejavnosti:

- redni, občasn in izredni pregledi cest,
- strojno čiščenje vozišč in odvoz materiala,
- strojno in ročno čiščenje jarkov, koritnic, prepustov, revizijskih jaškov, ponikovalnic, vtočnih jaškov in lovilcev maščob ter odvoz materiala,
- strojna košnja trave z mulčerjem,
- zamenjava betonskih pokrovov na vtočnih jaških, zamenjava ali popra-

- nilo vtočnih mrež,
- krpanje udarnih jam s hladno ali z vročo asfaltno zmesjo,
- zalivanje reg in razpok,
- strojno ali ročno popravilo in krpanje makadamov,
- odstranjevanje starih odtočnih jaškov, popravilo tamponov,
- zamenjava vtočnih robnikov in drugo.

Obseg del je odvisen od ugotovljenega stanja na terenu in razpoložljivih sredstev v občinskem proračunu.

Skupno je treba poskrbeti za cca 65.000 m cest. Seznam cest, ki so predmet rednega letnega vzdrževanja, je določen na podlagi Odloka o kategorizaciji občinskih javnih cest v Občini Kostanjevica na Krki – Ur. l. RS, št. 42/08, strani 4608–4611).

Če boste kot uporabnik občinskih cest ugotovili potrebo po nujnem posegu za odpravo določenih situacij na cestah, ki ogrožajo varnost prometa, pokličite odgovorno osebo za izvajanje koncesije v družbi Kostak d. d., na telefonsko številko 041 611 122.

Če pa ne boste zadovoljni z ukrepnim koncesionarja, pokličite občinsko upravo na telefon 08 205 06 20 oz. 051 635 829.

Ob tem pa občane naprošamo tudi za določeno mero racionalnosti v pričakovanih glede obseg rednega letnega vzdrževanja občinskih cest, saj so sredstva za te namene omejena.

| STANISLAV ROSTOHAR
VIŠJI SVETOVALEC ZA GOSPODARSKO
INFRASTRUKTURO, UREJANJE PROSTORA IN
VARSTVO OKOLJA

CESTE | FOTO: MATEJ JORDAN

PONOVNO ODPRTJE POLICIJSKE PISARNE V KOSTANJEVICI NA KRKI

Prebivalci občine Kostanjevica bodo od oktobra 2011 lahko vsako sredo med 15. in 17. uro v prostorih občine Kostanjevica na Krki obiskali policista, vodjo policijskega okoliša s Policijske postaje Krško.

Policijska pisarna je oblika policijskega dela, s katero želimo na policiji vzpostaviti lažjo dostopnost in pristnejši stik s prebivalci, ki je še kako pomemben pri partnerstvu z lokalno skupnostjo na področju zagotavljanja varnosti. Vodja policijskega okoliša je nosilec preventivnega dela in partnerskega sodelovanja z državljanji na območju policijskega okoliša, kjer poskuša na ta način zagotavljati ugodne varnostne razmere. Vodje policijskih okolišev so policisti z delovnimi, strokovnimi in življenjskimi

izkušnjami, ki imajo občutek za delo z ljudmi. Njihovo delo je usmerjeno v neposredno sodelovanje z ljudmi.

Vodjo policijskega okoliša obiščite v policijski pisarni:

- če potrebujete pomoč ali nasvet policije,
- če želite posredovati podatke o kaznivem dejanju,
- če želite prijaviti kaznivo dejanje, nesrečo ali ogrožanje,
- če želite posredovati druge varnostno pomembne ali zanimive podatke,
- če želite predlagati ukrepe ali dejavnosti za izboljšanje varnosti v svojem okolju.

V policijski pisarni vam bo policist:

- strokovno pomagati, svetovati in priporočiti različne aktivnosti za izboljšanje varnostnih razmer.
- Prisluhnil bo željam in pobudam občanov za izboljšanje varnosti.
- Pripravljeni smo sprejemati kritike. Odgovorili bomo na vsako vprašanje, ki se nanaša na varnost.
- V okviru zakonskih pooblastil bomo pristopili k razreševanju konkretnih problemov.
- Seznanjali vas bomo z varnostnimi razmerami in oblikami deviantnih dejanj in pojavov.

| ALENKA DRENIK
TISKOVA PREDSTAVNICA
POLICIJSKE UPRAVE NOVO MESTO

PREDSTAVITEV POBRATENE OBČINE DOBREPOLJE

Občina Dobropolje je rojena leta 1995 na prostoru zahodne Dolenjske, južno od Radenskega polja, na skrajnem severozahodu Suhe krajine. Dolga je 14 km in na severu široka 3,8 km, proti jugu pa se zožuje v Struško dolino. Obdana je s številnimi griči in z nižjimi hribi, najvišji vrh je Grmada (874 m) in za njo Kamen vrh (783 m), ki sta imenitni izletniški točki, tako za pohodnike kot tudi za kolesarje. Na obeh vrhovih stojita koči, ki sta vsak vikend odprti za obiskovalce. Na Šentrumarju (642 m) stoji nova kočica, imenovana Gobarski dom, in vabi zlasti nabiralce gob, da se v njej okrepčajo vsak vikend, preostale dni pa po dogovoru. Dom so postavili člani Gobarskega društva Štorovke iz

Hočevja. Ko se s teh in še z drugih razglednih točk zazremo v podobo treh dolin (Ponikovska, Dobropoljska in Struška), ki sestavljajo občino, začutimo pravi balzam za oči, dušo in pljuča. Domačini pravimo, da je Dobropolje dragocen biser v mozaiku Slovenije. Ime je dobilo po rodovitem polju, kljub suhi krajini. Naša pokrajina je sestavljena iz veliko kraških vrtač, jam in požiralnikov. Največja jama s kapniki je Podpeška, ki jo je odkril že Valvazor. Tekoče vode nimamo, razen potoka Rašca, ki priteče do Ponikev in se v požiralniku Pasnica izgubi pod površje. Prav zaradi votlega podzemlja smo imeli leta 2010 poplave, saj je voda udarjala na površje iz podzemlja. V

občini je 24 vasi s staro vaško arhitekturo, stoletnimi sadovnjaki, ki so sestavni del neprecenljive in bogate tradicije številnih rodov, ki so stoletja ohranjali in bogatili ta prostor. Vsako vas in prenekatero domačijo bogatijo etnografske izvirnosti in zanimivosti.

Industrija temelji na lesni industriji, več je obrtnikov, imamo le še nekaj kmetov, preostali ljudje si iščejo zaslužek v bližnjem Grosuplju in veliko v Ljubljani, ki je oddaljena le 30 km.

Dolina ponuja velike in nepredvidene možnosti ekokmetovanja in ekološkega življenja, je ena pomembnih danosti in priložnosti za mlade generacije.

KULTURA V DOBREPOLJU

V Dobropolju živijo ljudje, vneti za kulturo, saj so združeni v številno kulturno društvo, ki šteje preko 200 članov (prebivalcev v občini je okoli 3.600).

Najštevilnejša je Godba Dobropolje in za njo moški pevski zbor Rako Fabiani, pa mešani cerkveni pevski zbor. Različni drugi sestavi so:

Bing Bang, orkester mladih, ki igra džez in so tudi zelo odmevni po Sloveniji, instrumentalna skupina Izvir, ki igra ritmično duhovno glasbo, in citrarka na violinskih citrah Veronika Zajc, ki je osvojila državni naslov „prešmentana citrarka“.

Skupina žensk Mavrica, skupina deklet Sekstet komplet, skupina deklet Tercet za umret. Najbolj znana pa je seveda Tina Kadunc – Tiana, ki se je prvič pojavila na Slovenski popevki in na prireditvi Klic dobrote, kjer je tudi zmagala (Maribor 2005).

Dejavna je dramska skupina Scena, ki vsako leto pripravi vsaj dve predstavi. Njihov repertoar zajema tako komedije in veseloiigre kot resne drame (Saloma).

Zelo živo je ljudsko petje, ki ga že desetletja ohranjajo ljudski pevci iz Zagorice, ki so dobili evropsko priznanje za ohranjanje ljudskega petja. Vedno jih spremlja pripovedovalka

CENTER VIDMA Z OBČINSKO STAVBO, JAKLIČEVIM DOMOM IN S FARNO CERKVIJO
| FOTOARHIV: TD DOBROPOLJE

ljudskih zgodb, ga. Ančka Lazar, ki je svoje zgodbe zbrala v knjigi Dobropolje stoji na jezeru. In da je to res, pravi Ančka, v romarskih cerkvah vedno molijo za Dobropolje, ki stoji na treh kolih, da se ne bi kateri spodmaknil in bi vsi padli v vodo. Tudi Ančka je doma iz Zagorice. V Zagorici so imenitni pevci pri Erčuljevih, kjer poje vsa družina: oče, mama in pet hčera. Tudi oni žanjejo uspehe s svojo ljudsko glasbo po vsej Sloveniji. V Zagorici ohranjajo tudi tradicionalne maškare, ki se rade

udeležijo povorke tudi v Kostanjevici na Krki. Po novem pobratenju čutijo kar pripadnost kostanjeviški povorki. Tu je naveza, ki nas združuje. V Zagorici v Dobropolju sta se rodila naša velika moža, France in Tone Kralj. Prav njuni predniki so veliko dali na ljudsko umetnost ter bili spretni v rezbarjenju in kot pevci. Ivan Kralj, ustanovitelj Zagoriških fantov, in njegova sestra Ančka Lazar izhajata iz rodovine Kraljev.

Posebnost v Dobropolju so tudi Poniko-

vske maškare, ki tradicijo ohranjajo več kot sto let. Samo neporočeni fantje se preoblečejo v petelina in druge like, ki so vidni le v Ponikvah že tri tedne pred pustnim torkom. Tako Ponikovske kot Zagoriške maškare so upodobljene na poštnih znamkah Slovenije leta 2006. Pomembno vlogo za razvoj družbenega življenja ima Jakličev dom, ki je središče kulturnega dogajanja. Zgrajen je bil leta 1939 kot spomenik Franu Jakliču. Fran Jaklič - Podgoričan je bil priljubljen učitelj, združni in kulturni organizator, prenovitelj gospodarskega, kulturnega in družbenega življenja v Dobropolju in okolici. Bil je tudi pisatelj. Pisal je v narečju. Bil je učitelj Franceta in Toneta Kralja. V Jakličevem domu je spominska soba Frana Jakliča, etnološka zbirka „Živimo z ljudskim izročilom“, ki obsega ljudsko umetnost, in virtualna galerija Franceta Kralja – multimedijška predstavitev življenja in dela Franceta Kralja. Tik pred izidom pa je tudi predstavitev življenja in dela Toneta Kralja. V občini delujeta tudi dve turistični društvi, TD Podgora in TD Dobropolje,

ki s svojimi programi skrbita za turistično ponudbo kraja. Dobropolje že desetletja povezujejo trdne vezi prijateljstva s Kostanjevico na Krki. S podpisom listine 23. oktobra sta se župana obeh občin ponovno dogovorila za pobratenje obeh občin. S tem se nam odpirajo nove možnosti sodelovanja na področju kulture in umetnosti, v turizmu, gospodarstvu, šolstvu in športu. Dogovorili smo se, da bomo prijateljstvo in sodelovanje krepili z izmenjavo izkušenj, načrtovanjem skupnih prireditev in obiskom različnih prireditev.

| MARIJA ŽNIDARŠIČ, DUŠICA HOČEVAR
TD DOBPOLJE

DOBPOLJE IN KOSTANJEVICO POVEZUJE TUDI BRATA KRALJ IZ ZAGORICE
| FOTOARHIV: TD DOBPOLJE

HORTIKULTURNA UREDITEV KOSTANJEVICE NA KRKI

Organizacijski odbor za izvedbo prijave na tekmovanje Entente Florale, ki ga je imenoval župan občine Kostanjevica na Krki, je v mesto povabil Mitjo de Gleria, univ. dipl. inž. arh., člana in soustanovitelja vseslovenskega hortikulturenega društva Zeleni palec, ki je že v preteklosti spremljal urbanizacijo kraja, da predstavi svoja strokovna videnja o nadaljnjem razvoju občine. Mitja de Gleria je izrazil pomen zasnove projekta Entente Florale, ki ga vodi Organizacijski odbor za izvedbo prijave na tekmovanje Entente Florale, in sicer da se v projekt vstopa strokovno, dolgoročno in trajnostno. Le na ta način bosta ureditev in lepota kraja postali stalnica in kapital v turizmu kot najmočnejši gospodarski panogi, saj je v teh kriznih časih težko razvijati industrijo, ki naj bi bila še

ekološko ozaveščena, če ni pogojev za to. Mitja de Gleria vidi Kostanjevico na Krki kot edinstven kraj, bogat z vsemi naravnimi in kulturnimi danostmi, ki pa so premalo izkoriščene. Meni, da lahko v tem okolju dolgoročno živi več ljudi od turizma kot od industrije. Doslej je bilo v občini izvedenih kar nekaj projektov, o čemer smo seznanjeni. O tem, kaj je tisto, kar manjka, pa arhitekt in urbanist meni, da je potrebna neke vrste nadgradnja vsega tega, kar bi bilo moč doseči z vsesplošno nadstandardno urejenostjo kraja v slovenskem merilu, z ureditvijo sprehajalnih poti, s povezavo mesta s kompleksom Galerije Božidarja Jakca, s postavitvijo lične urbane mestne in krajinske opreme (klopi, koši, usmerjevalne in poučne table ...) ter s hortikultureno in parkovno ureditvijo samega mesta in okolice, kajti sedaj je narava preveč prepuščena sama sebi. Na ta način bi lahko Kostanjevica na Krki z organiziranim in strokovnim urejanjem postala turistični hortikultureni biser.

9. januarja 2012 sta na povabilo Odbora v Kostanjevico na Krki prišla Martina in Anton Schlaus, člana upravnega odbora Društva Entente Florale Slovenije in člana mednarodne žirije AEEP Entente Florale Europe. Anton Schlaus je član žirije vse od začetka, ko se je leta 1998 Slovenija prvič udeležila tega tekmovanja, Martina Schlaus pa se je žiriji pridružila pred štirimi leti.

Martina in Anton Schlaus sta Organizacijskemu odboru predstavila Društvo Entente Florale Slovenija in merila ocenjevanja v mednarodnem projektu Entente Florale. Pri tem bo treba dosledno slediti načrtovanemu razvojnemu pristopu, upoštevati okoljevarstvene smernice v prostorskih planih in akcijski plan s strani prostovoljnih skupin, posameznikov in organizacij. V okviru ocenjevanja je dan poseben poudarek tudi:

- okolju: naravnemu okolju (pri tem se upoštevajo ukrepi za kakovost vode v reki, potokih, jezerih); grajenemu okolju (kakovost in vzdrževanje jav-

PREDAVANJE O VRTOVIH | FOTO: MATEJ JORDAN

nega in zasebnega stavbnega fonda, ulična podoba in ulična oprema, zapuščeni stavbni fond – pomembno je začasno zastiranje, kulturna dediščina stavb in posameznih predelov) ter čistoči in urejenosti (nered, odpadki, koši in cigaretni ogorki, plakatiranje, grafiti, neprimerno postavljanje reklamnih plakatov);

- pokrajini (politika – smernice, upravljanje z okoljem, povezanost med urbanim delom in okolico, biotska raznovrstnost živalskih in rastlinskih vrst, spoštovanje naravnih habitatov),

- odprtemu zelenemu prostoru (lokacija, funkcija in vpliv na uporabnika; parki, botanični vrtovi, zasebni vrtovi; športne in rekreativne površine, pokopališča; potoki, ribniki, jezera in obrežja; oblikovanje, vzdrževanje in čistoča);

- trajnim nasadom (drevesa, grmičevje, grmovnice; trajnice; kakovost, številčnost, vzdrževanje, primernost in skladnost);

- sezonskim nasadom (v talnih koritih in obešenih košarah – kakovost, številčnost, barvna usklajenost, raznolikost, harmoničnost, vzdrževanje; v cvetličnih gredah – kakovost, številčnost, barvna usklajenost, harmoničnost, vzdrževanje);

- skrbi za okoljevarstveno izobraževanje (način, obseg);

- trudu in udeležnosti (obstoj dejavnih prostovoljnih skupin, posameznikov in organizacij; sodelovanje med posameznimi lokalnimi organi, podjetniki in obrtniki; evidenca skrbi za okolje);

- področju turizma in prostega časa (privlačnost kraja, infrastruktura, tržna in razvojna politika, trajnostni razvoj) ter

- predstavitvi celotnega projekta (informacije za javnost: kakovost, dokumenti; sporočila za medije – kakovost, obsežnost, dokumenti; predstavitev za žirijo – celotna organiziranost programa ogleda).

Več o tem si lahko preberete na spletnih naslovih www.entente-florale.si in www.entente-florale.eu.

Zadovoljitev vseh meril projekta je urejenost celotne infrastrukture v kraju, toda najpomembnejši element je prav gotovo socialni motivacijski kapital, to so ljudje s svojim osebnim zgledom, s sodelovanjem v različnih dejavnostih kraja (družbeno udejstvovanje) in s prijaznim odnosom drug do drugega.

10. februarja 2012 je v OŠ Jožeta Gor-

jupa potekalo predavanje z naslovom Raznolikost slovenskih zasebnih vrtov, ki sta ga izvajala priznana predavateljica Alenka Gorza in Samo Jereb.

Oba predavatelja sta soavtorja knjig Čudoviti vrtovi Slovenije in Trajnice za vse letne čase. Sta sodelavca priloge Delo in dom, kjer redno objavljata strokovne in poljudne prispevke, s predavanji po slovenskih knjižnicah pa širita vrtno kulturo. Obiskovalce predavanja sta v Kostanjevici na Krki skozi lastne fotografije popeljala v živi svet narave in podala ideje ter rešitve pri zasaditvah vrtov, predstavila pa sta tudi mnoge zasaditvene kombinacije. Gosta in vse prisotne je uvodoma pozdravil Andrej Božič, predsednik Organizacijskega odbora, in poudaril pomen nadgradnje vseh elementov v Kostanjevici na Krki, še posebej ustrezne hortikulture ureditve in zasaditve. Ob zaključku pa se je za slikovito izobraževanje gostoma zahvalil Mojmir Pustoslemšek, župan občine, pri čemer sta predavateljica dejala, da je Kostanjevica na Krki ena redkih občin, ki se zaveda pomena hortikulture ureditve kraja.

Organizacijski odbor za izvedbo prijave na tekmovanje Entente Florale pripravlja projekt poenotenja hišnih števil na otoku mesta Kostanjevice na Krki, in sicer naj bi se dosedanje tablice z napisom hišne številke zamenjale z glinenimi, saj je glina avtohtoni material tega območja. Zato vas obveščamo, da boste lahko že v kratkem času zamenjali svoje tablice z glinenimi ploščicami.

Vsi želimo, da bi bil naš kraj urejen in privlačen ter da bi ga doživljali pozitivno, na eni strani zaradi prostočasnih dejavnosti, na drugi zaradi čim boljšega vtisa na goste, ki prihajajo k nam. Zato vas naprošamo, da nam posredujete svoje predloge, mnenja, komentarje, pripombe in ideje o potrebnih ureditvi mesta ali „črnih točkah“, ki jih je treba odpraviti (te bomo objavili v naslednji številki Kostanjeviških novic), na elektronski naslov obcina@kostanjevica.si. Vaša sporočila bomo z veseljem sprejemali in jih skušali vnesti v zastavljene tematike.

| PRIPRAVILA: LEA-MARIJA COLARIČ-JAKŠE

| PREDSEDNIK ODBORA: ANDREJ BOŽIČ

STROKOVNA EKSKURZIJA V BRUSELJ

Na povabilo OO NSI Šentjernej in evropskega poslanca iz Bruslja, g. Lojzeta Peterleta, smo se trije člani, in sicer Silvo Kiren, Jaka Kiren in Franc Prpič iz OO NSI Kostanjevica na Krki udeležili strokovne ekskurzije in ogleda parlamenta v Bruslju.

Zbrali smo se 14. oktobra v poznih večernih urah v Šentjerneju in nadaljevali pot proti zastavljenemu cilju. Prvi dan smo se v dopoldanskem času ustavili v Stuttgartu, kjer nas je sprejel izseljenski duhovnik, g. Zvone Štrumbelj. Po ogledu Slovenskega doma, dobrem kosilu in njihovi sladiči pa smo nadaljevali pot proti cilju. V večernih urah smo prispeli v Bruselj in se nastanili v hotelu ter tam prenočili. Naslednji dan smo se odpravili na ogled mesta Brugge in si ga temeljito ogledali, ob povratku smo si ogledali znamenito bruseljsko katedralo in v poznih popoldanskih urah še Atomium ter nekaj drugih znamenitosti.

V ponedeljek zjutraj pa je napočil čas za ogled in sprejem v Bruseljskem parlamentu. Sprejela nas je hči evropskega poslanca, gđc. Špela Peterle, in nas po vseh opravljenih formalnostih peljala do pisarne g. Lojzeta Peterleta, ki nas je po uradnih pozdravih s strani različnih sodelavcev sprejel in nagovoril. Predstavil nam je delovanje parlamenta in različnih odborov, ki so pomembni za našo državo. Po končani predstavitvi smo imeli

| FOTOARHIV: OO NSI KOSTANJEVICA NA KRKI

kosilo v evropskem parlamentu. V popoldanskem času pa je sledil ogled bruseljskih ulic pod vodstvom gospodov Mateja Tonina in Klemna Zumra, kjer smo spoznali blišč in pa tudi bedo ulic tega mesta. Nato je sledila še večerja z gospodom Peterletom, na kateri nam je tudi zaigral na svoje orglice, z nami zapel, pa tudi njegovim šalam smo se nasmejali do solz. V torek smo imeli čas za nakup spominkov za svoje domače. V popoldanskih urah smo se odpravili

proti domu in prispeli v Šentjernej v zgodnjih jutranjih urah 19. oktobra. Ob koncu naše ekskurzije pa smo se v imenu svojega odbora zahvalili Šentjernejčanom, še posebej g. Luki Lutarju, da so nam omogočili to ekskurzijo in s pomočjo evropskega poslanca krili tudi stroške prevoza. To dokazuje dobro sodelovanje med občinskimi odbori Dolenjske in Posavja.

| SILVO KIREN

BOŽIČEK NA OŠTRCU

Oštrčani so tudi letos pri svoji mogočni lipi, sedaj že tradicionalno, organizirali sprejem za Božička, ki je prišel obdarit njihove otroke, ter ob tem pripravili bogat kulturno-kulinaričen večer, ki se je zavlekel pozno v noč. S harmoniko sta Božička pričakala Alen Juršič in Kristjan Žulič, s temle nagovorom pa ga je pozdravil Žiga Oštir: Dragi Božiček, otroci in drugi gostje! Le še nekaj vročinskih decembrskih dni je do božiča in novega leta. Čas, ki prihaja, je čas praznikov, čas vonja po cimetu in potici. To je čas prijaznih stiskov rok, lepih želja in utripajočih

lučk. Sedaj si vsak obeta le najboljše in tudi drugemu želi samo dobro. Naj ta božični duh odpre vsa vrata toplini in družinski sreči, naj nam prinese v srca ljubezen in energijo, blagostanje ter mir v duši in svetu. Tudi letos se je pred božičem k nam z mrzlega severa spet pripeljal Božiček. Dragi Božiček, tvoja bela brada, svetle in dobrodušne oči ter veseli HO HO HO nam sporočajo, da nam prinašaš vesele pozdrave in tistim najmlajšim ter najbolj pridnim darila. Ker nas še ni razveselil sneg, si moral pustiti doma svoje jelenčke in si izposoditi naše konjičke, da si lahko prišel k nam. A nič zato! Pomembno je, da si med nami, se z nami veseliš prazničnega srečanja in imaš tudi letos zvrhan

koš. Če pa nam v naslednjih dneh pošlješ še kakšno snežinko, bomo pa še bolj veseli. Naj se tebi, Božiček, in vsem nam v novem letu izpolni sleherno pričakovanje, naj nam novo leto prinese zdravja, sreče in naj topline ter ljubezni bodo polne vreče. Naj Vam svečano zazveni žvenket prazničnih kozarcev v službi, doma, med prijatelji in med vsemi, ki dobro v srcu mislijo. Tebi, Božiček, pa bi radi prišepnili, da te imamo radi, da smo te že nestrpnostno pričakovali in te prosimo, da tudi drugo leto ne pozabiš na nas.

TRADICIONALNI POHOD NA POLOM

Vsako leto ima PD Polom Kostanjevica na Krki organiziran pohod na Polom, in sicer 26. decembra. Zbrali smo se na parkirišču Galerije Božidar Jakac. Skupaj se nas je zbralo 34 pohodnikov, polovica jih je prišlo iz Brežic in iz Samobora, z Acom na čelu. Planinsko društvo Brežice ima namreč v svojem programu tudi naš pohod na Polom. Začetek pohoda ob 9. uri, kratka predstavitev poti in pohod se je začel. Mrzlo, vlažno jutro nam ni pokvarilo razpoloženja pri hoji. Gremo po običajni markirani poti proti cerkvi na Malih Vodenicah. Vsi smo seznanjeni s prvim večjim postankom pri Ivanu in Zofki Pirc, ki nam vsako leto pripravita presenečenje v obliki napitkov. Polurni počitek je bil dovolj, da smo se okrepčali s toplim čajem in kuhanim vinom, nekateri so bili tudi za šnopček. Pot smo nadaljevali proti Mirčevemu križu, kamor nam je uspelo priti v dveh urah. Prvi prispeli potegnejo za vrh zvona, njegov glas pa naznanja bližino našega cilja. Tu smo imeli daljši postanek z malico, vsak je imel malico iz nahrbtnika, kozarci so se polnili, dobre volje ni manjkalo. Ni bilo veliko snega,

| FOTO: MARTIN KASTELIC

vendar dovolj, da nismo predolgo stali na mrzli podlagi. Odpravili smo se naprej, pot je bila prijetno mehka, skoraj idilična po snegu in zaledenelih vejah gozda. Na kraju, kjer se odcepi pot za Čestitke, se razdelimo v dve skupini. Domačini nadaljujejo pot po strmi zasneženi stezi čez Rigle, gostje grejo z vodnikom Francem po Rutenski poti. Nižje prihajamo, več je blata na poti,

ko pridemo do Krapeževega kozolca, nadaljujemo pot po asfaltu do našega tretjega počitka. Pohod zaključimo ob obari, čaju in vinu. Le še hvala organizatorju, pa lepe želje v letu 2012 in za nami je še eno planinsko doživetje.

Planinski pozdrav!

| FRANC ŠTOKAR

SREČANJE KOLE- DNIŠKIH SKUPIN

V petek, 6. 1. 2012, ob 19. uri se je v gostilni Kmečki hram odvijalo prvo srečanje koledniških skupin Kostanjevice z okolico, ki ga je organiziralo Društvo za trajnostni razvoj Terra Vera. Po kratkem začetnem uvodu in predstavitvi zgodovine čaščenja Sv. treh kraljev so se predstavile tri skupine: oštrška, orehovška in kostanjeviška. Vsaka skupina se je predstavila s svojo pesmijo, pa tudi z zgodbami, s spomini in z anekdotami v zvezi s koledovanjem, kar je večer še dodatno popestrilo. Posebno presenečenje so bili koledniki z Oštrca, ki so – predvsem zaradi pomanjkanja zanimanja mlajše generacije – koledovanje povsem opustili že pred skoraj dvema desetletjema, a so se tokrat predstavili s svojo izvirno, arhaično pesmijo, ki je na poti skozi čas izgubila kar nekaj kitic. Posebne zgodbe so bile tudi tiste o koledniških zvezdah, ki so že same po sebi element lokalne dediščine. Navzoči so veselo

| FOTO: JANJA BAZNIK

pozdravili pobudo izdelave zloženke z besedili pesmi in s posameznimi zgodbami koledniškega ljudskega izročila, ki se obeta kmalu. Po „uradni“ predstavitvi se je petje koledniških pe-

smi nadaljevalo v večer in v skupnost, skupaj z druženjem, vneslo občutek povezanosti in nostalgije.

| J. D.

PRAZNIK DOMAČIH KOLIN

Društvo Domače koline Kostanjevica na Krki vsako leto pripravlja osrednjo društveno prireditev Praznik domačih kolin. Gre za edino tovrstno prireditev v Sloveniji, zaradi česar ima še prav poseben čar. Temeljni namen prireditve je spodbuditi predelovalce domačih mesnih izdelkov k še boljši kakovosti. V ta namen vsako leto povabijo svoje člane, da domače mesne proizvode prinesejo na ocenitev. Komisija je letos najboljšo izbirala med 62 izdelki, od tega je bilo 23 vzorcev krvavic, 6 vzorcev mesenk, 11 pečenic, 8 tlačenk in 7 vzorcev ocvirkov. Letos so uvedli tudi novo kategorijo, in sicer „slana potica“. Med 7 vzorci so gospodinjne ponudile raznovrstne potice, od sirove do riževe, potice s kašo ali z ocvirki. Prav med temi izdelki želijo v prihodnosti spodbujati, da bi predstavili čim več jedi, ki so jih nekoč kuhale in pekle naše mame in babice. Ocenjevalna komisija v sestavi Peter Verstovšek, Alojz Zorič, Albert Lorbar, Jožef Petkovšek in Stane Tomazin je odločila, da so najboljše vzorce prispevali:

MESENKE

1. mesto: Milan Janežič, Škocjan
2. mesto: Silvo Vide, Groblje
3. mesto: Sandi Blatnik, Ledeča vas

KRVAVICE

1. mesto: Gregor Markovič, Gorenje Polje

PRAZNIK VINA, KRUHA IN „SUHEGA SADJA“ – LETOS KAR DVA DNI

Društvo vinogradnikov in Društvo Domače koline Kostanjevica na Krki ob sodelovanju občine in Društva podeželskih žena Pod Gorjanci pripravljata dvodnevno prireditev Praznik vina, kruha in suhega sadja. Dogajanje se bo odvijalo v ogrevanem šotoru nasproti občinske stavbe, in sicer v petek in soboto, 30. in 31. marca. Gre za tradicionalno prireditev, ki bo tokrat še bogatejša. Petkov večer, ki se bo začel ob 18. uri, bo posvečen domačim suhomesnatim izdelkom. Razglasili bodo najboljše salame, klobase in slanino ter druge suhomesnate dobrote, ki jih bo prej ocenila strokovna

2. mesto: Milan Janežič, Škocjan
3. mesto: Franc Kovačič, Šentjernej

TLAČENKA

1. mesto: Anton Vovko, Ratež
2. mesto: Silvo Vide, Groblje
3. mesto: Jožef Petkovšek, Leskovec

OCVIRKI

1. mesto: Vida Petkovšek, Leskovec
2. mesto: Brigita Kovačič, Šentjernej
3. mesto: Jožef Petkovšek, Leskovec

PEČENICE

1. mesto: Franc Kovačič, Šentjernej
2. mesto: Boštjan Sintič, Dol. Pirošica
3. mesto: Silvo Vide, Groblje

Potice sta ocenjevali Slavka Kuhar in Cvetka Dvornik, in sicer takole:

1. mesto: Mihaela Blatnik, Ledeča vas (sirova)
2. mesto: Slavica Kuhar, Malence (riže-va)
3. mesto: Josipa Kuhar, Malence (sirova)

Po razglasitvi rezultatov ter podelitvi priznanj in medalj najboljšim je sledila degustacija vseh vzorcev in zabava z ansambлом, prireditelji pa želijo tudi nečlane spodbuditi, da se prireditve naslednje leto udeležijo še v večjem številu in poskusijo domače mesne dobrote.

| MELITA SKUŠEK

komisija. Obiskovalci bodo lahko mesnine tudi degustirali, za zabavo pa bo poskrbel Ansambel Drakslerji. Sobotno dogajanje se bo pričelo ob 17. uri, osrednji dogodek bo razglasitev najboljših vinskih vzorcev, ki jih bodo vinogradniki prinesli v ocenitev. Razglasili bodo tudi najboljše vzorce kruhov in kombinacijo, ki jo poimenujejo „kmečka malica“, gre za izbor najboljšega vina, kruha in „špeha“. Drugi dan prireditve bo za zabavo poskrbel Ansambel Tam Tam, lahko pa boste poskusili tudi izbrana vina.

Vabljeni torej na veliki dvodnevni dogodek, kjer ne bo manjkalo domačih dobrot, dobrega vina in zabave.

| MELITA SKUŠEK

| FOTO: MATEJ JORDAN

| FOTO: MATEJ JORDAN

OBVESTILO

Lastniki kmetijskih zemljišč na območju občine Kostanjevica na Krki lahko škodo, ki jo povzroči divjad, prijavijo LD Kostanjevica na Krki, vodji komisije za ocenjevanje škod, g. Robertu Kranjcu, na tel. št. 051 610 801. Vse oškodovance prosimo, da škodo zaradi lažje in objektivne ocenitve prijavijo takoj ob zaznavi povzročene škode! Hkrati obveščamo vse lastnike kmetijskih zemljišč, ki so v preteklosti že imeli škodne primere, da se pred setvijo s predstavnikom LD Kostanjevica na Krki predhodno posvetujejo o možnostih izvedbe zaščitnih ukrepov.

| ALEŠ KEGLJEVIČ
LD KOSTANJEVICA NA KRKI

DEGUSTACIJA IN OCENJEVANJE VIN NA LAPTAH

Lapte je griček nad Avguštinami izpod Mohorja. V zidnici Andreja Abra- ma je bilo v soboto, 25. 2. 2012, med prijatelji že četrto ocenjevanje vin. Vsak udeleženec je prinesel svoje vino in vsak, ki je prinesel vzorec, je smel ocenjevati druga vina. Gre za medse- bojno primerjavo z namenom izboljšati kakovost kletarjenja in prepoznavanja napak v vinu. Tako se med seboj učimo, primerjamo svoj napredek in večamo kakovost pridelka. Do sedaj, pri štirih ocenjevanjih, je sodelovalo že skoraj 20 ljubiteljskih vinogradnikov. Nekate- ri so vmes sicer odnehali, večina pa nas kar vztraja. Vedno ocenjujemo frankinjo, belo vino in seveda cviček, občasno pa še katero drugo vino. Letošnje ocenjevanje je bilo nekoliko drugačno in bo doprineslo k še večje- mu napredku. S svojim obiskom nas je namreč počastil enolog, gospod Anton Pezdirc, vodja Vinske kleti KZ Metlika. Predstavil nam je pravilen pristop k ocenjevanju in izpostavil nekaj bistve- nih točk za pravilno izbiro ocene. Ker

| FOTO: MATEJ JORDAN

takega, osebnega srečanja s poznaval- cem vina večina še ni imela, si bomo to ocenjevanje še posebej zapomnili. Po zahtevnem ocenjevanju je izbrana komisija seštela točke in objavila re- zultate. Za belo vino je bil kot najboljši izbran vzorec lastnika Jožeta Olovca, za frankinjo vzorec Tonija Frankoviča, za najboljši cviček z Lapt letnik 2011

pa je bil proglašen cviček vinogradnice Martine Strajnar, ki je bila zmagoval- ka tudi na prvem ocenjevanju, takrat za letnik 2008. Vmes, za letnik 2009, je bila zmagovalka Slavica Vintar, za 2010 pa Tršinar Janez - Žan.

| ZDRAVKA ABRAM

OJ, JUTRI BO EN SVETEL DAN

S temi besedami iz ljudske pesmi smo članice Društva podeželskih žena Pod Gorjanci Kostanjevica na Krki v soboto, 3. marca, povabile na 15. samo- stojni koncert našega zbora, ki deluje v okviru društva.

Razveselile smo se velikega obiska in prijetnega razpoloženja, ki smo ga ob glasbenih gostih sooblikovali skupaj z množico obiskovalcev, ki so do za- dnjega kotička napolnili prireditveni prostor v naši osnovni šoli.

S koncertom smo se poklonile naši ustanoviteljici in predsednici Nuški Abram, ki nas je za vedno zapustila pred dobrim letom dni.

S prireditvijo smo se zahvalile tudi nekdanjim zborovodkinjam in pred- stavile nove pevke v našem zboru. Za večletno sodelovanje na področju ljubi- teljske glasbene kulture je predsednica JSKD iz Krškega Sonja Levičar podelila eno bronasto in pet srebrnih Galluso- vih značk. Bronasto značko je prejela Marjana Lipoglavšek, srebrne značke za več kot desetletno delovanje pa Slavica Kuhar, Cvetka Dvornik, Danica

| FOTO: MATEJ JORDAN

Molek, Sonja Vrhovšek in Pavla Vretič. Posebno priznanje je prejel tudi zbor. Po koncertu se je prijetno druženje nadaljevalo ob dobrotah, ki so jih pri- pravile pevke in druge naše članice, ki so se tokrat še posebno izkazale. Vhod na prireditveni prostor so popestrile vezenine Mire Žulič z Oštrca in nas opomnile, da je med nami še veliko pridnih rok in izvirnih idej, ki zaslužijo javno predstavitev in pozornost. Naša nova predsednica Anica Žugič je v nagovoru poudarila, da si želimo

popestriti delovanje z novimi vsebina- mi in oblikami dela in privabiti medse vse, ki si želijo novih znanj in izkušenj in obogatiti svoj prosti čas.

Naša pomladno obarvana napoved „jutri bo en svetel dan“ naj bo tudi vo- ščilo za dva ženska praznika v marcu in povabilo, da s pozitivno energijo polepšamo prihajajočo pomlad.

| DRUŠTVO PODEŽELSKIH ŽENA
POD GORJANCI

NAJBOLJŠI ŠPORTNIKI V LETU 2011

Čas božično-novoletnih praznikov je tudi čas, ko delamo različne bilance minulega leta. Te so običajne tudi na športnem področju, zato je župan občine Kostanjevica na Krki Mojmir Pustoslemšek s sklepom nagradil najboljše v minulem letu. Tokrat vam predstavljamo samo utemeljitve nagrad, v naslednji številki pa bomo z obetavnimi športniki naredili tudi intervju.

Zlato listino za leto 2011 za vrhunske dosežke na področju športa sta prejela člana OK KK JERNEJ TOMAZIN in SIMON KOŠIR

Jernej Tomazin je začel redno trenirati odbojko že v prvem letu delovanja našega kluba, poleti 2006. Takrat je bil vključen v zelo dobro generacijo starejših dečkov, ki je v naslednji sezoni tekmovala v 1. slovenski ligi in osvojila končno 11. mesto v državi. Naslednje leto se je v klub včlanil tudi Simon Košir in z Jernejem sta postala nosilca ekipe starejših dečkov, uspešno sta zastopala naše barve tudi pri kadetih in mladincih, lani pa postala del članske ekipe, ki je prvič vstopila v državno tekmovanje. Oba pa tudi v poletnem tekmovalnem premoru ne moreta brez odbojke, zato se takrat posvečata odbojki na mivki. V začetku je bila zanju to zgolj zabava in druženje s prijatelji, a ju je v zadnjih letih sistematična vadba pripeljala do velikega uspeha, ki sta ga dosegla letos poleti.

V Ankaranu, kjer je potekalo državno prvenstvo za vse kategorije, sta Simon in Jernej tekmovala v konkurenci mladincev do 18 let. Pomerilo se je 22 moštev, po petih uspešnih srečanjih sta se uvrstila v veliki finale, kjer sta dokazala, da sta med mladinci najboljša in tako osvojila naslov državnih prvakov v odbojki na mivki za sezono 2011.

Zlato listino za leto 2011 za vrhunske dosežke na področju športa je prejel tudi ŽAN OBRADOVIČ

Žan Obradovič je že več let član Društva borilnih veščin Katana Globoko in registriran tekmovalc v Ju-jitsu zvezi Slovenije. Je stalni član slovenske kadetske in mladinske reprezentance te zveze. S svojimi odličnimi rezultati

| FOTO: MATEJ JORDAN

| FOTO: MATEJ JORDAN

(med drugim je bil večkratni državni prvak med mladinci ter 7. na evropskem članskem prvenstvu) si je priboril kategorizacijo Olimpijskega komiteja Slovenije „perspektivni razred“. Enega največjih uspehov je dosegel tudi prejšnji mesec, ko je mladinska in kadetska reprezentanca JJZS od 11. do 13. novembra nastopila na mladinskem in kadetskem svetovnem prvenstvu v

Gentu v Belgiji. V izbrani vrsti je skupaj z Juretom Žabjekom nastopil tudi Žan Obradovič. Z odličnimi borbami sta se uvrstila v finale, a žal po sporni sodniški odločitvi zasedla 2. mesto in tako kot leta 2009 v Atenah osvojila srebrno medaljo in naslov svetovnega podprvaka v Ju-jitzuju med mladinci in kadeti.

UROŠ ABRAM – PREJEMNIK ZLATE LISTINE ZA VRHUNSKÉ DOSEŽKE NA PODROČJU KULTURE

Ob slovenskem kulturnem prazniku je župan občine Kostanjevica na Krki Mojmir Pustoslemšek s sklepom za dosežke na področju kulture nagradil fotografa Uroša Abrama.

| FOTO: MATEJ JORDAN

Utemeljitev:

Da je Kostanjevica na Krki v širšem slovenskem prostoru znana po svoji izjemno pomembni in kakovostni kulturni produkciji, s katero v naš kraj privablja obiskovalce od blizu in daleč, vemo domala že vsi. Težko pa je najti način in vatle, s katerimi bi lahko izmerili, kako monumentalne skulpture svetovnih kiparskih mojstrov in nenazadnje tudi izjemno kakovostna zbirka Gorjupove galerije, s katero se na hodnikih Osnovne šole spoznavajo vsi Kostanjevičani že od malih nog, vpliva na domačine, ki se z njimi srečujejo domala vsak dan. Zdi se, da je bilo potrebnih kar nekaj desetletij, da se je genius loci, to posebno vzdušje, ki prežema duh kraja, udejanjilo in manifestiralo na način, da se danes cela vrsta mladih Kostanjevičanov uveljavlja v gledališču, v literarnih krogih, na področju grafičnega oblikovanja, likovnega ustvarjanja in še kje. Mednje prištevamo tudi Uroša Abrama,

leta 1982 rojenega mladega umetnika z Dolnje Prekope, ki sta ga želja in strast po umetniškem fotografskem ustvarjanju že takoj po osnovni šoli vodili najprej na umetniško strokovno srednjo šolo v Ljubljano, nato pa še na slavno in svetovno uveljavljeno akademijo FAMU v Prago, kjer je s področja fotografije diplomiral leta 2010.

Uroš Abram sodi v tisto skupino mladih slovenskih ustvarjalcev, ki so takoj po končani formalni izobrazbi v polje domače likovne produkcije vstopili odločno in samozavestno, z izjemnim kreativnim potencialom, inovativnostjo in odgovornim odnosom. Rezultat tega je bila udeležba na mnogih, tako skupinskih kot samostojnih projektih, kjer sta bila vedno izkazana tako avtorjevo široko metijejsko znanje kot tudi obsežno teoretično obvladovanje referenčnega polja fotografije, ki si ga je Abram pridobil med študijem na praški Akademiji lepih umetnosti.

S svojo umetniško produkcijo je javnost nase opozoril najprej v odmevnih in na strokovnem področju izjemno referenčnih predstavitev v tujini, če kot primer navedemo samo udeležbo na znamenitem Paris Photo ali razstavo slovenskih umetnic in umetnikov v okviru cikla Sodobna umetnost iz držav članic EU v Frankfurtu, doma pa so predvsem v drugi polovici lanskega leta odmevale njegove predstavitve na skupinski razstavi Oblikovanje republike: arhitektura, oblikovanje in fotografija v Sloveniji 1991–2011 v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani, demonstracijo umetniških potencialov in organizacijskih sposobnosti pa je izkazal v zadnjih dveh samostojnih projektih, z razstavo Rekreacija v Galeriji Fotografija v Ljubljani, ki je tudi Abramov zastopnik, kot krona avtorjevega izjemno uspešnega minulega leta pa je vsekakor domača razstava Body. Made in me v enem najprestižnejših slovenskih razstavnih prostorov, nekdanji samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac. Kljub dejstvu, da gre za arhitekturno izjemno zahteven prostor, ki pri umestitvi razstave povzroča preglavice tudi mnogim Abramovim starejšim kolegom, in da je bila to prva fotografska razstava v tem prostoru, je Uroš Abram svojo nalogo opravil z odliko in z njo upravičil zaupanje tako stroke kot javnosti. Tudi zato je Galerija Božidar Jakac za vse, ki si razstave še niste utegnili ogledati, to možnost podaljšala do 18. marca 2012.

Vsi lanskoletni projekti so le še utrdili prepoznavnost avtorja in njegovega dela v slovenskem kulturnem prostoru. Prepričani smo, da gre za enega tistih mladih in perspektivnih ustvarjalcev, ki bo v prihodnosti odlično in odločno sooblikoval slovensko likovno produkcijo doma in v tujini in na ta način promoviral tudi našo Kostanjevico na Krki.

Zato župan občine Kostanjevica na Krki, gospod Mojmir Pustoslemšek, podeljuje umetniku Urošu Abramcu zlato listino za vrhunske dosežke na področju kulture v letu 2011.

| GORAN MILOVANOVIĆ

OSREDNJI GOVOR DR. ANDREJA SMREKARJA NA OBČINSKI PROSLAVI OB KULTURNEM PRAZNIKU

| FOTO: MATEJ JORDAN

Spoštovani!

Jutri obhajamo slovenski kulturni praznik, praznik, ki je rezultat spoznanja in opomnik, da je kultura najpomembnejša označevalka naše samobitnosti in identitete. Čeprav smo navajeni ponavljanja teh istih dejstev ob vsakoletnem obeležju osmega februarja, se že dolgo ni zdelo tako pomembno ponovno spregovoriti o njegovem bistvu in njegovem pomenu kot prav v teh dneh. Tokrat ni mogoče govoriti praznično vzneseno ob pogledu na obilne rezultate, temveč se moramo s skrbjo nad sedanostjo zazreti v preteklost, da bi iz nje videli pot v prihodnost. Zadnja reforma vlade je kulturo ponovno podredila skupnemu resorju z znanostjo, izobraževanjem in športom, kar pomeni, da smo spet tam, kjer smo bili pred sto leti – v

blago pokojnem črno-žoltem imperiju, v katerem se je resor imenoval Kultus und Unterricht – Bogočastje in poduk. Čeprav govorim o simbolnem pomenu tega koraka nazaj, zaenkrat nimamo nikjer nikakršnih zagotovil, da je samo simbol in da bo v praksi kaj drugače. Smisel praznika izhaja iz prepričanja Josipa Vidmarja, da je veličina velikih narodov, ki temelji na številu in gospodarski moči, relativna, ker jo lahko nadoknadimo na kulturnem področju. Maloštevničnim narodom prav kultura zagotavlja, da stopijo ob bok velikim. To je edini način simbolnega izenačevanja z velikimi, izenačevanja, ki ni namenjeno prestižu, temveč je namenjeno potrjevanju naše samozavesti v vsakodnevni komunikaciji s svetom. Le tako se lahko pogovarjamo z vsemi drugimi kot enaki z enakimi. To je bil

odgovor neodvisnih intelektualcev na unitaristični pritisk monarhije leta 1932, ki je osmisлил institucijo kulturnega praznika več kot deset let pozneje na osvobojenem ozemlju, v zadnjem letu osvobodilne vojne. Torej še pred iztekom najtežje preizkušnje, v kateri smo se Slovenci lahko oklenili le svoje kulture, smo bili pripravljeni kulturi priznati njeno nepogrešljivost. Tudi v osemdesetih letih smo črpali moč iz nje, ko je bilo treba napraviti še zadnji korak k dokončni osamosvojitvi. Kultura je navdihovala odpor rastočemu hegemonističnemu pritisku in slovenski intelektualci, med njimi najvidnejši književniki, so vodili naš boj. A komaj smo za silo utrdili svojo svobodo in so se začelnjala vrstiti mednarodna priznanja naše nove države, so se pojavili tudi glasovi, da je kultura opravila

svojo zgodovinsko vlogo in se lahko vrne nazaj okopavat svoje cvetlične gredice. Še včeraj je Marko Crnkovič na nacionalni televiziji zatrjeval, da nismo odvisni od kulture, temveč od gospodarstva, zato bomo lahko shajali brez samostojnega kulturnega resorja. Kultura da je sicer imela državotvorno moč od Trubarja naprej, danes pa je nima več. Takšno prepričanje je vsaj kratkovidno, če ne povsem zgrešeno. Z vzporejanjem teh dveh področij primerjamo jabolka in hruške. Kultura zadovoljuje določene potrebe in daje človeku obraz. Ekonomija zadovoljuje drugačne potrebe, a jo danes obvladujeta pohlep in egoizem, ki sta uničila družbeno solidarnost. Pohlep in kapital obraza ne potrebujeta. Njuna anonimnost jima namreč pomaga v njunem izkoriščevalskem delu.

Ob ukinitvi kulturnega ministrstva poudarjamo simbolni pomen tega dejanja. Res je, da kultura ustvarja predvsem simbolno vrednost, vendar je to še vedno vrednost. Krčenje državne subvencije kulturi – kandidat za pristojnega ministra napoveduje zmanjšanje za polovico – bo imelo podobne učinke, kot jih ima ukinjanje investicij v gospodarstvu. Zadušilo bo vrsto dejavnosti, vključenih v proces ustvarjanja te simbolne vrednosti, in povzročilo konkretne ekonomske izgube, posredne izgube v dejavnostih, kjer kultura participira kot spodbujevalka, pa je nemogoče oceniti. Oceniti ni niti mogoče dolgoročne škode, ko bo na novo treba vlagati v obnovu kulturnih dejavnosti, da bi dosegli tisto, kar smo nekoč že imeli. Zato želimo vedeti, kaj bomo s polovico deleža proračunske pogače konkretno napravili? Ali bo uspeh prenamenjenega denarja opravičil prikrajšanje kulture?

Ko je Josip Vidmar govoril o pomenu kulture ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja, je poudaril nujnost, da jo postavimo v središče našega bivanja in delovanja ter jo nenehno nadgrajujemo. V tem naziranju je mogoče slutil današnji prelomni trenutek civilizacije, ki je izčrpala možnosti zagotavljanja eksistence, kot smo jo poznali doslej, in se izživlja v vse bolj brezobzirnem poglobljanju neenakosti. Kriza, v kateri se nahajamo, namreč ni samo gospodarska, je tudi duhovna. Zato ni mogoče najti rešitev problemov, ki nas tiščijo k tlom. Evropski veljaki

stikajo glave, povedati pa ne vedo nič drugega kot to, da je treba zadržniti pas. Vsi dosedanji ukrepi samo utrjujejo učinkoviti sistem izčrpavanja revnejših, da bi bogati lahko imeli še več. Ukazujejo in predpisujejo nam ukrepe, da bi porabili manj in se še naprej zadolževali za generacije naprej. V ustavi zapisane socialne države ni več. Država je postala mehanizem jemanja revnejšim, da bi bogatejši imeli še več. Čas kliče po novih idejah in novih rešitvah. Samo takšne nosijo prihodnost, ki jo je vredno živeti, in do njih pride prej tisti, ki zmore stopiti iz sistema in od zunaj pogledati vanj.

V zadnji sobotni prilogi je novinarka Irena Štaudohar predlagala, naj bi ministrstvo za znanost, šolstvo in šport integrirali v ministrstvo za kulturo ter ministrstvo za kmetijstvo v tisto za okolje in prostor namesto obratno, kar prinaša zadnja reforma vlade. Ideja se zdi na prvi pogled provokativna, vendar je vredna najresnejšega razmisleka. Je ena tistih redkih, ki ne blodijo znotraj sistema, temveč kličejo po temeljitem premisleku in koreniti spremembi sistema, če bi v družbi in njenem delovanju resnično hoteli kaj spremeniti. To je iniciativa, ki je vse kaj drugega kot protest, ki ta hip poteka pred Cankarjevim domom, ali pa pozivanje h kulturnemu molku. Poseganje po skrajnih sredstvih nas zakoplje v strelske jarke, iz katerih nobena stran ne zmore preboja. Vprašanje samostojnega resorja je povsem nepomembno, pomemben je naš odnos do kulture.

Prav zato nam dajejo več upanja mladi, ki so se utaborili pred svetovnimi borzami, kajti v njih so ugledali alegorijo kapitalističnega sistema, institucijo, ki ni nič drugega kot ruleta, kjer se igra za človeške žulje in trpljenje. Ne glejte jih z omalovaževanjem in s posmehom. Ti so edini v zadnjega pol stoletja, ki so se zavedli, da je celotno družbo treba spremeniti. Pokazali so voljo in če bodo vztrajali, bodo našli tudi pot. Kapitalizem nujno potrebuje neenakost, kajti ta omogoča trgovino, špekulacijo, kopičenje bogastva pri maloštevilnih posameznikih, kultura pa teži k izenačevanju, saj svojih darov ne pogojuje z ničimer drugim kot z odprtostjo duha. Ker je območje duhovnega in simbolnega njena domena, kaže kultura pot, po

kateri bomo lažje in hitreje prišli do učinkovitih rešitev. Ako nanjo gledamo samo kot na potrošno blago, si jo bomo morda privoščili, kadar se kopljemo v izobilju, a je prva stvar, ki smo se ji pripravljeno odreči, ko nastopi pomanjkanje. Tako smo doslej gledali nanjo in takšno nazarje je preživelo. To je dediščina 19. stoletja.

Kultura v najširšem smislu je vzpodbujanje in spoštovanje ustvarjalnosti, je vrednota, ki nas določa, nam daje podobo in samozavest. V njej ni prostora za pragmatični oportunitizem, ki jo potegne iz omare samo, kadar jo potrebuje. Kultura je dediščina, ki smo jo dolžni negovati, zato mi vsi nosimo odgovornost za tisto, kar so nam predhodniki predali v izročilo. Slabo uslugo si bomo napravili, če bomo dvignili roke, rekoč, tega ne potrebujemo, to je previsok standard za nas. Premislite, kaj takšen defetizem sporoča svetu: da se za dosežene vrednote nismo pripravljeno boriti. Kostonjeva je prepoznavna po kulturni dejavnosti, ki je rastla stoletja. To smo načelno vsi pripravljeno sprejeti, vprašanje je, ali vemo, da nam kultura ni v zibel položena, da je vrednota, ki jo ustvarjamo sami, in da od nas terja naporov in požrtvovalnosti. In če jo res odložimo, vržemo državi v naročje, s čim jo bomo nadomestili? Ne, kultura ne deluje niti na hitro niti neposredno. Resnično naša je, če smo jo pripravljeno sprejeti s pridobitvami in z obveznostmi, polovičnih rešitev ni. Z odnosom do nje se izkazujemo pred samimi seboj in pred svetom. Naš odnos do nje nas dela prepoznavne ali anonimne in neopazne. Od nas je odvisno, kaj sporoča o nas svetu, od nas je odvisno, ali znamo njen simbolni kapital unovčiti. Kultura ni luksuz. Ne, kultura je nujnost, je vezivo, ki oblikuje in ohranja vrednote, nas plemeniti, nam daje možnost, da smo boljši in nam daje vero, da je mogoče graditi svet brez pomanjkanja, vojn in družbenih podrejenosti. Kultura v najširšem smislu je, in če še ni, mora postati način našega bivanja, način našega razmerja do soljudi in do sveta, v katerem oblikujemo svojo eksistenco. Kultura oblikuje in vzdržuje vrednote, ki jih kapital ruši.

| ANDREJ SMREKAR

ZAPISI O SVITLOPISCU

Intervju: Uroš Abram

Uroš Abram. 29-letni Prekopčan. Fotograf, ki živi in ustvarja v Ljubljani. S svojimi fotografijami in fotografskimi razstavami je že večkrat opozoril nase, svoje znanje, ki ga je ob praksi izpopolnjeval na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani in na Akademiji lepih umetnosti v Pragi, pa z veseljem prenaša na vse, ki jih zanima svet fotografije, tudi na Fotopubu, kjer je zadnja leta edini slovenski mentor. Svoja dela je razstavljal v Louvru (Paris Photo 2010), predstavljal je slovensko sodobno umetnost na Evropski centralni banki v Frankfurtu. Po Jožetu Gorjupu je prvi domačin, ki je študiral vizualno umetnost v tujini. O svojem delu, življenju in pogledih na Kostanjevico na Krki je spregovoril tudi za Kostanjeviške novice, katerih sooblikovalec je tudi sam. Ker se poznavava, se v pogovoru tikava.

Tudi za kulturnike radi ugotavljamo, da jim je kultura položena v zibel. Koliko imaš smisel za estetiko v genih?

Smisel za estetiko je verjetno v mojih genih že kar nekaj generacij, če samo pomislim na lepo urejene kmetije mojih starih staršev. Oče je kipar, oblikovalec, ki dela v železu. Imenuje se „šlosar“, varilec. Mama pa je začela kariero že v osnovni šoli, z razstavljanjem na likovnem bienalu jugoslovanskih otrok, v Lamutovem likovnem salonu. Kasneje je svoj estetski potencial izkoristila v računovodstvu bolnišnice.

V kolikšni meri je dejstvo, da si doma v občini, ki je prežeta s kulturnim duhom, vplivalo na to, da si se podal v umetnost?

Zgodnje otroštvo sem preživel v jugoslovanski krški občini. To niti ni imelo takega vpliva v primerjavi s krajem, kjer sem odrasčal. Kostanjevica je s svojo šolo zagotovo nekaj prebudila v meni. Sicer takrat nisem vedel, kaj natančno visi na stenah. Ampak če tam visi in je uokvirjeno, mora gotovo biti pomembno. In tako se je začel lov na najpomembnejše vprašanje: zakaj. To sem se kasneje spraševal tako v Plečnikovih Križankah kot v palači Lazinski, kjer sem nadaljeval študij. Pravzaprav se to sprašujem še danes.

Kar nekaj tvojih vrstnikov je prav tako umetnikov. Bi lahko rekli, da ste bili generacija, „ustvarjena“ za kulturo?

Lahko bi rekli, da je kultura ustvarila to generacijo. In ta generacija ustvarja kulturo. Vsekakor posledica kulturne dediščine. V večjih mestih se ljudje, ki mislijo podobno, najdejo skupaj. V Kostanjevici na Krki nas je bilo za to premalo. V osnovni šoli je moja generacija štela le 24 učencev. Od tega je sedaj en akademsko izobražen igralec, en pesnik, arheologinja, krajinska arhitektka, arhitektka, grafični oblikovalec in jaz, fotograf. Torej se nas skoraj tretjina neposredno ukvarja s kulturo. In skupni imenovalec je le prostor, kjer smo preživeli osnovno šolanje. Mi se nismo našli, mi smo se ustvarili. Izživeli smo drug drugega. Ko sem med počitnicami prihajal domov iz Prage, mi ni bilo treba v Ljubljano, da bi dobil intelektualno stimulacijo. Ničkolikokrat smo ob Krki domačini izmenjavali ideje do jutra.

Od kod odločitev za umetniško strokovno srednjo šolo v Ljubljani? Kaj te je navdušilo za to smer?

Pravzaprav se je to zgodilo po pomoti. Nikoli nisem bil najbolj pridren učenec. Bil sem „brihten“ in to dokazoval z lenobo. Prvi vpis v osnovni šoli je bil

na srednjo medicinsko šolo v Novem mestu. Potem pa me je sošolec povabil, naj grem z njim na sprejemne izpite na Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo. Kar je pomenilo, da mi en dan ni treba v šolo. Pa sem šel. Sprejemne izpite sem dobro opravil in hvala bogu sem imel tolerantne starše. Ti so me spodbudili, naj se poizkusim v Ljubljani, če so mi že rekli, da imam talent. To je morala biti zelo pogumna odločitev, saj je takrat v tem okolju Oblikovna šola veljala za precej nevarno. Slišal sem različna dobronamerna svarila mojim staršem, češ, da je tam polno drog in drugih nevarnosti.

In je od teh nevarnosti tudi dejansko kaj bilo ali pa si bil fant, ki se je pridno učil in se ni oziral na nevarnosti okolice? Kostanjeviška osnovna šola je namreč ustvarila poslušne in lepo vzgojene učence ...

Moja prva realnost je bila v Kostanjevici. Potem pa sem na začetku adolescence odšel v Ljubljano, v popolnoma novo realnost z novimi socialnimi vzorci in razsežnostmi. Kot da bi celo življenje živel v balončku, potem pa naenkrat odšel iz njega in ta balonček videl od zunaj, kako je videti. Seveda je posledica spoznanja, da ni vse tako, kot si vaje, izziv, da sam začneš ugotavljati, kje so meje. Kot sem omenil, nisem

„Nisem imel digitalnega fotoaparata, ki bi ga krvavo potreboval, ker si ga nisem mogel privoščiti.“

bil ravno priden otrok. To je bila moja sreča. Kot problematičnega najstnika so me imeli vedno na očesu. Pridnim otrokom se preveč zaupa. Zato je večja verjetnost, da priden otrok z ugledne gimnazije pristane v težavah. Oblikovne se pač drži stereotip zaradi dreddlocksov, izzivalnih mini krilc, cvetja v laseh in preostalih tako ali drugače izstopajočih detajlov. V resnici je bila Oblikovna šola najboljše, kar se mi je v tistem času lahko zgodilo. Stimulacija in informacija nista prišli samo iz pouka, pač pa tudi iz glavnega odmora, kavarne na dvorišču. Spomnim se, kako sem „šprical“ pouk, ker mi je sošolka na dvorišču Križank strastno razlagala razloge za pojav jazza. In šola je to razumela. Seveda smo tudi tu preizkušali meje. In ugotovili, da ne moreš imeti več kot tri popravne, lahko pa imaš neomejeno neocenjenih. Čeprav letnika nikoli nisem ponavljal, sem redno testiral skrajni rob. Vse te izkušnje so me zelo zgodaj prisilile, da sem se navadil biti samostojen.

In od kod navdih za študij v tujini?

Pri nas pravzaprav ni bilo visokošolskega zavoda, ki bi omogočal študij fotografije. Po srednji šoli sem nekaj časa delal pri različnih časopisih, kasneje asistiral različnim fotografom. Eden od njih je bil Jure Brečeljnik, ki je diplomiral in magistriral na akademiji FAMU. Ta mi je ves čas prigovarjal, naj se poizkusim na sprejemnih izpitih v Pragi. Prav tako je Borut Peterlin, ki me je povabil k sodelovanju na festival dokumentarne fotografije Fotopub, študiral na FAMU-ju. Tam sem opravil sprejemne izpite, vendar me še vedno ni kaj preveč vleklo študirat, mi je bilo preveč ugodno v Ljubljani. Spomnim se, da sem še dan pred načrtovanim odhodom zagotavljal mami, da ne grem študirat. Naslednji dan pa sem zgodaj zjutraj vstal, spakiral stvari v avto in se odpeljal v Prago.

Tvoj študij je zaznamovalo tudi dejstvo, da vsa leta študija sploh nisi imel lastnega aparata. Je šlo za princip?

Nisem imel digitalnega fotoaparata, ki bi ga krvavo potreboval, ker si ga nisem mogel privoščiti. Tovrsten študij v tujini je namreč zelo drag. Navaden analogen fotoaparatus sem seveda imel še iz srednje šole. Z njim sem si pomagal,

kolikor sem si lahko. Če sedaj pomislim, je bila to velika prednost. Naučil sem se improvizirati. Spoznal sem, da kreativni niso v izziv neomejeni proračuni, arogantni studii ali delo brez rokov. Kreativno razmišljanje se najbolj izkaže ob skrajnih omejitvah. Tako sem ure, dneve in tedne fantaziral, bral, razmišljal, kaj bi, če bi imel... In ko je bila zamisel že tako jasna, da mi ni dala več spat, sem si sposodil digitalni fotoaparatus za eno popoldne in jo realiziral. Treniranje kritičnega mišljenja zahteva svoj čas, čas, ki ga imaš v temnici, ko čakaš, da se negativ razvije, ne pa za računalnikom v Photoshopyu.

Odraščal si v času, ko se je razcvetela digitalna fotografija in se z njo ukvarja praktično vsak. In se na fotografiranje tudi spozna. Pa vendar ...

Če malo zaokrožim, lahko rečem, da je moja generacija prva, ki je odrasčala z digitalno tehnologijo. To je naša velika prednost. Mi razmišljamo digitalno. Prek interneta mi je minimalna estetika Daljnega vzhoda enako blizu kot slovenski kozolec ali Pollockov ameriški ekspresionizem. To jemljem kot prednost. Digitalna fotografija je prinesla ogromno novih možnosti fotografije. In kar je pomembnejše, prinesla je ogromno novih razmišljanj o fotografiji. Prinesla je izboljšave v astronomiji, medicini, inženirstvu. Poceni tehnologija je dala možnosti tistim, ki si tovrstnega kreativnega izraza prej niso mogli privoščiti. Po drugi strani pa je ta poplava poceni tehnologije povzročila drastično znižanje standardov. Tako etičnih, moralnih, estetskih kot tehničnih. Spremenili smo načine gledanja. Družinskih fotografij ne gledamo več v albumih, pač pa na računalniških zaslonih. Pojavljajo se novi socialni vzorci. Dragocene trenutke raje fotografiramo, kot da bi v njih uživali. Na koncertih ne poslušamo glasbe, pač pa poizkušamo napraviti dober video posnetek. Namesto da bi uživali v sončnem zahodu, ga fotografiramo. Digitalna fotografija in njena kvantiteta je še poudarila razliko med fotografi in „škljocarji“. Fotografiji se zanimamo za vedno nove

„Saj veste, kolikor sebe v nekaj vložiš, toliko je zdeva vredna. In to je edina legitimna merska enota v vrednotenju. Naj si bo to šola, razmerje ali delo.“

pogleda na iste situacije, „škljocarji“ pa z vedno istim klišejskim pogledom iščejo nove situacije. Bolj prikazujejo, kje je njihov fotoaparatus bil in kaj vse je ta fotoaparatus zmožen, kot pa, kaj je ob tem občutil fotograf. Problemi se znajo pojaviti tudi v hrambi fotografij, če nam umre računalnik. CD-ji imajo življenjsko dobo okoli 15 let. Konec koncev pa je digitalna fotografija na zaslonu le abstraktna informacija, ki izgine, ko ugasnemo računalnik, fotografija na papirju pa je še vedno otipljiv predmet.

Imaš šele 29 let, pa je tvoje ime že uveljavljeno ne le doma, ampak tudi v tujini. Kako gledaš na tak uspeh?

Uspeh je relativna stvar. Vsaka uredniščen zamisel je uspeh. Morda celo največji. Na vsaki otvoritvi, kjer vidim ata in mamu ponosna, je uspeh. Vsaka razstava, tako doma kot v tujini, je uspeh. In ko to poizkusim razložiti lastnici stanovanja, ko ne morem plačati najemnine, je neuspeh. Lepo je, da imam možnost pokazati svoja dela in da je morda komu všeč, kar vidi. Vendar to prinaša tudi svojo odgovornost. Konec koncev gre za eno najmočnejših oblik komuniciranja. In leta za neodgovornost niso opravičilo.

Na predvečer kulturnega praznika ti je župan občine Kostanjevica na Krki Mojmir Pustoslemšek podelil zlato listino za vrhunske dosežke na področju kulture v letu 2011. V obrazložitvi, ki jo je napisal kustos Galerije Božidar Jakac Goran Milovanovič, je zapisano, da si „v polje domače likovne produkcije vstopil odločno in samozavestno, z izjemnim kreativnim potencialom, inovativnostjo in odgovornim odnosom“. Kako sprejemaš takšno opredelitev lastnega ustvarjanja?

Seveda sem si vzela besede v čast. Sam imam do svojega dela izdelan odnos. Želim obvladati svojo obrt in jo ustvarjalno izkoristiti. Ne mislim, da mnenje drugih ni pomembno. Vendar mislim, da je nevarno za avtorja, predvsem pa za njegovo delo, če preveč upošteva, kako ga dojemajo drugi. Sploh tako zgodaj, na začetku.

Sodeloval si v različnih projektih in razstavah doma in v tujini. Kaj tebi osebno pomeni razstava Body. Made in me, ki si jo upal odločno postaviti tudi v enem najprestižnejših slovenskih razstavnih prostorov, nekdanji samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac?

Razstava je verjetno pomenila mejnik, katerega polne razsežnosti se verjetno še niti ne zavedam. V kontekstu Galerije Božidarja Jakca dejstva, da sem najmlajši avtor, ki razstavlja v nekdanji samostanski cerkvi, in da sem domačin. To je tudi prva fotografska razstava v tem eminentnem prostoru. Verjetno pa se nič ne more kosati z osebnim mejnikom pri premagovanju tega izziva. Gre namreč za arhitekturo, ki jo poznam, odkar poznam sebe. Ko sem bil povabljen k sodelovanju, sem resno podvomil o svojih sposobnostih. Kako izzivati Murtića, Marinča, Barišića, Gorenca, Begića, Červeka in vse preostale velikane, ki so zaznamovali ta prostor? Kasneje, ko sem v cerkev pripeljal ogromne fotografije, velike 2 x 1,5 metra, so se mi zdele, kot da so znamke na listu papirja. Takšna razstava pa je mogoča le ob kakovostni produkcijski podpori. Tukaj se je Galerija Božidarja Jakca izkazala za res izvrstnega partnerja. Do sedaj je to najbližje temu, kar želim doseči.

Kljub vsemu ne bo odveč, da poveš, kako si ustvaril fotografije, razstavljene v kostanjeviškem gradu, ki bodo na ogled do sredine marca. Imam občutek, da si ob nastanku neizmerno užival. Ali pa se motim.

Fotografiral sem z usti. V usta sem vstavil 3 x 5 cm velik kos fotopapirja. To je papir, ki je občutljiv za svetlobo. Med ustnice in zobe sem vtaknil črn kos plastike, ki sem ga predrl z buciko. Na ta način so moja usta postala Camera Obscura oziroma Camera Oralis. S tem sem potem fotografiral bodisi posamezna gola telesa bodisi skupinske kompozicije aktov. Telesni postopek je pravzaprav neprijeten. Med ekspozicijo, ki traja tudi do 5 minut, se ne smeš premikati, dihati moraš le skozi nos, ne moreš požirati slin itd. Po desetih ponovitvah te resno bolijo mišice v čeljusti. Ker nimam okularja, je vse le ugibanje, ali sem dobro naciljal. Dokler se ne vrnem nazaj v temnico, še vedno s papirjem v ustih, nimam pojma, kaj sem fotografiral.

Šele ko razvijem fotko, vidim, kaj je na njej in ali je ekspozicija primerna. Bilo je intenzivno v vseh pogledih. Kolikor je bilo strahu in neprijetnosti, je posledično tudi zadovoljstva, ko kaj uspe. Saj veste, kolikor sebe v nekaj vložiš, toliko je zadeva vredna. In to je edina legitimna merska enota v vrednotenju. Naj bo to šola, razmerje ali delo.

Če si po eni strani hvaležen dejstvu, da si odraščal v Kostanjevici, pa po drugi strani tudi kritično gledaš na mesto. Kaj te v njem najbolj moti? Kaj pogrešaš?

Najbolj pogrešam vizijo kraja, komunikacijo med odgovornimi na občini in mladino ter odgovoren odnos. V zadnjih 50-ih letih se je toliko vlagalo v kulturo in umetnost, da bi bilo ne samo nespametno in neodgovorno, pač pa tudi nespoštljivo do vseh, ki so vsa ta leta na tem delali, da ne bi izkoristili kulturnega potenciala, ki je, zdaj, tu! Narejena je vsebina, izoblikovana je forma, samo še izkoristiti jo je treba. 99 odstotkov dela je narejenega, zakaj bi se zaustavili? Mislim, da je mladinska iniciativa večkrat pokazala pravo pot, pa vendar odgovorni ostajajo v svoji coni udobja. Ni pobude niti želje, da bi se organizirala kakšna javna tribuna, okrogla miza ali kakšna druga oblika dialoga z mladino. Odločen, samozavesten, izjemno ustvarjalen potencial in odgovoren odnos se ne upoštevajo. Ko je mladina organizirala festival, je bila vsa skupnost enotna. To potrebujemo, to je super. Prišli so umetniki s celega sveta. Obudili so mesto in njegovo vizijo. O fenomenu festivala so pisali časopisi, kot je Delo. Obisk je bil odličen. V občini ni bilo nobenega interesa za ohranitev in nadgraditev tega uspeha. Kakšno je to sporočilo mladim?!? Raje se pojdite lobiste kot pa aktiviste? Redka svetla izjema je pričujoči časopis, ki je dokaz, kaj se doseže, če se da mladini možnost. Ko sem primerjal sorodne primerljive lokalne časopise, sem bil zgrožen nad kakovostjo, na katero pristajajo. Tu so talentirani mladi postavili celostno podobo, talentirani

mladi delajo prelom, rišejo, pišejo, lektorirajo. Glasilo je vrhunsko. Toda, zakaj bi se ustavili tu? Think big! Pomislite, kaj bi se zgodilo, če bi dobili svojo sobo ali celo zgradbo? Pomislite, da vse prazne, zapuščene, propadajoče zgradbe dobijo v uporabo mladi umetniki? Bi bilo to huje, kot je sedaj? Hostel Celica na Metelkovi je zaradi tega pristal v svetovno priznanem vodiču Lonely Planet kot najboljši hostel na svetu. A ne bi bilo to dobro za celo Kostanjevico? In vem, stare umirjene razumne glave odkimavajo mojemu mladostniškemu sanjarjenju, češ, to se ne da, to ni mogoče. Isto so dejali na Metelkovi, v Berlinu, Amsterdamu. Pravzaprav se skoraj zdi, da je to pogoj za kulturni center. Prav tako kot posluh odgovornih. Pravijo, da so drugačna razmišljanja v času krize dobrodošla. Ni boljšega trenutka, kot je sedaj, in boljšega kraja, kot je tukaj. Začnemo lahko s kakovostno pokritostjo z internetom, da bomo lahko piratizirali ubogo farmacevtsko industrijo. Če je vse to pretežko, pa dovolite tudi nam pravico, da postanemo cinično apatični.

Kje vidiš Kostanjevico in mlade v njej čez 20 let in več?

Kostanjevica je že od ustanovitve občine na razpotju. Ne vedo, kam s podedovano kulturo. Če jo bodo znali izkoristiti, bo to živahno mestece oživelo. Lahko postane resnična spontana prestolnica kulture v Evropi. Izkazano je, da ima potencial. Večina domačih umetnikov bi se z veseljem vrnila in za sabo pripeljala nove ljudi z novimi zamislimi. Lahko pa bo šla po liniji najmanjšega odpora, kratkoročnega razmišljanja brez vizije in tako postane še ena vas na Dolenjskem, polna upokojencev. S čudovitim zidaniškim in kmečkim turizmom, pešpotjo ter z obrtno cono. Tako kot Šentjernej. In Podbočje. Ali pa kot predmestje Prekope. ;)

Kaj sicer počneš v Ljubljani?

Pametujem, kaj vse je v Kostanjevici na Krki narobe.

Pa kljub vsemu, živiš in ustvarjaš v Ljubljani. Se ne bi vrnil v mesto, ki ti je pravzaprav dalo temelje, na katerih gradiš svoj talent?

Z veseljem. Kje naj pa živim? Kaj pa naj počnem? S čim naj se preživljam?

| TANJA JAKŠE GAZVODA

„Kostanjevica na Krki je sinonim za umetnost. Ne le zgodovino umetnosti ali kulturno dediščino. Za živo umetnost. Sodobno umetnost. Posledico kulturne dediščine prostora. Branko Jordan, Luka Petrič, David Cvelbar, Urša Kuplenik, Katja Plut, Matej Kuhar, Matic Skušek, Matija Stipanič, Matic Petrič, Tomaž Kuplenik, Kristjan Jordan, Janžej Marinč, Janja Baznik, Tadej Abram, Maruša Lapuh, Stani Tomazin, Marko Jurečič ter mnogi drugi, študentje akademij, slikarji, grafiki, igralci, pesniki, glasbeniki, arhitekti, vsi mladi vrhunski umetniki. Vsi Kostanjevičani. Morda se ob Kulturnem prazniku spodobi pomisliti tudi na te. In njihov potencial.“

ANKETA: PRETEKLOST IN PRIHODNOST KULTURNEGA DOMA SKOZI OČI DOMAČINOV

V nekaj letih po drugi svetovni vojni je po državi prevladalo navdušenje nad gradnjo združnih domov, s pomočjo katerih so se občani lahko višje kulturno izobrazili. Leta 1948 je bil v Kostanjevici na Krki ustanovljen Mestni ljudski odbor (MLO), ki je še tisto leto položil temelje za novi združni dom, ki se je kasneje preimenoval v kulturni dom. Združni dom so gradili meščani z udarništvom in tako skupaj prispevali za novi objekt, ki so se ga vsi veselili. Nihče izmed občanov, razen mojstrov, za svoje delo ni dobil plačila. Kulturni dom, ki je bil v zadnjih letih v lasti Kmetijske zadruge Kostanjevica, so leta 2007 prodali, nekaj tednov nazaj pa ga je novi lastnik dokončno porušil. Občane smo povprašali, kakšni so njihovi spomini na dom in kaj menijo o prihodnosti kulturnega udejstvovanja v Kostanjevici na Krki.

Janez Gunde, Male Vodenice

Spomnim se, da so v kulturnem domu nekaj časa predvajali tudi filme. Mislim, da je bilo to pametno, saj se je zaradi tega v domu zbirala tudi mladina. Kaj pa vem, kaj bo sedaj. Poslovnež, ki je dom odkupil, bo verjetno kaj naredil. Vprašanje pa je, kakšne storitve bo ponudil. Kulturnega doma, kakršnega smo poznali v preteklosti, verjetno ne bo. Menim, da bo novi objekt dobra naložba, predvsem zaradi turistov.

Marija Jordan, Kostanjevica na Krki

Kostanjevico je na zemljevidu Slovenije, Evrope in sveta zapisala prav kostanjeviška kultura. Zibelka naše kulture je bil dolga leta prav naš kulturni dom, ki so ga naši predniki v povojnih časih s težavo zgradili. Njihovi nasledniki so ga požrtvovalno vzdrževali in obnavljali, nič zaslužni dediči pa lahkomišesno prodali. Kostanjeviški hram kulture je bil dolga leta središče kulturnega dogajanja tudi za širšo okolico. V času, ko so si naši sosede, zavedajoč se potreb svojih občanov, zgradili primerne dvorane, je naš dom

porušen do tal in kdo ve, ali bo še kdaj stal. Novi lastnik bo prav gotovo zgradil stavbo po svojih načrtih, nam pa ostanejo le pobožne želje in slaba vest, da smo zaupali odgovornim, ki so obljubljali, da s prodajo ne bomo na izgubi. Za Kostanjevico naj bi bila kultura paradni konj, mi pa smo temu konju prodali hlev in kovačeva kobilica kostanjeviške kulture bo še dolgo bosa.

Jakob Piletič, Kostanjevica na Krki

Naš kulturni dom je imel ogromen vpliv na kulturo v Kostanjevici. Pravzaprav bi ga lahko imenovali kar stičišče kostanjeviške kulture. Glede na to, da sedaj v Kostanjevici nimamo pravega prostora, ki bi služil kulturnim potrebam, svoj dom kar malo pogrešamo. Če bi še vedno stal in bil uporaben, bi verjetno pri nas imeli tudi več kulturnih prireditev, kot jih imamo. Skratka, to je bil prostor, ki je bil pomemben za vse Kostanjevičane, saj smo se tu velikokrat družili. Nisem prepričan, ali bo novi objekt, ki bo stal na ruševinah starega doma, imel takšno vlogo kot nekdanji kulturni dom. Slišal sem tudi, da ne bo imel takšne namembnosti kot stari združni dom.

Klemen Pirc, Kostanjevica na Krki

Kulturni dom je bil pomemben, ker je bil prostor kulturnega in družabnega življenja za danes starejše občane, danes je pa okolica preplavljena z velikimi zabavnimi in kulturnimi centri. Zaradi tega menim, da bi bila splošna namembnost v zasebni lasti upravičena. Mislim, da kulturni dom, v popolnoma enaki funkciji kot v svojih najboljših letih, dandanes ne bi bil tako uspešen, saj je konkurenca nam bližnjih kulturnih centrov prevelika. Vsak se lahko odpelje v Novo mesto, Krško, celo v Šentjernej. Po drugi strani pa menim, da je pomembno, da ima Kostanjevica na Krki vsaj en kulturni prostor. Potencial kulturnih udejstvanj je pri nas dovolj velik, zato bi bilo treba takšen prostor v prihodnosti vsekakor pridobiti.

Franc Čukajne, Malence

Kulturni dom je bil vsekakor pomemben za vse občane, saj so se tam odvijale prav vse kulturne prireditve. Spomnim se, da smo nekaj časa obiskovali tudi kinopredstave. Po rodu sem s šentjernejskega konca in že kot mladostnik sem velikokrat prišel v kulturni dom na predstave. To je bil zagotovo zelo pozitiven prostor za ta kraj, ne vem pa, kako se bo to sedaj razvijalo. Kulturni dom je že nekaj let sameval. Kljub temu da je že kar nekaj časa prodan, menim, da z izgradnjo slabo kaže. Mislim, da v Kostanjevici potrebujemo takšne vrste stavbo, saj vse prireditve niso primerne za v šolsko telovadnico. Ne vem, kako bo.

Vera Koljančič, Kostanjevica na Krki

Spomnim se, da je bil kulturni dom med predstavami vedno poln, tako da so morali pred vrati stati policisti. Do zadnjega kotička je bilo polno. Treba je povedati, da so ljudje ogromno naredili za ta kulturni dom, nekateri so tudi živeli z njim. Na dan, ko so porušili stavbo kulturnega doma, sem poklicala Lada Smrekarja, ki mi je dejal: „Danes se mi ruši svet.“ Mi smo svoja mlada leta preživeli v domu. Veliko smo igrali, tudi kakovost je bila visoka. Danes pa smo slabši kot navadna vas. Vem, da kulturnega doma, v takšni obliki, kot je bil, ne bomo videli nikoli več. Mislim, da bo tam zrasla moderna stavba. Sem zelo skeptična. Tega, kar je bilo v tistih časih, ko smo ure in ure preživeli v domu za kulturo, ne bo več. Težko verjamem, da bi se pojavil človek, ki bi znal pridobiti mladino.

| ALJA ANGELI

RAZSTAVA DRUŠTVA LIKOVNIH UMETNIKOV DOLENJSKE

Galerija Božidar Jakac – Lamutov likovni salon, 7. 2. 2012–28. 2. 2012

OTVORITVENI NAGOVOR PREDSEDNIKA DRUŠTVA JOŽETA MARINČA

| FOTO: MATEJ JORDAN

Za bobnom zbranim

Sporočila, neslišni glasovi od kota do kota, šepet obrnjenih glav, pomilujočih pogledov, priprtih oči nas spremljajo. Sprašujem se, ali smo res toliko nepotrebni. Prišli so do rešitve. Veleumne glave v vrhu vrha so odločile, da vse, kar ni nujno, ni nujno.

Če pogledam z druge strani mize, pa tudi če je vmes kozarec vina, ker sva prijatelja, vidim, kdo sem jaz. Nujno potreben, če se vprašam, sem še, toda ne za večno.

Prostor se zapira, navdušenje plahni. So prijatelji, smo društvo, je gospa, ki navdušeno sprašuje in nekaj vidi v barvi, liniji, svetlobi na platnu, na steni. Pa so še drugi, pa smo mi, ki verujemo v neskončnost umetnosti.

V delu je resnica. Pove zgodbe vseh časov prej, sedaj in jutri. Vse to in še več vam darujemo, skozi odprta vrata korak za korakom v vse smeri, v različne kotičke dežele, skrite ostanejo spomin, ki se zbudi v ponosu dneva, da smo bili skupaj.

Kako si, prijatelj? Premalo slišane besede. Saj bi govoril, pa se toliko besed izgubi, da so besede na besedo v zmešnjavi kaosa brez vsakršnega pomena. Prijatelj, rajši ti pomagam nasekati drva. Ob toploti, pa še kozarec vina, bova rešila ta svet. Kaj pa je navsezadnje svet? Vse majhne celice skupaj ga

naredijo velikega, to sva jaz in ti.

Kaj bi se jezil. To lahko delam jutri, ko nimam kaj početi, danes bi rad nazdravil, ker ste tu, ker poslušam vaše glasove, zdravje je prvo, pa tudi če je umetnost pred njim. Iz doline Krke, otoka pod Gorjanci, naredimo zavajanja vredno gnezdo spoštovanja ljubezni od najmanjšega do največjega, karkoli že je, v očeh fizika čez rob Zemlje.

Ustvarjalnost nima mej, tudi krakovski plotovi ne ustavijo valovanja vode od potočka, reke, do morja in čez v nebo.

Vedno bi mislil, pošljite mi misleca, sam sem tako neboljen. To smo vsi.

Osameli stavec je nujno moder, vse, kar je danes, je, kaj bo jutri, mogoče bo jutro brez njega, kaj je jutro proti večnosti? Malo. Zbuditi se je lepo. Po jedi je škoda umreti. Preden se umiriš, daj sosedu. Tudi on ima sosedu.

Horizont skrbi, da ima pogled globino in širino, odpirajmo svetove v vetru s soncem premikajočih se trav, polnih metuljev, zgoraj, in šumenju stoterih nog spodaj. Ležeči v travi poletnega sonca srka, kar naenkrat, kot val, kot oddaljen spomin, kot nekaj, kot izgubljen pa najdeno – svoboda. Nisem si mislil, da je tako blizu, pravzaprav v meni, treba jo je le najti. Hvala vama, sonce in trava.

| JOŽE MARINČ

DUŠAN TRŠAR

URAVNOTEŽENOST PROSTORA

Galerija Krka, Novo Mesto
21. Februar–27. Marec 2012

DUŠAN TRŠAR | FOTO: MARKO KLINC, FOTO LIFE

V razstavišču Krke v Novem mestu si je v teh dneh še mogoče ogledati razstavo del Dušana Tršarja. Razstavljene risbe in plastike v bronu razvojno sledijo avtorjevemu obdobju devetdesetih pa vse do danes. Skulpture so, v nasprotju z avtorjevim opusom sedemdesetih, vizualno izrazito pokončne in usidrane v tla kot drevo, ki se organsko razrašča navzgor, kljub temu pa je v njih ohranjena kontinuiteta avtorske poetike. Nedeljivo s kiparskim opusom je nastajal tudi avtorjev risarski opus, ki se od samega začetka giblje v polju abstrahiranih form. Kot mnogi drugi, tudi Tršar risbo pogosto uporablja kot kompozicijsko skico, s katero repetitivno išče rešitve za izvedbo skulpture. Ob tem se pogosto sprašuje, kako vstopiti v prostor in kako rešiti težišče, s teksturo risala pa poskuša predvideti taktilnost, ki bo zaznamovala kasnejšo

površino materiala. Pri Tršarju pride do izraza predvsem notranja poetika skulpture, pa tudi izpeljava mnogih portretnih skic in risb v skulpturo ter značilen način modeliranja z gnetenjem in odvzemanjem, kjer pride do izrazite razbrazdane površine kipa, kar še poudarja najbolj aluzivno izražene poteze, z dodatno patinacijo in lovljenjem svetlobe pa izpoveduje vso silino avtorske poetike. Pomembno pri tem je tudi to, da se avtor pri kiparskem ustvarjanju nikoli ne podreja materialu glede načina uporabe njegovih značilnosti, ampak ga vedno poskuša pri obdelovanju povsem obvladovati. Ali kot je dejal umetnik sam, želi doseči to, da material posluša njega in ne obratno. Že bežen pogled na razstavljena dela nas prepriča tudi o tem, da pomen risbe v opusu Dušana Tršarja nikakor ne igra zgolj obrobne vloge v smislu

analitičnega pripomočka, temveč jo dojema kot avtonomen izrazni medij. Točke, črte, ploskve in oblike so reducirana sredstva sporočanja, ki tvorijo likovni jezik. Torej če jih analiziramo z likovnim jezikom, je to že risba sama na sebi. Izražanje v risbi pa mnogim likovnim umetnikom, tako tudi Tršarju, pomeni potrebno možnost umika v lastno intimo, v spontano izražanje emotivne kompleksnosti. Tršar pri risarskem izražanju pogosto posebno pozornost nameni praznemu prostoru in s tem notranjemu dialogu elementov v prostoru, kar v kiparskem jeziku pomeni modulirati volumen v prostoru. A v vsem tem se vedno znova žlahtno prepoznava intimna in subtilna avtorska poetika Dušana Tršarja.

| GORAN MILOVANOVIČ

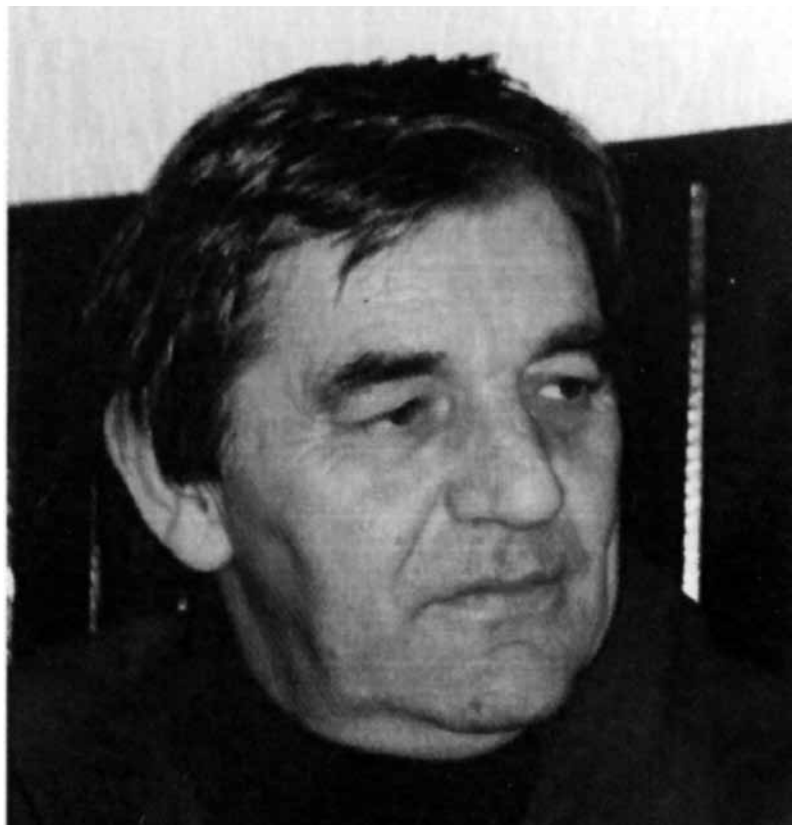
IN MEMORIAM

Momo Vuković 1935–2011

Sredi decembra 2011 je po dolgotrajni bolezni umrl akademski kipar, konservatorski svetnik, Momo Vuković, ki se ga srednja in starejša generacija Kostanjevičanov gotovo še spominjata kot nasmejanega za pogovor in nasvete, vedno pripravljenega sogovornika. Njegovo delo je v veliki meri povezano tudi s Kostanjevico na Krki, predvsem z obnovo nekdanjega cistercijanskega samostana. Uvrščamo ga v generacijo restavratorjev in konservatorjev, ki je nekdanji klošter, razglašen za kulturni spomenik, pod vodstvom strokovnjakov tako Zveznega zavoda za zaščito kulturnih spomenikov kot Zavoda za varstvo kulturne dediščine RS in Zavoda za obnovo gradu reševala razrušeni in požgani nekdanji samostan. Momo Vuković je k obnovi prispeval velik in prepoznaven delež pri izdelavi novih stebrov v nekdanji cerkvi, injektiranju izvornih stebrov, prav tako je bil udeležen pri drugih posegih v nekdanjem samostanskem kompleksu. Bil je član skupine, ki je pomembno prispevala k današnjemu videzu nekdanjega samostana (France Stele, Milka Čanak, Drago Komelj, Marijan Zadnikar, Špela Valentinčič, Stojan Ribnikar, France Kokalj, Mateja Kavčič, Alenka Železnik).

Momo Vuković se je rodil 6. 4. 1935 v Beranah pri Ivangradu. Leta 1963 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri prof. Frančišku Smerduju, specialko pa je dokončal pri prof. Zdenku Kalinu. Kiparstvo in intimno ustvarjanje sta bila gotovo pomemben del njegovega življenja, to je bil njegov svet, ki ga je napolnjeval in bogatil. Predstavil se je na samostojnih in skupinskih razstavah. Prvo večjo razstavo so mu organizirali v Loškem muzeju v Škofji Loki leta 1968, pregledno pa v Mestni galeriji v Ljubljani leta 2000. Na samostojnih razstavah se je predstavil še v Piranu, Murski Soboti, Dubrovniku, Trstu, Beogradu, Hercegovnem in v Podgorici. Sodeloval je na več skupinskih razstavah, doma in v tujini.

Momo Vuković je bil z dušo in s srcem zavezan restavratorstvu in konservatorstvu. To je bilo njegovo življenje in služba, ki se ji je predajal vrsto let kot restavrator, ekspert Unesca, vodja

| FOTO: FOTOTEKA GALERIJE BOŽIDAR JAJAKACA

kiparskega oddelka Restavratorskega ateljeja Zavoda za varstvo kulturne dediščine RS (1980–1983) in kiparskega oddelka Restavratorskega centra RS (1983–1986). Sodeloval je pri obnovi Robbovega vodnjaka v Ljubljani, gotskega portala v kartuziji Pleterje, obnovi Tartinijeve hiše v Piranu, prav tako pri popotresni obnovi v rodni Črni gori. Bil je Unescov ekspert za konzerviranje kamna. Pomemben del njegovega zrelega obdobja je bilo tudi posredovanje znanj prihodnjim generacijam strokovnjakov v okviru predavanj na Likovni akademiji v Ljubljani, Likovni akademiji v Sarajevu in Kulurološki fakulteti na Cetinju. Opazno je sodeloval pri pripravi študijskih programov in vsebin za področje varovanja dediščine. Kot profesor in vrhunski strokovnjak je izkušnje, znanja in spoznanja sodelavcem in študentom tudi nesebično prenašal. Kot predavatelj je sodeloval na mednarodnih kongresih s področja konservatorstva.

Za svoje delo je leta 2000 prejel najvišje stanovsko priznanje v Sloveniji, Steletovo nagrado. Bil je dobitnik medalje ob 40. obletnici Društva konservatorjev Jugoslavije, medalje Slovenskega konservatorskega društva ob 40. obletnici in drugih priznanj. V strokovnih in prijateljskih krogih je

bil ugleden in spoštovan strokovnjak. Na večino vprašanj je imel pripravljene strokovne odgovore in rešitve, ki jih je nesebično delil s tistimi, ki so njegovo delo nadaljevali. Ob vsem znanju in svojem položaju znotraj stroke je ohranil človeško držo, smisel za humor in pripravljenost pomagati sočloveku. Imel sem priložnost, da sem določeno obdobje spremljal njegovo delo v Kostanjevici na Krki. Vem, da je bila postopna obnova kulturnega spomenika zanj velik strokovni izziv, ki mu je skupaj z drugimi sodelavci namenil veliko pozornosti, znanja in energije. V velikokrat zelo neprijaznih razmerah, mrazu, prahu, vročini je predano reševal zastavljene naloge. Ni se pritoževal nad delom, kritičen je bil do prepočasnih odločitev oziroma do površnih rešitev določenih problemov. V Kostanjevici na Krki se je dobro počutil, rad je prihajal, tudi po upokojitvi. Vedno je iskriivo komentiral dogajanje, vedno je povedal svoje mnenje, se pošalil s sodelavci, rad je spil kavo v Hramu, rad je bil z ljudmi, se z njimi pogovarjal in jih poslušal. Takega, veselega, nasmejanega in pokončnega človeka bomo ohranili v svojih spominih.

| BOJAN BOŽIČ

ŠOLA ni ŠALA

Zaključili smo prvo ocenjevalno obdobje šolskega leta 2011/12. Skupni uspeh učencev je bil 93,85 %, saj je bilo 12 učencev ocenjenih negativno oziroma niso dosegli pričakovanih rezultatov. V prvem ocenjevalnem obdobju smo izrekli tudi 3 vzgojne ukrepe z družbeno koristnim delom.

Graf: Število negativnih učencev po razredih

PRIREDITVE, PREDAVANJA

Dr. Vesna Vuk Godina: „Kakšne otroke si želimo in kaj delamo, da to postanejo?“ ali kako izbrati med FAJN in PRAV

V sklopu dogodkov, ki jih v kostanjeviški knjižnici organizirajo pod okriljem Točke vseživljenjskega učenja, in v okviru šole za starše je 19. januarja 2012 na naši šoli predavala dr. Vesna Vuk Godina, priznana socialna in kulturna antropologinja. Njeno predavanje se je nanašalo na temeljne probleme pri današnji vzgoji otrok. Dr. Vesna Godina je skušala staršem, učiteljem in drugim obiskovalcem povedati, kako pravilno vzgajati otroke, da bodo postali funkcionalno odrasle osebe. To so namreč tisti, ki med „fajn“ in „prav“ izberejo „prav“. Predavateljica je poudarila, da gre vsak otrok skozi dve vzgojni fazi. Najkasneje do 6. leta starosti je mali otrok, ki dela tisto, kar

je „fajn“. Po 6. letu postane veliki otrok, ki mora delati tisto, kar je „prav“. To pa je pravilo, ki velja za vse človeške družbe. Otrok se torej iz osebe, ki krši socialna pravila, spremeni v osebo, ki socialnih pravil ne krši več. Po besedah dr. Godine se je prehod v odraslost na zahodu v zadnjem obdobju premaknil krepko navzgor (tudi do 15. leta starosti). Vendar pa funkcionalna odraslost ni rezultat staranja.

Dotaknila se je tudi kaznovanja otrok. Dr. Godina meni, da naj kazen pri otrocih praviloma ne bo fizična, razen v treh primerih: če nobena druga kazen ne zadostuje, če otrok hoče sebi kaj storiti in če otrok hoče kaj storiti drugemu. Vendar pa se pri fizičnih kaznih ne sme pretiravati, kajti če otroka neprestano fizično kaznujemo, mu s tem povzročamo močno in dolgo bolečino, kar pa sčasoma vodi v užitek. To pomeni, da otrok po določenem času začne uživati v fizičnem kaznovanju oz. bolečini, torej meja med bolečino in užitkom ni več jasna.

Zanimivo je bilo tudi njeno razmišljanje o aktualni razpravi o novem družinskem zakoniku. Po njenem problem ni v istospolnih partnerjih, ki bodo lahko posvojili otroke, ampak je največja težava v tem, da bodo večino otrok uničili heteroseksualni starši, ki po novem ne bodo več smeli fizično kaznovati svojih otrok. Prav tako je dejala, da otrok nujno potrebuje dva starša, priporočljivo je, da sta različnega spola.

Nešteto krat je poudarila, da je treba je delati tisto, kar je za otroka „prav“, čeprav to zanj in za starše ni „fajn“. Le tako bo otrok normalno odrasel. Žal imamo za takšen razvoj otroka zelo malo časa. Če namreč otrok med 2. in 3. letom ne ugotovi, da NE ni enako JA, bo ostal celo življenje funkcionalno neodrasel. To pomeni, da bo vse življenje „mali“ otrok, kršitelj socialnih pravil, veliko možnosti ima, da bo zašel v svet prepovedanih drog in vseživljenjske terapevtske obravnave. Dr. Godina žal ugotavlja, da več kot polovica otrok do 6. leta starosti funkcionalno ne odraste, in vse življenje, predvsem zaradi modernih staršev, ki vzgajajo brez avtoritete in kazni, ostanejo otroci.

PROSLAVA OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Učenci so pod vodstvom mentoric 7. februarja pripravili šolsko in občinsko proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku. Igrane prizore s pisatelji Deso Muck, Ivanom Cankarjem, Simonom Gregorčičem in Tonetom Pavčkom so popestrili z lastnimi filmskimi vložki, s plesom in z glasbo, za katero je poskrbel mladinski pevski zbor.

PROSLAVA OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU
| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

OBISK DRŽAVNEGA ZBORA

6. 2. 2012 so se predstavniki šolskega otroškega parlamenta Jan Strajnar, Blažka Kraševac, Tjaša Čukajne in Lina Jerele udeležili organiziranega ogleda slovenskega hrama demokracije. Ogled je za kostanjeviške in krške predstavnike kot pripravo na 22. zasedanje nacionalnega otroškega parlamenta na temo „Junaki našega časa, kdo so in zakaj?“ organizirala ZPM Krško. Kljub mrzlemu februarškemu ponedeljku je bila dobrodošlica v državnem zboru pristrčna in topla. Sprejel nas je predsednik državnega zbora Gregor Virant. Ogleдали smo si veliko dvorano ter predverje velike dvorane s poslikavo fresk Slavka Pengova, ki prikazujejo zgodovino Slovencev do obdobja po 2. svetovni vojni. V dar smo prejeli tudi žepno izdajo ustave. (Ana Pečar, mentorica)

EVALVACIJA ZADOVOLJSTVA S ŠOLO

Evalvacijski vprašalnik, s katerim smo starše spraševali o zadovoljstvu s šolo, je vrnilo 97 staršev ali 49,7 % vseh staršev. Povprečna stopnja zadovoljstva je bila 4,03 točke ali 80,6 %. Ugotavljamo, da je bilo med vrnjenimi vprašalniki kar nekaj takšnih, za katere lahko trdimo, da jih niso izpolnili starši, ampak sami učenci, a smo rezultate kljub vsemu upoštevali.

9. RAZRED SE JE LETOS UDELEŽIL TUDI PUSTNE POVORKE | FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

TEKMOVANJA

Tekmovanja iz znanja

6. RAZRED

Eva Krajnc (2)	bronasto priznanje, Cankarjevo tekmovanje
Lara Njegač (3)	bronasto priznanje, Cankarjevo tekmovanje, logika
Miha Štokar (2)	bronasto priznanje, logika
Laura Cvelbar (2)	bronasto priznanje, logika

7. RAZRED

Mitja Kavčič (1)	bronasto priznanje iz logike
Katja Zagorc (1)	bronasto priznanje iz logike in udeležba na državnem tekmovanju

8. RAZRED

Jan Strajnar (4)	srebrno angleščina, bronasto logika, bronasto in srebrno iz zgodovine
Katja Štefanič (1)	bronasto Cankarjevo
Blažka Krašovec (6)	bronasto in srebrno Kaj več o sladkorni bolezni?, bronasto in srebrno Proteusovo, bronasto in srebrno iz zgodovine
Lina Jerele (1)	bronasto Kaj več o sladkorni bolezni?
Tjaša Čukajne (7)	bronasto in zlato Kaj več o sladkorni bolezni?, bronasto in srebrno Proteusovo, bronasto in srebrno logika, bronasto iz zgodovine
Jaka Štokar (1)	bronasto logika
Žan Abram (1)	bronasto logika

9. RAZRED

Helena Cekuta (2)	bronasto Cankarjevo priznanje, bronasto priznanje Kaj več o sladkorni bolezni?
Alen Juršič (1)	bronasto priznanje – logika
Domen Njegač (1)	bronasto priznanje – astronomija
Rebeka Sintič (1)	bronasto Cankarjevo priznanje, bronasto priznanje Kaj več o sladkorni bolezni?
Jurij Strgulec (1)	bronasto priznanje Kaj več o sladkorni bolezni?
Lana Jarkovič (3)	bronasto priznanje Kaj več o sladkorni bolezni?, bronasto priznanje – Proteus, bronasto priznanje iz logike
Marta Lipoglavšek (1)	bronasto priznanje – logika
Gregor Štefanič (2)	bronasto priznanje – Proteus, bronasto priznanje – angleščina
Barbara Gal (1)	priznanje Dalmatinova značka (lit. natečaj)
Andraž Cvitko (2)	bronasto priznanje – Preglovo, bronasto priznanje – angleščina
Urban Simončič (1)	bronasto priznanje – Proteus
Eva Molek (1)	bronasto priznanje – Proteus
Alen Lenič (1)	bronasto priznanje – angleščina

ŠPORTNA TEKMOVANJA

Na naši šoli je 2. februarja potekal četrtfinale državnega prvenstva v odbojki za starejše učence. Pomerile so se štiri šole: OŠ Fram, OŠ Nazarje, OŠ Šempeter v Savinjski dolini in OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki. Naši fantje so se najprej pomerili z učenci OŠ Nazarje in zmagali z izidom 2:0. Po drugem srečanju, ko je naša ekipa

premagala vrstnike iz Frama, je bilo že jasno, da smo se uvrstili v nadaljnje tekmovanje, v polfinale državnega prvenstva. Tretja tekma je bila zgolj prestižna, saj sta se ekipi Šempetra in domača ekipa borili za prvo mesto na tekmovanju. Boljši so bili učenci OŠ Šempeter, ki so zasedli prvo mesto. Našo ekipo sedaj 9. 3. 2012 čaka FINALE DRŽAVNEGA prvenstva v odbojki.

ODBOJKA

| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

REZULTATI POSAMEZNIH TEKEM:

OŠ NAZARJE : OŠ JOŽETA GORJUPA KOSTANJEVICA NA KRKI
0:2 (6:25, 9:25)

OŠ ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI : OŠ FRAM
2:1 (22:25, 25:10, 15:7)

OŠ JOŽETA GORJUPA KOSTANJEVICA NA KRKI : OŠ FRAM
2:0 (25:16, 25:13)

OŠ NAZARJE : OŠ ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI
0:2 (16:25, 15:25)

OŠ ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI : OŠ JOŽETA GORJUP KOSTANJEVICA NA KRKI
2:0 (25:18, 25:16)

OŠ FRAM : OŠ NAZARJE
2:0 (25:15, 25:21)

Končni vrstni red četrtfinalnih bojev:

1. mesto: OŠ Šempeter v Savinjski dolini
2. mesto: OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
3. mesto: OŠ Fram
4. mesto: OŠ Nazarje

ZIMSKA ŠOLA V NARAVI

Učenci 6. razreda smo 13. 2. 2012–17. 2. 2012 skupaj z učenci OŠ Podbočje preživeli pet krasnih zimskih dni na Arehu. Zima v pravem pomenu besede, temperature pod ničlo, novega snega skoraj en meter, sonce pa je vse skupaj naredilo naravnost čarobno. V takih razmerah je bilo učenje smučanja na lepo urejenih smučiščih pravi užitek. Spoznali smo tudi osnove teka na smučeh in se zadnji dan pomerili

ZIMSKA ŠOLA V NARAVI | FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

NOVOLETNA ZABAVA

Vsi učenci smo že nestrpno čakali, da bi se počitnice začele, a nas, devetošolce, je pred tem čakala še velika naloga – organizirati novoletno zabavo. Kot vsako leto je potekala na zadnji dan pouka v letu 2011. Devetošolci smo vse skrbno pripravili in poskrbeli, da so igrice in sodelujoči ostali velika skrivnost. Zabava se je začela po drugi šolski uri. Najprej smo plesali, potem pa se je začela prva igrice, Zmenkarije, v kateri smo hoteli devetošolci odkriti skrite simpatije na naši šoli, ne vem pa, ali nam je to najbolj uspelo. Po Zmenkarijah je sledilo še veliko plesa, ki ga je vodila naša Eva, in naj se ob tej priložnosti zahvalim vsem učiteljem in učencem, da so plesali z nami. Po veliki dozi plesa smo se devetošolci odločili, da bomo odkrivali pevske talente naših učencev. Prepričljivo sta zmagala Gašper Stopar in Simon Hribar in seveda za tako velik dosežek dobila nagrado, ki pa verjetno ni bila takšna, kot sta jo pričakovala. Seveda pa smo poskrbeli, da so vsi sodelujoči prejeli tolažilne nagrade, za katere pa niso kazali pretiranega navdušenja. Jedli so jedi, v katerih smo zmešali vse vrste kombinacij, ki ne teknejo najbolje. Vendar so bili njihovi želodčki razumevajoči in so igro preživeli brez prebavnih motenj. V naslednji igrice se je SPET PLESALO, saj je

PREDSTAVA ZA NAJMLAJŠE

V prazničnem decembru (20. 12.) so strokovne delavke 2. starostnega obdobja otrokom, ki obiskujejo kostanjeviški vrtec, njihovim staršem, dedkom in babicam podarile prav posebno darilo. Pripravile so lutkovno predstavo Vesel božič, mišek Matiček! Lutkovna predstava posebej poudari pomen dobrote, sočutja in ljubezni.

v veleslalomu ter v teku na smučeh na razdaljo. Poleg tega smo na snegu ustvarjali različne skulpture, se kepali in opravili krajši pohod. Tudi v koči, ki so jo lansko leto povsem preuredili, nam ni bilo dolgčas. Obiskala sta nas lovec in planinec, imeli smo predavanje o astronomiji ter spoznali smučarski bonton. Zadnji večer smo organizirali še zabavo s plesom in z družabnimi igrami. Kot pika na i pa so nas po vrnitvi domov čakale še zimske počitnice.

MISTER IN MISS Z NOVOLETNE ZABAVE
UČENCEV

| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

bil na vrsti tradicionalni srčkov ples, ki so ga spremljali razredni harmonikarji (Martin, Klemen, Jure, Alen). Spet se je veliko plesalo in potem je napočil velik trenutek: izbrati miss in mistra šole. Punce smo v zakulisju urejale vse sodelujoče, prejšnja miss (Helena) in mister (Jurij) pa sta prireditelje povezovala in komisija 9. razreda se je odločila, da je za miss šole najprimernejša Blažka Krašovec, za mistra pa Erik Grubar, in dočakali smo tudi poljub najlepših na šoli. Tako je naša zabava šla proti koncu, zaplesali smo še nekaj plesov, pospravili jedilnico in odšli počitnicam naproti. Devetošolci pa smo bili zelo veseli, da nam je novoletna zabava tako dobro uspela in da so bili tudi preostali ponosni na generacijo '97!

| REBEKA SINTIČ

| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG V VRTCU

V skupini najmlajših otrok, ŽOGIC, smo v mesecu januarju izvajali vrtečevski projekt ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG. Pripravili smo različne dejavnosti, ki so otrokom prikazale, kako lahko tudi sami pripomoremo k lastnemu zdravju. Ker imamo tudi v zimskem času na voljo kar nekaj različnega svežega sadja, smo dejavnosti namenili pripravi tega. Jedli smo jabolka, si skuhali jabolčno čežano in si pripravili sveže iztisnjeni pomarančni sok. Veliko trenutkov smo namenili gibanju otrok, bivanju v naravi, gibalnim odmorom v garderobi, plesu ter aktivnostim z žogami.

| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

PUSTOVANJE V VRTCU

Pustni torek je bil v kostanjeviškem vrtcu prav posebno slovesen in živahen. Kljub zimskim počitnicam smo pustno rajali in prepevali. Skupaj smo se našemili in pričakali kostanjeviške Šelmarje z novim predsednikom. Šelmarji so nas obdarili s sadjem, skupaj smo zapeli številne pesmice in zaplesali.

| MIHAELA JARKOVIČ, VZGOJITELJICA

| FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA

KNJIŽNICA V LETU 2011

V lanskem letu smo imeli 572 aktivnih uporabnikov, na novo se je v knjižnico vpisalo 60 članov.

V knjižnici, ki je odprta vsak torek, sredo in četrtek smo zabeležili 6.085 obiskov zaradi izposoje gradiva na dom. Izposojenih je bilo 18.163 enot gradiva. V letu 2011 se je naša zbirka obogatila za blizu 1.000 enot, skupaj imamo približno 14.000 enot gradiva. V časopisni čitalnici, kjer je uporabnikom na voljo skoraj 40 različnih časopisov in revij, si jih je ogledovalo 517 uporabnikov. Našteli smo 1.620 pregledanih izvodov. 227 uporabnikom smo pomagali pri pridobivanju informacij iz študijskega gradiva, brskali smo po 407 enotah gradiva. Dali smo tudi 144 informacij, za katere ni bilo treba odpirati knjig. Tudi naših 5 računalnikov, ki so na voljo uporabnikom je bilo dobro zasedenih. Zabeležili smo 1.836 obiskov.

Kostanjev Škrat je na 23 pravljicnih uricah v čarobno pravljico deželo popeljal 145 malčkov. Obiskovali so nas tudi otroci iz vrtca, ki so spoznavali knjižnico in radosti branja. Na šestih obiskih se je tako zvrstilo 124 otrok. Imeli smo tudi dve lutkovni predstavi, ogledalo si ju je 50 otrok in 29 staršev.

Tudi z različnimi dogodki, ki jih prirejamo v knjižnici smo brez dvoma že dodobra umeščeni v bogatenje vsakdanjika prebivalcev našega kraja, pogosto pa se našemu povabilu odzovejo tudi ljudje od drugod. V letu 2011 smo na 6 dogodkov privabili 265 obiskovalcev. Junija sta bili zanimivi predavanji Alenke Rebula ter Igorja Omerze. Avgusta smo ob občinskem prazniku in v sklopu prvih petkov v Kostanjevici, katerih aktivna sooblikovalka smo, na vrtu gostilne Kmečki hram gostili čarobno Ljubo Jenče. Skupaj z osnovno šolo smo v oktobru pripravili okroglo mizo o vrednotah in novembra imeli priložnost spoznati novinarja Boštjana Videmška.

Tudi preteklo leto je bilo močno v znamenju vseživljenjskega učenja v knjižnici, ki ga izvajamo v okviru projekta Center vseživljenjskega učenja Posavje, kot partnerji Ljudske univerze Krško. Kvačkali smo, se učili angleščine, brez ponedeljkovih pohodnikov že dolgo ne gre več ... Pripravili smo tudi zanimiva predavanja in delavnice, če omenim le

nekatero: cikel predavanj o zdravem življenju Vlaste Curhalek, skrivnosti zvezd, odnosi v družini, o gozdovih ob mednarodnem letu gozdov, o kruhu pred veliko nočjo, govorili smo o divji hrani Z Dariem Cortesejem. 59 dogodkov se je zvrstilo in 832 obiskovalcev. V knjižnici počnemo še marsikaj, kar ni zabeleženo s številkami, je pa toliko bolj dragoceno. In vem, da je v knjižnici lepo, ne le nam, ki tu radi delamo ampak tudi našim najrazličnejšim obiskovalcem, ki nam to pogosto povedo na mnogo lepih načinov. Tudi v letu 2012 nadaljujemo z veliko dobre volje in novih idej. Zato vas vabimo, da nas obiščete in nam pomagate ustvarjati živahno in prijazno knjižnico.

MED IN ČIPKA

Kostanjeviški prvi petki, marčevski je že deveti, postajajo stalnica v dogajanju našega kraja. V marcu, mesecu žensk, smo vabili v knjižnico na večer, ki smo ga poimenovali Med in čipka. Vse prevečkrat občudujemo velike, zanimive, uspešne ljudi od nekdaj drugod, redko pa si damo priljubljenost, da bi se ustavili in prisluhnili tistim, s katerimi se srečujemo skoraj vsak dan. Toliko dobrih in velikih zgodb kroži v zraku prav blizu nas. Zato smo dali besedo ženskam, ki ustvarjajo in bivajo skupaj z nami in ki imajo voljo in moč, da prispevajo, da je naš svet polnejši in lepši. Stanka Gorenc iz Orehovca je pripovedovala o klekljanju in čipkah, o življenju na rojstnem Cerkljanskem, o tem, da jo ustvarjanje pomirja in tudi uči potrpežljivosti. Življenje Milke Kuplenik, poleg mnogo drugega zaznamuje tudi družba čebel, ljubezen do narave in zdravnih zelišč. Prijeten, topel pogovor je povezovala Jana Drašler. Nežna razstava čipk in medu bo v knjižnici na ogled do konca aprila. Lepo povabljeni!

POVABILO V KNJIŽNICO V POMLADANSKIH DNEH

GEOMANTIJA – predavanje
Sreda, 28. 3., ob 19. uri v knjižnici

Geomantija je celostna ekologija, večina razvoja celovite zavesti, ki zajema občutljivost tako za vidne kot nevidne ravni narave, katere del je tudi človek. Več o tem si lahko preberete tudi na straneh teh Novic. Predavanje Nebojše Lončarja, podnaslovljeno Zdrav človek v zdravem prostoru, bo namenjeno predstavitvi sodobne geomantije kot

vede o vplivu energij okolja na človeka in obratno ter kako si v zvezi s tem lahko pomagamo.

ZRCALCE – lutkovna predstava
Torek, 10. 4., ob 17. uri v knjižnici

Zrcalce, najnovejša predstava gledališča Nebo, je »lesena zgodba« o gozdnih živalih. Na gozdni jasi zajec najde zrcalce in v njem uzre svojo podobo. Vesel, da je našel svojo sliko jo pokaže drugim živalim, a vsaka od njih trdi, da je slika njena. Nazadnje sliko medved odnese k svoji družini in na njej res vsi prepoznajo medvedjo glavo. Ker je poleg živali in rastlin prav les največje bogastvo gozdov, so lutke narejene iz lesa. Celoten vtis dopolnjuje glasba, izvajana pretežno z lesenimi instrumenti. Predstava je primerna tudi za najmlajše.

FOTOGRAFIJA – tečaj
Četrtek, 12. 4., ob 19. uri v knjižnici

Matej Jordan neutrudno zaustavlja in ohranja neštete podobe Kostanjevice in dogodkov pri nas. Na tečaju osnovne fotografije bomo spoznali pomembna dejstva, ki prispevajo, da bodo tudi naše fotografije lepše – najprej bomo o tem spregovorili, nato odšli ven s fotoaparatom in na koncu fotografije uredili še na računalniku. Začnemo s predavanjem v knjižnici v četrtek, v petek popoldne bomo šli pa naokrog!

ROČNA DELA – razstava
Sobota, 21. 4., ob 18. uri v knjižnici

Zimski četrtkovi popoldnevi v knjižnici so bili topli in nadvse prijetni, ko so se pletle niti in prijateljske besede. Kaj se je napletlo, bomo ponosno predstavili na čisto posebnem dogodku in razstavi.

Dobrodošli v knjižnici!
| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

| FOTO: MATEJ JORDAN

MILENA KUHAR Z MALENC, ki je ugledala luč sveta prvega januarja 1928

Zima, sneg, okrajnega zdravnika, dr. Ivaniševiča, in babico Kalinovo pripelje kočijaz Šantelj pred nizko, leseno hišo Selanovih na začetku zakrakovske vasi Malence. Še dobro, da vožnja ni trajala dolgo. Ko stopita v prostor, si z gospodarjem Janezom Selanom, ki ju sprejme, izmenjajo pozdrave, na postelji za krušno pečjo pa se v bolečinskih krčih zvija nosečnica, ki je že pripravljena na porod. Prišleka za trenutek položita premraženi dlani na tople pečnice krušne peči, si v umivalniku umijeta roke, napotita očeta v sosednji prostor in ostaneta sama z materjo. Oče pa ves zaskrbljen v sosednjem prostoru razmišlja ter se zdrzne ob vsakem vzdihu svoje že 42-letne žene. Nič kaj veliko veselja ni na njegovem obrazu in globoko v kosti se mu je zaril strah, da žena poroda ne bo preživela. „Ali je bil četrti otrok res potreben?“ se je spraševal. „Že tri, ki so prihajali na svet vsako šesto leto, je težko preživeti. Mogoče pa bo tudi v četrto šlo brez težav, saj je od tretjega minilo spet šest let.“ Take in podobne misli so se mu podile po glavi in kar preslišal je, da je v prostor stopil doktor Ivaniševič in rekel: „Hčerko ste dobili, čestitam. Pa srečno novo leto voščim in veliko zdravja vsem.“ Voščilu se je pridružila tudi babica, gospa Kalinova. Segli so si v roke, se poslovili in prijazna gosta, ki sta na prvi dan novega leta pregnala skrb in v dom prinesla srečo, sta odšla. Oče je narahlo odskrnil vrata in tiho stopil v prostor, kjer je na robu postelje v rahlo rjuho odeto ležalo novo življenje. Plašno je privzdignil belo ogrinjalo in ves ganjen, s kančkom slabe vesti, tiho zašepetal: „Le bot, le bot,“ kar je bil nekakšen blagoslov svojega, že četrtega otroka. Tako neka mi je pripovedovala mama zgodbo mojega spočetja.

PORTRET DEVETNAJSTLETNE MILENE SELAN. FOTOATELJE VINKO BAVEC V BREŽICAH, LETA 1947
| FOTO: OSEBNI ARHIV

Odkar se spominjam, se je naša družina otepala z revščino, je začela pripoved Milena Kuhar z Malenc. Že v rani mladosti sem morala s sestrama in z bratom vsak dan na pašo, pa še srečni smo bili, da smo imeli v hlevu eno ubogo kravico, ki jo je oče z delom v ciglani in s tabrhi lahko kupil. Kako se nam je nobel zdelo, ko jo je pripeljal domov in nam ni bilo več treba po mleko k sosedom Drobničem. Tudi svoje zemlje nismo imeli. Obdelovali smo cerkveno njivo, za katero pa je bilo treba letno plačati 400 dinarjev najemnine, kar je bilo za tisti čas in za našo družino velik denar. Oče je namreč s celodnevним tabrhom zaslužil komaj 10 dinarjev, pa še vesel je bil, če so ga za tak denar najeli. Ker celotnega zneska ni mogel plačati v enem delu, je župnik zagrozil, da bo dal njivo v najem Glihi, ki je bil lastnik parne žage v predmestju Kostanjevice. Na koncu pa se je le premislil in grožnje ni uresničil. Oče pa je spet čakal trgatve, da je prodal vino, zbiral denar od tabrhov in ciglane, da je lahko plačal obveznost. Vsako leto je mama vzgajala 150-kilogramskega prašiča, ki smo ga pozimi zaklali in polovico prodali Gustelnu (Kržičniku), ki je imel na Ta malem plac' mesnico, drugo polovico pa smo imeli za domačo porabo. Meso smo

si lahko privoščili res le ob nedeljah, pa še to le vsako drugo, in ob praznikih. Kljub temu da je oče delal od zore do mraka, denarja pri hiši ni in ni bilo. Ker nismo imeli konjev, je bilo treba za oranje in temu podobna dela najeti vedno nekoga, ki ti je naredil uslugo. Potem si moral pa vračati in vračati in teh vrnjenih ur ni bilo nikoli dovolj. Ja, pa kaj smo hoteli, tako je bilo in ničesar se ni dalo spremeniti. Tudi nas, otroke, so neprestano silili k delu. Po cele dneve smo bili na njivi, enkrat okopavali, drugič pomagali pri žetvi in mlačvi, po košnji grabili in zvečer, kljub temu da trava še ni bila suha, naredili kopice. In seveda vse obrabiti, samo da je bilo lepo videti. Zjutraj pa je bilo treba kopice razdreti, travo razgrabiti, potem pa spet delati nekaj tretjega in tako iz dneva v dan, vse do jeseni. Vendar je bilo tudi pri drugih tako. Takrat so bile njive polne ljudi, ki so okopavali, danes se zeli rešujejo s škropivi, konje, ki si jih kot delovno živino videl na vsakem koraku, pa so zamenjali traktorji. So bili pa tudi dnevi, ki smo jih brezbrizno preživeli ob Krki, in teh se še najraje spominjam. Očeta podnevi v glavnem ni bilo doma. Že zarana je odhajal na tabrh in se ob mraku utrujen vračal domov. Hodil je pomagat saditi,

okopavati, delati v vinograd, v gozd in to vse takrat, ko se je v ciglani sušila opeka in ni imel tam kaj početi. Ko pa so opeko izdelovali in zakurili peč ter jo žgali, se je spet za nekaj tednov preselil v bližino doma. Delo v ciglani, kot smo po domače rekli naši mali opekarni, je bilo zgolj sezonsko. Začelo se je takrat, ko je zunaj postalo dovolj toplo, to pa je bilo ponavadi v začetku maja. Ilovico, ki so jo kopali s krampi, z motikami in lopatami za našo hišo, so delavci zvozili na kup, jo dobro namočili, potem pa so mladci z bosimi nogami gazili po njej toliko časa, dokler ni postala pregnetena kot testo, nakar so jo zložili na kup. Nato so jo s samokolnico vozili na dolgo hrastovo mizo, ki je morala biti dovolj čvrsta in dokaj prostorna. Opeko sta ponavadi izdelovala dva izkušena mojstra, ki sta postopek izdelave dobro obvladala. Vsak od njiju je iz kupa odrezal ravno pravšen kos pregnetene ilovice in jo z vso silo vrgel v leseni model, ki ga je imel postavljenega na mizi. Pred tem ga je od znotraj potrosil z mivko, da se je opeka lažje izluščila. Ker ga je moral enakomerno zapolniti do slehernega kotička, je mojster z napolnjenim modelom še udaril po mizi in odvečno ilovico odstranil s tanko

pločevinasto ploščo. Potem pa sta dva otroka, imenovana pičola (italijansko piccolo – majhen), opeko odnašala na raven, dobro pometen prostor, jo stresala iz modela ter jo polagala na tla. Po dveh dneh so jo dajali na lesene podlage in zlagali v dolge, ozke, z vseh strani odprte, s streho pokrite kožune, kjer se sušila do te mere, da so jo lahko zlagali v peč. Da se je na zraku primerno posušila, so jo morali večkrat obračati. Ko se je nabralo za eno peč opeke, so začeli postopek žganja. Peč je imela obod visok tri metre, dva metra nad njim pa je bilo narejeno in prekrito še leseno ostrešje, ki je bilo zaščita pred meteornimi vodami.

Opeke so zlagali v peč eno na drugo in pri tem pazili, da je bil med vsako malenkosten presledek, da je pri žganju ogenj dosegel vse ploskve. Ko so vrhnji del peči zazidali z ilovico, so skozi tri kurilne odprtine ob strani začeli kuriti. Prvih 12 ur s šibkim, nato pa z vedno močnejšim ognjem, kar je trajalo približno teden dni, podnevi in ponoči, ker je morala biti v peki vseskozi konstantna temperatura okoli 900 stopinj Celzija. Ko je bila opeka dovolj žgana, so ogenj ugasnili in z blatom zamazali kurišča, da vanjo ni vdrl hladen zrak. Potem se je opeka približno teden dni ohlajala, nakar so vse skupaj razkopali, odstranili zemljo, prišli so furmani in jo začeli odvažati.

Cigliano je že nekako desetletje po prvi svetovni vojni zgradil neki Longo, Italijan po poreklu, ki je živel v Malem Mraševem. V njegovi lasti je bilo kar precej zemlje, vse od ceste, ki pelje danes k družini Čukajne in naprej v Krakovo, pa do Dornika, kjer je v tistih časih živel Malenski Pepi. Spominjam se, da je bilo zaposlenih šest delavcev, med njimi sta bila glavna Longo in di Checo, ki sta bila mojstra, v pomoč pa so jima bili Poljanci (prebivalci Krškega polja) iz okolice Mraševga. Ker je bilo to delo sezonsko, so delavci v ciglani začeli delati ob zori in končali v mraku, tudi kuhali so si sami. Dejavnost je bila na začetku 2. svetovne vojne ukinjena. Peč za žganje opeke je stala na prostoru, kjer danes Lovska družina Kostanjevica na Krki goji fazane. Spominjam se, da je moj ata delal v ciglani, ko sem bila jaz še čisto mala, stara 3 ali 4 leta.

Tudi otroci smo hoteli biti koristni, zato smo v sezoni nabirali hrastove šiške, ki so jih odkupovali v Glihovi usnjarni in jih uporabljali pri strojenju usnja. Gospod Gliha je vse do potankosti pregledal in na veliko kritiziral, saj nam je hotel zbiti ceno in čim manj plačati. V

Krakovskem gozdu smo nabirali jurčke, pa šmarnice in želod za prašiče. Tisti, ki so bili bližje gozda, pa so prašiče spustili kar med hrastova drevesa, da so se tam mastili z želodom, ki je bogat z maščobami in ogljikovimi hidrati. V gozdu je rasla tudi nekaj manj kot meter dolga trava plaščenka, ki so jo poželi, posušili in z njo polnili konjske komate. Ker je bila čista in brez zeli, smo jo domačini uporabljali za polnjenje žimnic. Za našo hišo so bile jame, ki so nastale zaradi izkopavanja ilovice, iz katere so izdelovali opeko. V teh, tako imenovanih bajerjih, je bila voda, ki je pozimi zamrznila, in na našo ledeno ploskev je prihajala drsat tudi mladina iz Kostanjevice. So pa led tudi lomili in ga z vozovi vozili v ledenici pri Gustelnu in Bučarju v Kostanjevico. V ohlajenih prostorih se meso iz njihovih klavnic ni tako hitro kvarilo in je ostajalo dlje časa sveže. Pri sedmih letih so me dali v šolo, kamor sem zelo rada hodila. Ob vpisu je bil naš ravnatelj Janez Pirnat, ki ga je nasledil Stanko Gajšek, o katerem lahko rečem le vse najlepše. Spominjam se učiteljice Jesihove pa Mesečeve, zelo prijetnega učitelja Podnarja in Jožeta Jankoviča, ki je bil moj razrednik v šestem razredu, ko se je začela 2. svetovna vojna. Kostanjeviški konec so najprej zasedli Nemci, ki so mesto na otoku čez nekaj mesecev prepustili Italijanom in meja je postala reka Krka. V Dvoračkovi hiši pred gornjim mostom je bila italijanska obmejna straža, tik pred mostom zapornica, na drugi mosta pa so te že pričakali nemški cariniki v vojaških uniformah, ki so imeli svoj štab v bližnji Glihovi hiši. Nemci so imeli na levem bregu Krke skopane bunkerje, postavili so bodečo žično ograjo, nastavili mine, po cesti so patroljirale nemške straže. Kaj hitro so začele med prebivalci zasedenega ozemlja krožiti novice, da bodo začeli izseljevati prebivalstvo Krškega polja v Nemčijo.

Moja mama, ki je bila bolj staroverska, tem govoricam ni verjela in je večkrat rekla:

„Ah, kaj se to izmišljujete, da nas bodo selil, pejte raje okopavat al pa kej drugega delat in se ne takih neumnosti pogovarjat.“ V tistem času smo imeli požeto ajdo v rastavkah [kopicah po deset snopov] na njivi in mama so rekli: „Vse bo dež namoču, vi se pa take traparije men'ite.“ Kmalu za tem pa je sestra, ki je živela v gradu, sporočila, naj čim prej spakiramo in pridemo čez Krko k njim, ker s Krškega polja že na veliko izseljujejo.

To sporočilo in nemško grožnjo, ki je vseskozi visela v zraku, pa je mama sprejela z vso resnostjo. Do selitve na italijansko okupacijsko območje čez Krko je prišlo, ko sem bila stara trinajst let. Ker je bil nemški štab v bližnji Glihovi hiši, kjer je bila pred vojno parna žaga, in ker je bila meja na reki Krki, so se po malenški cesti kar naprej sprehajale patrolje, ki so nadzorovale prebivalce in vsako spremembo takoj javile v štab. S tem je bilo gibanje domačinov omejeno, ljudje so se slabo počutili, marsikoga je bilo strah.

Ker je bilo neprimerno lažje prečkati Krko pri Koprivniku, ki je bil od oči Nemcev bolj odmaknjen, smo se čez reko odpravili tam. Vse skupaj pa se je zgodilo takole. Oče si je nekega popoldneva oprtal na hrbet vrečo pšenice in jo, tako je rekel nemški patrolji, ki jo je srečal na cesti, nesel v Jurežev (Jordanov) mlin, ki je bil na začetku Koprivnika. Ker to ni bilo nič nenavadnega in prepovedanega seveda, so vojaki očeta spustili naprej. Pšenica pa ni končala v mlinu. Vrečo je oče odložil na varnem mestu, prišel nazaj domov ter s seboj vzel še mamo in mlajšo sestro. Sama sem ostala doma in čakala, da se vrne še pome. Ker si pri begu v rokah nisem upala nositi ničesar, sem oblekla dva plašča, ki sta me, kljub temu da je bil 28. oktober, kar dobro grela. Ko sem tako pripravljena čakala, da se oče vrne pome, so k našim sosedom Budičem prišli Nemci in pri njih zalotili očeta. Nazaj grede se je ustavil pri njih, da bi jih vprašal, kdaj je šla zadnja patrolja mimo naše hiše. Na vprašanje, kaj dela pri njih, je odgovoril, da je prišel po ogenj, ker mora doma v štedilniku zakuriti. Nemški vojaki pa se niso dali ukaniti. Pospremili so ga domov, kjer je v štedilniku gorel ogenj, ki je močno segreval prostor, v katerem je dišalo po pečeni kokoši, pripravljene za na pot. Ko so Nemci to videli, je napetost zrasla do vrelišča. Bila sem čisto iz sebe, ogrnjena v plašča sem vsa otrpla sedela za pečjo in nemo opazovala, kaj se bo zgodilo. Prepričana sem bila, da bodo očeta Nemci odpeljali. Se je pa, na najino srečo in veselje, stvar razvila čisto v drugo smer. Ko je oče na mizo postavil liter vina, so se nemški vojaki kar hitro umirili in postali čisto človeški. Začeli so se prijazno pogovarjati, spraševati in zasliševati. Kljub temu da jih nisem skoraj nič razumela, pa me njihovo nakladanje ni motilo. Še posebej so se posvetili meni in niti opazili niso, da sem oblečena v dva plašča. Ko so končno le odšli, sva se z očetom odpravila

proti Koprivniku in gazila po visokem snegu. Kdo naju je prepeljal čez Krko, se ne spomnim, ne bom pa pozabila, kako sva pot nadaljevala po zasneženi pokrajini proti gradu. Za očeta pa je bilo slovo od doma pravi šok. Od silne žalosti se je pri sestri v gradu metal po tleh in neutolažljivo jokal kot otrok. Za nas, ki smo bili tako revni, je bil naš dom, ki smo ga morali zapustiti, kot svetišče. Na svojo borno, leseno hišico smo bili zelo navezani. Doma smo pustili vse: perilo, obleke, posodo, v svinjaku je ostal 150-kilogramski prašič, po dvo-rišču so tavale lačne kokoši, v kleti je ostal velik petstolitrski sod, poln vina. V nekdanj tople in prijazne prostore našega malega doma sta se naselila hlad in praznina. „Komaj smo to revščino skupaj spravili, pa se je v trenutku porušilo vse,“ je jamral oče.

Potem pa smo se morali na novo stanje kar privaditi. V gradu smo v dveh sobah živeli s sestrično družino, ki je skupaj štela pet članov. Njeni trije otroci, mož ter mi štirje smo potrebovali kar precej hrane, ki pa je ni bilo. V novo nastalem položaju je bilo treba živela, ki so jih dobivali na karte, razdeliti na devet ljudi. Oče, ki se je nekako čutil dolžan, da mora nekaj ukreniti, je šel k Tomšiču na Dobe in ga prosil, da mu pomaga čez Krko spraviti prašiča in kravo. „Pomagal ti bom,“ je rekel. „Prosil bom fante z vasi, naj gredo k tebi domov na Malence, zakoljejo prašiča in ga pripeljejo na drugo stran.“ Oče mu je tudi obljubil, da mu bo za uslugo dal pol prašiča, drugo polovico pa bo obdržal zase.

Fantje, ki naj bi v akciji sodelovali, so bili ravno prav stari in korajžni za tak podvig. Ko so se pretihotapili do naše hiše in zaklali prašiča, je njegovo cviljenje zaslišala nemška patrolja, pa še na pol zaklana žival jim je pobegnila. Vse skupaj so pustili, se v zavetju Krakovskega gozda prebili do Krke, jo prečili pri Koprivniku in prišli nazaj brez vsega. Tomšič pa je bil do njih precej oster: „Ste pa res drekači, strahopetci in nesposobneži. Sram naj vas bo,“ je rekel. Te težke besede so bile za fante zadostna provokacija, da so se morali še enkrat preizkusiti. Odpravili so se nazaj in prašiča, ki je že na pol mrtev ležal za hišo, pokončali, ga naložili na cizo, vse skupaj prekrili z oblekami in rjuhami, ki so jih našli v omari, in ga prepeljali na drugo stran. En od njih je ob robu Krakovskega gozda, mimo Koprivnika in čez Krko prepeljal tudi našo kravo, za kar mu je oče dal ročno uro. Polovice obljubljenega prašiča pa se je Tomšič odrekel, saj je videl, da smo res

reveži. Kljub varčevanju in skromnosti ter mleku, ki ga je dajalo naše živinče, nastanjeno v hlevu pri Tomšiču, pa smo bili kaj kmalu spet lačni. Poprijeti je bilo treba za kakršnokoli delo, tudi za najskromnejše plačilo, včasih celo le za hrano. Spominjam se, kako je nekega dne šel oče pomagat na Joh rigolati, da bi zaslužil kakšen dinar, midve z mamo pa sva v našem vinogradu okopavali ves dan. Delo, ki naj bi ga opravilo osem ljudi, sva postorili sami in bili proti večeru čisto iz sebe. Kljub utrujenosti pa je mamo nekaj pičilo in odpravila se je na naš stari dom na Malence.

Že prej si je od stare Gorenčevke spodobila posebno dovolilnico, s katero so otočani, ki so imeli na drugi strani Krke zemljo, lahko prečkali mejo.

„Stare babe so si na fotografijah itak vse podobne,“ si je mislila, pomolila dokument italijanskemu cariniku pri Dvoračku, ki je le zamahnil z roko, prečkala severni most in mimo nemških stražarjev, ki niso bili zadosti pozorni, prišla domov na Malence. V kleti je iz skoraj polnega petstolitrskega soda natočila škafo vina, ga prekrila s koprivami, dala svitek na glavo, nanj namestila posodo z vinom in se mimo stražarjev na mostu srečno vrnila na otok. S težkim tovorom je šla k očetu na Joh in ga vprašala, ali je kaj žejen. „Ja, kaj me pa take neumnosti sprašuješ. Seveda sem, pa še kako,“ ji je odvrnil. Škafo, polnega vina, se je oče sicer razveselil, ko pa mu je mama povedala, kako je do njega prišla, je v trenutku postal slabe

volje. Namesto pričakovane pohvale jo je nadrl, rekoč: „A si ti čisto neumna? Ali si kaj pomislila, kaj bi bilo s tabo, če bi te ujeli s ponarejenim dokumentom. Bog ve, kje bi končala?“ Po nekaj daljših minutah pa se je le umiril in z mamo sta ob domačem vinu in prijetni toploti, ki je stekla po žilah, sklenila naporen dan.

Po nekaj več kot treh mesecih pa smo zapustili sestrično družino in se preselili v Blažičevo hišo na kostanjeviškem otoku. V manjši zgradbi, ki je stala na prostoru današnjega Rock caffeja, sta živela starejši gospod in njegova posvojenka, mi pa smo se stiskali v malo večji sobi s pogledom na cesto.

Življenje v mestu na otoku, kjer smo dobili stalen naslov in s tem tudi živilske karte, je bilo za nas neprimerno boljše. Živilske karte so nam omogočile pre-skrbo s hrano, kar je mesečno znašalo 8 kilogramov makaronov, riža, moke in drugih malenkosti, tako da nismo bili skoraj nikoli lačni. Z italijanskimi cariniki, ki so živeli v sosednji, Dvoračkovi hiši, smo bili v dobrih odnosih, od njih smo se vsi kostanjeviški otroci naučili italijanščine. Pa tudi drugače so bili do prebivalcev dokaj korektni.

Je pa imela z njimi težave marsikatera domačinka. Mladeničem, ki so na sebi nosili italijanske uniforme, ni bilo kaj prida do vojske. Pahnjeni so bili v neki svet, ki je bil tudi zanje popolnoma tuj. Veliko bolj kot na bojnem polju so bili Italijani uspešni v osvajanju nežnejšega spola. Marsikatera domačinka se je

DRUŽINA SELAN, KUCHAR IN ZAGORC NASPROTI DRUŽINSKE HIŠE NA MALENCAH, APRILA 1953. Z LEVE PROTI DESNI SEDIJO MILENA IN TONE KUCHAR TER MAMA PEPKA SELAN, STOJIJO Z LEVE TONE SELAN, SESTRA MALČI IN NJEN MOŽ LOJZE ZAGORC

| FOTO: OSEBNI ARHIV

težko uprla romanskim čarom, mediteranskemu temperamentu in uglajenosti italijanskih vojakov. Kostanjevičani so bili bolj zadržani in zavrti in nekaterim domačinkam je odprtost, pa čeprav okupatorskih vojakov, ki so se znali urediti in neparfumirati, neprimerno bolj ustrezala. So pa nekatere avanture prerasle tudi v resne zveze. Blanka Bertoli, hčerka zidarskega mojstra, iz hiše, kjer danes živi družina Molek, se je poročila z italijanskim oficirjem Ferrarijem, ki je bil pred vojno učitelj, in odšla z njim v Bergamo pri Milanu. Moževi starši so jo zelo lepo sprejeli in ji izkazali vse spoštovanje, pa tudi njun zakon je bil zelo uspešen.

Seveda pa so take avanture motile partizane, ki so marsikatero „grešnico“ ostrigli ali celo pobrili po glavi. Popolnoma drugačni pa so bili fašisti, ki sem jih videvala v drugem nadstropju kostanjeviškega gradu. Neprijazni, osorni in ostru črnosrajčniki so bili med prebivalci zelo neprijazni, domačini so se jih izredno bali.

Osmega septembra 1943, ko je Italija kapitulirala, smo šli k sorodnikom na Oštrc proslavljat. Dobro razpokoženi smo se ob jedači in pijači spraševali, kaj nam bodo prinesli naslednji dnevi. Ko smo se vrnili v mesto, so se Italijani že poslavljali in odhajali. Naslednjega dne sem sedela pri oknu in kar naenkrat se je v mojem vidnem polju pojavil partizan z rdečo zvezdo na kapi, za njim pa še manjša skupina približno desetih soborcev. V mesto so prišli le toliko, da so s pošte odnesli denar. Takoj za tem pa so njihovi kompanjoni, ki so s Slinovc zelo dobro videli daleč na ravnico, izstrelili nekaj nabojev in na ta način

opozorili svoje v mestu, da prihajajo Nemci. Tudi sama sem šla na dvorišče, pogledala čez Krko proti Gregoričevi gostilni in videla, kako se na obeh straneh ceste po jarku, sklonjeni in z orožjem v roki, mostu in mestu približujejo vojaki. Sama pri sebi sem razmišljala: „Zdaj bo pa hudič, prišli bodo Nemci, Bog ve, kje so partizani? Če so v mestu, bo počilo in tako bomo ogroženi tudi mi.“ S temi strahovi sem odšla v hišo in vsi skupaj smo se potuhnil in čakali, kaj bo. Partizani pa so se pravočasno umaknili proti pokopališču in Dolščam in mesto so zasedli Nemci. Po močnem obstreljevanju Gubčeve brigade, ki se kar ni nehala, je število nemških vojakov v mestu še naraslo.

Najbolj na udaru sta bila južni most in prostor okoli njega. Sestra, ki je bila zaposlena pri gospodični Valerci, se je morala od hiše, kjer smo stanovali, do salona prepeljati kar s čolnom. Streljanje kar ni ponehalo, vsak dan je bilo močnejše, višek pa je doseglo z izstrelitvijo topovskih izstrelkov, ki so ubili nekaj nemških vojakov. Sledilo je kruto maščevanje. Že drugi dan so po hišah na Ta malem plac' pobirali talce in jih zapirali v poslopje trgovine Konzum. V bližnji zgradbi je pri neki starejši ženski stanoval Mavsarjev Rudi, ki mu je gospa rekla: „Rudi, na Ta malem plac' se nekaj dogaja, mislim, da nekaj delijo.“ In on je bil ravno prav radoveden, da je seveda šel pogledat. Zgrabili so ga, zaprli in drugi dan odpeljali na morišče, kjer se je končala njegova življenjska zgodba. Še danes vidim, kako so veliko skupino ujetih domačinov gnali skozi Kostanjevico mimo hiše, v kateri smo živeli. Eden od nemških stražarjev, ki

je varoval ujetnike, je zgrabil polknice, jih s silo zaprl in s svojim rezkim glasom odločno ukazal, nicht schauen (ne gledati). Med ujetimi sem poznala sestrinega moža Jožeta Kavčiča, ki je bil zaposlen kot občinski sluga in pri katerem smo nekaj mesecev prej stanovali v gradu. Takrat mi še na misel ni prišlo, da se bo zgodila takšna tragedija. Ko so ujete domačine odpeljali, vsa šli z gospodinjo na podstrešje, da bi videli, kam te reveže ženejo. Na travniku, kjer je danes spomenik padlim talcem, so jih izdvojili dvanajst in postrojene v vrsto pokosili z mitraljezom. Ko sem to videla, sem najprej pomislila, da sanjam. Vrgla sem se na krmo, ki je bila na podstrešju, in iz mene je planil silen jok. Po nekaj minutah sem spet vstala, pogledala skozi okno in videla, da skupino preživelih ženejo naprej po cesti proti Malencam. Na dvorišču Kuharjeve domačije so jih spet zasliševali, odbrali dvanajst in jih na Jarkovičevem travniku ustrelili. Preostali pa so v spremstvu stražarjev šli po cesti naprej proti Raki, kjer so bili zaprti in od koder so jih razporedili, da so kot delavci pomagali, eni v Brežicah, drugi v Krškem, in se po približno treh mesecih vrnili domov.

Že isti večer po krvavi rihti pa so jih, mislim da šest ali sedem, izpustili. Med njimi dva zdravnika, eden od njih je bil doktor Slabe, pa dva Jenškovca iz Zaboršta, pozno zvečer pa je plašno na okno potrkal tudi moj svak, Kavčičev Jože. Čakajoči v tišini naše izbe, ki se mi je zaradi strahu zdela še manjša, smo ob njegovem prihodu vsi skočili vanj. Vprašan v zvezi z nedavnimi dogodki kar ni zmanjkalo: „Kje si bil, kaj se je dogajalo, koliko je bilo mrtvih, kateri...?“ „Samo tiho bodite in pri miru me pustite,“ je ves preplašen ponavljal. Revež je bil čisto v šoku. Naslednji dan je po mestu zaokrožila novica, da sta se podobni tragediji dogodili tudi na Prekopi in v Šentjerneju.

Nato je bila Kostanjevica z okolico še dve leti pod nemško okupacijo, ki pa je bila precej hujša kot italijanska. Pa tudi pritisk partizanov je bil vsak dan večji, kar smo še posebej čutili prebivalci mesta.

Februarja 1945 so me Nemci s skupino Kostanjevičanov nagnali v Kronovo, kjer smo kopali strelske jarke za nemško vojsko, ki je že čutila, da se ji bliža konec. V skupini nas je bilo devet, med njimi se dobro spominjam Danice Barbič, Mire Horvatove in Slavke Pavlenčeve. Najprej smo kopali jarke za Krko, kasneje pa jame velikosti 4 x

NA FOTOGRAFIJI IZ LETA 1963 STOJITA PRED DOMAČO LESENO HIŠO STARA MAMA PEPCA SELAN IN VNUKINJA MAJDA KU HAR, DANES POROČENA CVELBAR.

| FOTO: OSEBNI ARHIV

4 m na kmečkih dvoriščih. Nastanjeni smo bili po hišah. Vsak domačin je moral dati sobo v hiši, kjer so nam uredili pograde. Delali smo po ves dan, le trikrat dnevno smo imeli odmor za zajtrk, kosilo in večerjo. Tri mesece, kolikor sem preživela v Kronovem, so nas varovali starejši, že precej utrujeni nemški stražarji, ki niso bili primerni za na fronto. Spominjam se, kako smo se za pusta napravile v maškare in se šle pokazat na nemško komando. Precej prestrašeni Nemci so nas ozmerjali: „Kaj si pa ve mislite, smo sredi vojne, ve se pa takole igrate. Kaj pa, če bi bili v pustne maske napravljeni partizani?“ Zagrozili so nam tudi, da nas bodo odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau, za katero sem takrat prvič slišala in pojma nisem imela, kaj sploh ta Dachau pomeni. Ko smo se nekega jutra zbudile, smo skozi okno zaslišale korake in rožljanje z orožjem, na cesti pa na stotine vojakov, katerih uniforme smo prvič videli. Kaj hitro je zaokročila novica, da so ti uniformiranci, nekateri na konjih, drugi spet peš, hrvaški ustaši, ki bežijo pred partizansko vojsko. Med njimi je bilo tudi civilno prebivalstvo, od starcev, žensk pa do otrok. Ker Nemcev ni bilo več, smo se, oblečene v moške hlače, ki smo jih nosile pri delu, odpravile proti Kostanjevici. Ko smo prišle do hoste v Maharovcu, smo tam srečale skupino domobrancev, ki so nas opozorili, da je takole hoditi precej nevarno, da je še čas vojne in da so živci izredno napeti in nepremišljena dejanja posameznikov zelo verjetna. Eden od njih je bil celo tako prijazen, da nas je pospremil vse do Kostanjevice.

V hiši na otoku smo ostali vse do osvoboditve, maja 1945, ko smo se vrnili domov. Ob vrnitvi je bil naš stari dom v precej klavrnem stanju. Iz lesenega oboda hiše so pokradli vsa okna, sneli vrata, skozi razkrito ostrešje je dež močil notranjščino štiri leta, tako da so na sredi prostora rasle do stropa visoke koprive. Mi smo imeli pred vojno stesan in za streho pripravljen čisto nov grušt [ostrešje], ki pa so ga Nemci odpeljali in ga postavili na dolgo hišo, ki še danes stoji pri nekdanji Glihovi parni žagi. Za gradnjo tega poslopja so uporabili tudi material hiš Jordanovega Draga in Jordanovega Janeza iz naše vasi, ki sta bili prazni, saj sta družini, podobno kot mi, pobegnili na italijansko stran. Ker je območje Malenc spadalo v obmejni pas in ker so bile hiše prazne, so si jih Nemci dovolili podreti. Vendar nas katastrofalno stanje, ki nas je pričalo

kalo doma, ni kaj dosti motilo. Bila je svoboda in spet smo lahko uživali pod streho svojega ljubega doma. Večkrat sem razmišljala in si želela, da bi se čas kar zaustavil. Je pa tekel naprej in mi z njim in spet se je, kot že tolikokrat, ponovila zgodovina. Med prvimi nalogami, ki jih je hotela izpolniti nova socialistična oblast, je bila izgradnja porušene domovine, takoj za tem pa izboljšanje vsesplošnega stanja v državi. Tem ciljem je sledila tudi naša občina in že leta 1948 je bil formiran gradbeni odbor za izgradnjo večnamenskega objekta, namenjenega prosvetno-kulturni dejavnosti v kraju. Predsednik odbora za postavitev tako imenovanega združnega doma je postal moj brat Ludvik Selan, ki je kaj hitro ugotovil, da bi bilo najboljšo, da se opeka za gradnjo izdelava doma. No in tukaj se je ponovila predvojna zgodba malenške ciglane, ki je dobila ime Opekarna Mestnega ljudskega odbora. V njej je bila izdelana vsa opeka, ki je bila vgrajena v poslopje združnega doma. V povojni ciglani so že imeli stroj, ki je oblikoval kose gline primerne velikosti, da so jih vlagali v lesene modele. Električno, ki je poganjala stroj, so potegnili iz bližnjega transformatorja. Drugače pa je bil postopek za izdelavo opeke podoben tistemu pred 2. svetovno vojno. Temelji kulturnega doma so bili izkopani in dokončani že leta 1948. Pri gradnji so sodelovali številni prebivalci takratne občine Kostanjevica na Krki in to brezplačno, udarniško. Brez mešalcev za beton je bilo treba na roke zmešati več kot 15.000 kg cementa s peskom in vodo. Dom je bil pod streho 9. novembra 1950, otvoritev pa 1. avgusta leta 1953, ob 701. obletnici prve omembe mesta Kostanjevica na Krki v pisnih virih. S tem je bil realiziran samo prosvetno-kulturni del projekta, drugi del, ko naj bi dogradili še gospodarski in trgovski del, pa ni bil nikoli dokončan. Po izgradnji združnega doma, ki je bil namenjen predvsem kulturnemu udejstvovanju prebivalcev naših krajev, je ciglana delovala naprej. Opeka je šla dobro v promet, saj se je po vojni kar precej gradilo. V tem času je bila zgrajena tudi naša hiša, v kateri stanujem danes sama. Ker opeka ni bila preveč kakovostna in ker so se na tržišču pojavili večprekatni modularci, ki so bili večji in je bilo z njimi moč hitreje zidati, se je proizvodnja v malenški opekarni ustavila. Zadnji, ki je imel ciglano v najemu, je bil Pacek iz Podloga, mislim, da leta 1960. Globoke sledi težko naloženih vozov, ki so jih puščala lesena

kolesa z okovanimi železnimi platišči v ilovnati zemlji, so izginile in zvoženi teren se je zarasel tako kot spomin na kostanjeviško opekarstvo. Ostale so le globoke jame, bajerji, ki so nastali z izkopavanjem ilovice za opeko.

Po 2. svetovni vojni sem ostala kar doma in pomagala na kmetiji. Nova oblast nam je z agrarno reformo podarila kar nekaj zemlje. Poročila sem se leta 1951 in z možem sva na temeljih nekdanjih kletnih prostorov zgradila hišo ter se leta 1965 veselila selitve v novi dom. Med gradnjo sta se nama rodila hčerka Majda in sin Tone, ki živita s svojima družinama v sosedstvu in prihajata skoraj vsak dan na obisk. Oče je umrl leta 1965, star 75 let, mati trinajst let kasneje. Leta 1998 sem ostala še brez moža, tako da mi je bližina mojih otrok kar dobrodošla, pa tudi pet vnukov si najde čas zame. Posebno pa se razveselim, ko pride v goste pravnučinja Zala. Drugače pa se kljub letom počutim dobro pa tudi zdravje mi kar služi. Poletne mesece v glavnem preživim zunaj, kjer se po malem igram na vrtu in pospravljam okoli hiše. Jesenske in zimske dni pa me zaposlujeta in razvedrta prebiranje časopisov in knjig ter obujanje spominov na pretekla dni. Ko zunaj brije hladen veter in meša krošnje krakovskih hrastov, se prostor ob toplem štedilniku pogrezne v spokojno tišino.

| JANEZ ZAKŠEK

(Vsi podatki o združnem (kulturnem) domu so iz zapisnika, ki ga je spisal predsednik gradbenega odbora za izgradnjo združnega doma v Kostanjevici na Krki Ludvik Selan. Avtorju prispevka pa je posodila njegova hči, Anica Selan, za kar se ji zahvaljuje.)

ŠTIRIINOSEMDESETLETNA MILENA V DRUŽBI S SINOM TONETOM, MALENŠKIM PESNIKOM
| FOTO: JANEZ ZAKŠEK

PRVA EKOLOŠKA KMETIJA V KOSTANJEVICI

Mediji nas vsak dan osveščajo o prednostih lokalne, ekološko pridelane hrane. Kljub temu pa se zdi, da si živila, ki so po videzu, izvoru in okusu povsem drugačna od svojih „kozmetično popravljenih“ soimenjakov iz supermarketov, le počasi utirajo pot v naš vsakdan. Kaj hočemo, s spremembami je pač najtežje začeti pri sebi. A nekateri med nami vendarle začenjajo. Družina Gramc se je kot prva v kostanjeviški občini odločila za preusmeritev iz konvencionalnega v ekološki način kmetovanja, ki zavrača uporabo pesticidov, mineralnih gnojil in gensko modificiranih semen. Njihov večkrat nagrajeni cviček, ki je med drugim prejel tudi kraljevski naziv, že poznamo, v zadnjem času pa smo spoznali tudi pirino moko in jabolčni sok – užitke, ki prinašajo zdravje. O smeli odločitvi za spremembo smo se pogovarjali z Alenko Gramc.

V preteklosti ste se ukvarjali s konvencionalnim kmetovanjem. Kakšni so bili motivi za preusmeritev v ekološko kmetovanje in koliko časa vas trenutno ločuje do pridobitve certifikata?

Za preusmeritev v ekološko kmetovanje smo se odločili tako iz zdravstvenih kot tudi iz finančnih razlogov. Nakup umetnih gnojil in škropiv je za družinski proračun izredno obremenjujoč, kar v praksi pomeni, da moraš hoditi v službo že samo zato, da si lahko privoščiš pridelavo hrane. Tu seveda ni kake logike. Hkrati pa je očitno, da z vsemi temi sredstvi, ki so vse prej kot poceni, zastrupljaš zemljo in posledično tudi hrano, ki jo ješ. V zemlji le ostane preveč škodljivih elementov, herbicidov, pesticidov, insekticidov, fungicidov. Ko tudi sam zbolíš, dojameš, da ni mogoče biti zdrav, če ne uživaš zdrave hrane. V trgovinah kupujemo sadje in zelenjavo, ki je šla čez mnogo „tretmajev“ z umetnimi gnojili, s škropivi, hormoni, sredstvi za daljšo obstojnost ... Ko razmišljaš o tem, kaj vse pojemo in popijemo, tako mi kot tudi naši otroci, ugotoviš, da je vse to ena sama bolna hrana. Do odločitve za preusmeritev v ekološko kmetijstvo je po takem razmisleku le še korak. Trenutno smo v drugem letu preusmeritve. Do pridobitve certifikata nas torej čaka še leto dni.

Kako se zavarujete pred raznimi škodljivci in boleznimi rastlin, glede na to, da kot

prihodnji ekološki kmetovalci ne smete uporabljati pesticidov?

Pogosto se poslužujemo vab, feromon-skih nastavkov ... Pozorni smo tudi na ustrezno kombinacijo posevkov – čebulo in korenje, na primer, sadimo drugo ob drugem, ker korenje odganja čebulno muho. V njuno sosesčino sodi tudi solata. Velja upoštevati kolobarjenje, kar pomeni, da na isto površino ne smeš vsako leto saditi istih posevkov. Seveda je v začetku težje in pridelek je manjši, ker se zemlja še ni navadila drugačnega ritma obdelave – z naravnimi dodatki – in sistema kolobarjenja. A vse to se bo sčasoma uredilo. Ekološki način kmetovanja ne pomeni, da ni gnojenja ali škropljenja – pomembna razlika pa je v tem, da so vsi dodatki, ki jih rastline prejmejo, naravnega izvora. Poslužujemo se preparatov iz kremenčevih mok, morskih alg, peskov itd., pri čemer je treba dosledno upoštevati analizo tal. Na podlagi te analize določimo, kakšno „mešanico“ potrebujejo rastline v danih okoliščinah ter v kakšni količini in obliki.

Sistem kolobarjenja določa nenehne spremembe v ponudbi kmetije. Kakšna je bila vaša ponudba lani in kakšne načrte imate za letošnje leto?

Začeli smo predvsem s pirino moko. Lansko leto smo sejali piro, mleli pa smo jo v Celju, v ekološkem mlinu. Ekološka moka mora biti namreč proizvod procesa, ki je v celoti skluden s predpisanimi direktivami. Sledljivost živila mora biti neoporečna. Poleg pire smo lani pridelali tudi jabolka, letos pa nameravamo dosaditi drevesa in obnoviti nasade. V načrtu imamo namreč tudi pridelavo jabolčnega soka. Seveda se to spreminja glede na kolobar. Upam, da bomo v letošnjem letu pridelali tudi nekaj koruze, predvsem za moko, v načrtih je tudi krompir. Če bo tritikala dozorela pravočasno, bomo lahko posejali tudi ajdo. Morda tudi nekaj fižola, predvsem zaradi samih njivskih površin; lani smo namreč zasejali hektar lucerne, s katero smo živino čez zimo oskrbovali z beljakovinami. Najbolj je odvisno od vremena. Pri ekološkem kmetovanju je pomembno izbirati zgodnejše sorte, da prehitíš sušo; moraš se prilagajati. Po tretjem letu imaš na voljo več površin, zato si lahko privoščiš tudi več različnih kombinacij. Razmišljamo

tudi, da bi se čez čas usmerili v pridelavo zelenjave.

V zvezi z ekološkim kmetovanjem je pomembno tudi seme, ki mora biti pridelano na ekološki način, imeti mora potrdilo. S pridobivanjem semena zaenkrat v Sloveniji ni težav, saj se nekaj proizvajalcev ukvarja izključno s tem.

Ukvarjate pa se tudi z govedorejo.

Kmetija ne obsega tako velikih površin, da bi se lahko intenzivno ukvarjali s pridobivanjem mleka in v ta namen redili petnajst, dvajset krav, zato smo se odločili za krave dojlje. Mleko posesajo teleta, torej jih ne molzemo. Pasejo se v visokodebelnem sadovnjaku. Zanj resda potrebujemo več prostora kot za nizkointenzivnega, je pa zato uporaben za več stvari. Ena izmed prednosti tega načina je vsekakor, da so krave na paši skozi vse leto, to pa je zelo ugodno glede samih pripustov. Prej je redko katera krava po prvi osemenitvi ostala breja, zdaj, ko so na paši, pa je bik med njimi in je osemenitev stoodstotna. Tako pri osemenjevanju ni izgub – za posamezno kravo je bilo namreč prej treba plačati tudi po dve, tri osemenitve. Zdaj tudi ni treba paziti, kdaj se bo ta zgodila, ker vse poteka naravno. Tudi s samo telitvijo nimamo težav, ker je vitalnost živali zaradi gibanja na paši veliko večja. Telitve potekajo kar same. Poleg smo bili le pri eni, pa še takrat je šlo za dvojčka.

Kmetijstvo se povsod po Evropi, ne le v Sloveniji, srečuje s problemom propadanja kmetij, ker mlajših generacij to ne zanima, bežijo v mesta. Za vašo družino pa se zdi, da nikakor ne potrjuje tega pravila. Kako pomembna je podpora družine v kmetovanju, še zlasti ekološkem?

Res je, z možem Francem imava srečo, da najine otroke kmetovanje – sploh ekološko – zelo pritegne in se močno angažirajo na vseh področjih, sodelujejo. Delo na kmetiji povezujejo s šolanjem in tisto, kar se naučijo na fakulteti, uporabljajo v praksi ter s tem zelo pripomorejo k razvoju same kmetije. Starejša hči Mateja zaključuje študij na Pedagoški fakulteti, smer biologija in gospodinjstvo, sin Gašper trenutno obiskuje drugi letnik študija sadjarstva, vinogradništva in vinarstva v Mariboru, najmlajša, Blažka,

je na srednji zdravstveni. Med tednom je na kmetiji zato malce bolj pusto, a se z vikendom vse nadoknadi.

Na kakšen način se izobražujete o ekološkem kmetovanju, kakšen je dostop do informacij in kako se ekološki kmetovalci povežete med seboj?

Redna udeležba na strokovnih predavanjih in stalno izobraževanje sta sestavni in neizbežni del ekološkega kmetovanja. Predavanja redno organizirata mariborska nadzorna organizacija, pri kateri smo prijavljeni, pa tudi svetovalna služba iz Novega mesta. V veliko pomoč je tudi računalnik oziroma svetovni splet, ki postreže z mnogimi uporabnimi podatki in napotki. Spremljam tudi strokovne in poljudne članke v časopisih in revijah. Včlanjena sem tudi v Ajdo, društvo za biološkodinamično gospodarjenje, in redno – se pravi, enkrat na teden – obiskujem predavanja, ki jih organizirajo. Poleg tega, da tam dobim ogromno koristnih informacij, so predavanja in srečanja tudi priložnost za izmenjavo izkušenj z drugimi člani, kar je izredno dragoceno. Veseli me, da se članstvo povečuje, tako da smo v zadnjem času na predavanjih razdeljeni že v dve skupini. Nujno je torej stalno in dosledno izobraževanje, ki je tu veliko bolj obsežno kot pri konvencionalnem kmetijstvu. Pri konvencionalnem kmetijstvu so postopki sorazmerno preprosti – če npr. zaslediš uši, vzameš karicid in poškropiš. Pri ekološkem kmetovanju pa moraš procese poznati kar se da podrobno, se veliko prilagajati trenutnim razmeram in raziskovati, preden najdeš pravo rešitev. Ki je seveda različna od primera do primera.

Kakšne so vaše tržne poti? Se ljudje zanimajo za nakup hrane, ki je ekološkega izvora?

Zaenkrat je naš trg na področju ekoloških živil še v povojih. Na splošnem trgu žal še vedno velja, da je cena – čim nižja, seveda – vse, kar je zares pomembno. To pa seveda ni cena, ki bi proizvajalcem omogočala preživetje. A kritična masa je vse večja in osebno mislim, da se bodo ljudje sčasoma v vse večji meri odločali za takšno hrano. Pomembno je, da imajo posluš za tovrstne pobude tudi občine. Brežice – ki so tudi sicer močne na področju ekološkega kmetovanja – predvidevajo obnovo tržnice in del te naj bi bil posvečen ekološko pridelani hrani. S to obnovo se bo vsekakor odprla možnost tudi za nas in našo prisotnost na tržišču. Glede možnosti prodaje na kmetiji so ena izmed perspektivnih ciljnih skupin vsekakor pohodniki, ki gredo v toplejših

letnih časih mimo naše kmetije. Seveda pa ekološka hrana ne bi smela pomeniti drage hrane. Že res, da je pridelka morda manj in smo bolj odvisni od zunanjih dejavnikov, a hkrati nimamo nikakršnih stroškov s škropivi, zato je povsem realno razmišljati o ceni, ki ne bi bila večja od trgovinskih cen konvencionalno pridelane hrane. Vsekakor je treba razmišljati o takšnih strategijah prodaje, ki bi povzročala čim manj stroškov s posredniki. Zavedamo pa se, da bo treba tudi v večje kraje, v prihodnosti pa si želimo tudi sodelovanja s šolo. Zaenkrat gre oglaševanje od ust do ust, pri čemer ima veliko vlogo osveščenost ljudi. Vsak mora najprej razčistiti pri sebi. Res pa je, da smo zaenkrat v preusmeritvi in še nimamo uradnega certifikata, zato tudi ne oglašujemo. A moka bo kljub temu kmalu pošla.

Na televiziji se v zadnjem času pojavljajo oglasi, ki gledalce spodbujajo k nakupu „domačega“. Bi lahko rekli, da ima kampanja Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dejanski učinek? Glede državnih podpor v kmetijstvu – je sistem subvencij ustrezen ali bi bilo težave mogoče bolj učinkovito rešiti z drugačnimi socialno-ekonomskimi modeli?

Če bi država v večji meri zagotavljala odkup pridelkov, subvencije bržkone ne bi bile potrebne. Navkljub kampanji, namenjeni spodbujanju „domačih“, „lokalnih“ proizvodov, ni opaziti, da bi ljudje te smernice dejansko upoštevali. Stvar je v mentaliteti. V nasprotju z npr. avstrijskimi potrošniki, ki hrano z veseljem kupujejo od „svojih“ pridelovalcev, četudi ni „lepa“ na pogled, se zdi, da Slovenci domačemu nekako ne zaupajo. Vedejo se, kot da bi bila hrana, ki ni iz supermarketa, manjvredna. Večinoma imajo še vedno predsodek do ekološko pridelane hrane in posledično do tistih, ki se tega lotevajo. Pri lastnem obdelovanju zemlje se poslužujejo instantnih rešitev, zato npr. rajši poškropijo, kot da bi okopavali. Nihče pa se ne vpraša, od kod kar naenkrat toliko alergij in drugih bolezni. Vsake toliko pa izbruhne kakšna afera – nazadnje na primer tista s karcinogenim mlekom – ki ljudi vsaj malce spobudi k razmišljanju, da konvencionalno pridelana hrana ni tako nedolžna, kot se morda zdi.

Večkrat slišimo, da smo Slovenci narod vrtničkarjev ...

To že, toda tudi lastni vrtniček ni nujno jamstvo za uživanje neoporečne hrane. Velikokrat vidim, da ljudje gnojijo vrtnič-

ke z umetnimi gnojili – ko pa je vendar očitno, da več ko je v rastlini dušika, več je tudi bolezni. A za tistega, ki si hoče sam pridelati neoporečno hrano, to ni več težava, saj je biološke pripravke in gnojila, ki so organska, razgradljiva, zdaj mogoče kupiti v vsaki boljše založeni kmetijski trgovini. Posebej bi poudarila, naj se ljudje ne ustrašijo, če rezultat od začetka ne bo videti spodbuden; sčasoma se bo koreninski sistem dobro razvil in v zemlji bo dovolj hranil. Iz lastnih izkušenj lahko zatrdim, da biološki preparati delujejo.

Za konec: kakšne so torej perspektive za vse, ki morebiti razmišljajo, da bi se v prihodnosti posvetili ekološki pridelavi hrane? V regiji in širše?

Mislim, da bi bile možnosti tako za potrošnike kot tudi za same kmetovalce boljše, ko bi nas bilo več, seveda pa sta pri tem ključna tudi dobra organizacija in sodelovanje. V poštev bi lahko prišel tudi sistem zaboječkov ekološko pridelane hrane, ki jih nekateri kmetovalci in podjetja v drugih slovenskih regijah z velikim uspehom razvažajo na domove oz. v pisarne kupcev. Možnosti torej lahko najdemo, samo dovolj iznajdljivi in pripravljeni na nove izzive moramo biti.

| JANA DRAŠLER

REZ VISOKORASLIH JABLAN
| FOTO: MATEJA GRAMC

OD PUSTA DO PUSTA

S sobotno udeležbo na mednarodnem pustnem karnevalu v Dobovi, tako imenovanem Dobovskem Fašjenku, smo zaključili še zadnjo prireditev v okviru letošnjega pustovanja v Kostanjevici na Krki. Kaj naj rečemo? Bilo je pestro, zanimivo, poučno, norčavo in naporno, kot se za Šelmarijo spodobi. Na povabilo organizatorja smo sodelovali na ptujskem otvoritvenem karnevalu v sklopu prireditev Maribor, evropska prestolnica kulture 2012 in se na ptujskem gradu predstavili na strokovnem simpoziju z naslovom Kulturna dediščina Slovenije. Če vemo, da smo bili tja povabljeni s preostalih 15 društv, ki v tem prostoru z etnološkega stališča nekaj štejejo, je to za naš kraj, občino in regijo izrednega kulturnega in promocijskega pomena. Seveda pa nismo pozabili tudi na podmladek doma, ki smo se mu predstavili v sodelovanju s šolo. Ravno naši najmlajši so tisti, ki jim moramo privzgojiti ljubezen do svojega kraja, kulture in običajev, da bodo, ko bo prišel čas za to, ponosno in spoštljivo prevzeli vajeti v svoje roke. Sicer pa smo, kot vsako leto, izvedli „Cvičkarijo“ in dobili svojega zmagovalca in kralja za leto 2012, Andreja Jenškovca - Ramuta. Njegova Darja pa je letošnja vinska kraljica. Ob tej priliki smo imeli na ogled tudi razstavo „Pust skozi čas“ in slike iz let 1957–58. V Šen-

ZMAGOVALEC NA DEGUSTACIJI CVIČKA | FOTO: **MATEJ JORDAN**

tjerneju smo pri Janiju Kovačiču odprli svojo ambasado, ki daje azil in zatočišče vsem v Šentjerneju živečim Kostanjevičanom, in obratno Šentjernejčani ambasado v Kostanjevici pri Andreji in Borutu Bazniku. Že 19. zapored smo se udeležili tradicionalne pustne povorke v Markovcih. To pa je nekaj, kar je vre-

dno ogleda. Šele tam vidiš in spoznaš, kaj pomeni to, da cela vas, naselje in občina diha za ta „praznik“. To pokažejo s sodelovanjem na povorki, z zunanjo okrasitvijo hiš in s priložnostnimi pogojitvami, ki vas pričakajo pri vsaki hiši. Pri nas pa je to bolj izjema kot pravilo, zato se tem posameznikom na tem mestu še posebej zahvaljujemo. Hkrati ugotavljamo, da so obiskovalci nedeljske povorke, kot naše osrednje prireditve, predvsem ljudje od drugod, zato je bila, ravno tem zahvaljujoč, ta tudi letos tako številčno obiskana. Posebna zahvala zato velja vsem tistim domačinom, ki ste se letos odzvali in sodelovali ter na ta način sooblikovali program in povorko. Jutro tega najpomembnejšega dne pa smo začeli s tradicionalno budnico in poklonom vsem nekdanjim, pokojnim predsednikom.

Z zanimanjem pa smo pričakovali in dočakali tudi letošnji občni zbor, ki je postregel s številnimi skeči iz političnega in občne vsakdanjega dogajanja naše male občine ter kljub divjemu upiranju demokratično ustoličili novega predsednika Janija Poloviča, ki je svojo prvo predsedniško noč, kot se spodobi, do zore preživel na plesu pri Žolnirju. Po uzakonjenih krajevnih običajih pa

NOVI PREDSEDNIK JANI POLOVIČ | FOTO: **MATEJ JORDAN**

smo gonili tudi medveda, orali, sejali, uživali v promenadnem koncertu „naše plehmske“ in Hinijeve stand-up komedije ter v sredo našega dragega kurenta tudi pokopali ali bolje rečeno zažgali in spustili po Krki. S tem smo, na svojo žalost in verjetno veselje mnogih, do naslednjega pusta letošnje norčije

zaključili.

Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem svojim sponzorjem in donatorjem, ki nam omogočate, da tovrstne prireditve lahko izvedemo. Tako se zahvaljujemo Občini Kostanjevica na Krki in vsem občanom, ki ste v teh dneh, po svojih močeh, na kakršenkoli način prispevali

za naše društvo. Vsem skupaj in vsakemu posebej iskrena hvala. Naj živi in se razvija, Prforcenhaus in Šelmarija! Do zore!

| ED PRFORCENHAUS,
KOSTANJEVICA NA KRKI

ODPRTJE AMBASADE V ŠENTJERNEJU | FOTO: MATEJ JORDAN

OBČNI ZBOR | FOTO: MATEJ JORDAN

MALENŠKI PUSTNI ČAS ...

| FOTO: IGOR PUCIHAR

krofe in mase za palačinke nam je krepko zmanjkovalo. „Mihelčev“ traktor dobi vedno nove funkcije in podobe, vozovi pa nove barve, saj na koncu marsikaj ostane rdeče barve in se potem med letom vozijo z modnimi dodatki. Kolesa rdeča in črna, priključki pisani, robovi malo nališpani ipd.

Letošnja maska je predstavljala palčke in trole, ki jim nagajajo. Ukvarjali smo se z barvanjem detajlov ter s poslikavanjem pisanih palčkov in trollov. Želeli smo se zgledovati po risanki o palčku Davidu in otrokom so kar žareli obrazi, saj so prepoznali like in njihovo vsebino.

Moramo pa se pohvaliti, da se marsikdo, ki ni ravno Malenčan, znajde med nami in ustvarja poleg. Razdalja ni pomembna, pa četudi je treba večkrat priti iz Ljubljane na sestanek.

Pri Jordanovih, Mihelčevih po domače, še vedno niso izgubili živcev in nam vedno na široko odprejo svoja vrata. Kar je morda komu nerazumljivo, je pri njih čisto normalno, pa čeprav morajo dodatno narediti nešteto stvari, jim nikoli ni težko.

Malenčani preprosto imamo pogum in potrpežljivost. Verjamemo namreč, da so tisto, kar šteje, pristno druženje, vrednote in sloga. Tempo življenja je hiter in prav je, da se znamo kdaj tudi ustaviti in kaj narediti malo drugače. Sicer pa naj se vprašamo, kdo je večji „norec“ skozi pustni čas: tisti, ki gleda, ali tisti, ki je gledan?

| ANA DROBNIČ

Vsako leto je pust, enkrat prej, drugič malo kasneje po koledarju, pa vendar je ta čas označen z rdečo – praznično – barvo na koledarju na Malencah. Vsi se takoj po novem letu sprašujemo, kdaj bo datum pusta in veselja na vaški ravni. Najprej je razprava o idejni zamisli pustne maske, oblačilih in o tem, kako narediti čim bolj smešno in privlačno masko. Ve se, na koga se obrniti in kdo so vodilni pri izvedbi pustovanja. Vsak pa je pomemben člen skupne celote. Povežemo se mladi in malo starejši, želimo, da najmlajši uživajo neskončno in brezskrbno veselje. Želimo, da kljub finančni omejenosti vsakogar stane čim manj in da pust pomeni dan, ko pozabimo na vse skrbi.

Želimo, da imajo Malence moč v slogi, moč v druženju in medsebojni pripadnosti. Ko vsak lahko najde svoje mesto, da se izkaže in razmišlja malo drugače. Ko najdemo čas hkrati drug za drugega in za smeh. Smeh, ki traja dlje kot en dan. Saj priprave trajajo debel teden trdega dela, kljub temu da je zunaj pod ničlo in se barve ne sušijo najbolje. Priprave trajajo pa še malo dlje, da je vse narejeno v pravem času.

Uspelo nam je narediti že 15. pustno masko in vsaka tematika nam je širila

obzorja v umetniškem smislu. Kako se lotiti in narediti čim bolj ustvarjalno masko. Velikokrat smo razstavili Cvelbarjev tovornjak in moral se je odpovedati dohodku, ker ni mogel opravljati prevoza za lastne potrebe. Dodali kako luknjo za vijačenje ipd. Ko smo naredili največjo ladjo, smo vsi samo strmeli, kako se bo to lahko v prometu vozilo in obračalo po kostanjeviških ulicah ... včasih smo šoferja samo občudovali, ko je srečno prispel na cilj. Ko smo bili kuharji, smo skozi povorko prodali vse

| FOTO: IGOR PUCIHAR

NARAVNA DEDIŠČINA

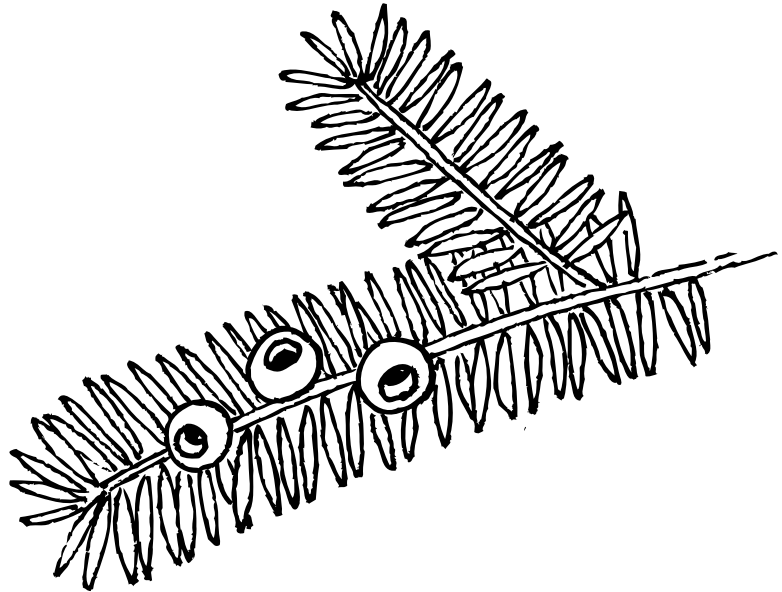
TISA

Tisa ali latinsko *Taxus baccata* je lahko mogočno drevo ali pa grm. V obeh primerih gre za zimzeleno rastlino. Prepoznamo jo po rdeče rjavi skorji, ki se lušči v ploščicah. Poznamo moške rastline, tisovce, in ženske rastline, tise. Tisovci se spomladi odenejo v množico drobnih rumenih cvetov, tise pa spoznamo po tem, da v jeseni nosijo številne, rdeče obarvane jagode. Tisa se v Sloveniji pojavlja kot grm, čeprav znanstveno spada v rod drobnih igličastih dreves. Pa to niti ni tako bistveno, če dodamo, da so to drevesa z eno najvišjih starosti na Zemlji (2.000 let in več). Tudi v Sloveniji imamo zelo stare tise, znane so predvsem solčavska in tisi v Stranah pod Nanosom.

Tisov les, tisovina, je trd, žilav, vendar zelo elastičen. Zaradi te lastnosti se je tisovina uporabljala že od kamene dobe dalje za izdelavo orožja, zlasti lokov. Rimski osvajalci pod Julijem Cezarjem so bili impresionirani nad ogromnimi tisovimi mračnimi gozdovi, ki so prekrivali centralno Evropo. Zavojevalci so kmalu spoznali vrednost tisovega lesa za izdelavo orodja in orožja, kasneje tudi pohištva. Obširni tisovi pragozdovi so zaradi velike uporabnosti lesa praktično izginili že pod rimsko prevlado.

Za nas, popoldanske sprehajalce, je pomembna informacija, da so vsi deli tise razen rdečega omesenelega dela jagode strupeni. Rdeči plodovi so užitni in sladki, seme pa zelo strupeno. V nasprotju s pticami človek semensko ovojnico razgradi in s tem sprosti strupe. To je lahko ob uživanju „jagod“ tise, ne da bi prej odstranili semena, usodno. Ob tisah pogosto najdemo poginule prežvekovalce, posebno govedo in konje, ki so se zastrupili z listjem, jelenjad pa strupe razgradi in se lahko z listjem hrani brez posledic. Vsak jezdec ve, da svojega konja ne sme nikoli privezati k tisi. Celo izhlapevanje v vročih poletnih dneh lahko vodi do zastrupitve.

V vseh kulturah, ki so poznale to drevo, je bila tisa čaščena kot sveto drevo. V grški in rimski mitologiji je bila pot, ki je vodila v podzemlje kraljestva mrtvih, obrobljena z grčastimi tisami.

TISA | ILUSTRACIJA: TOMAŽ KUPLENIK

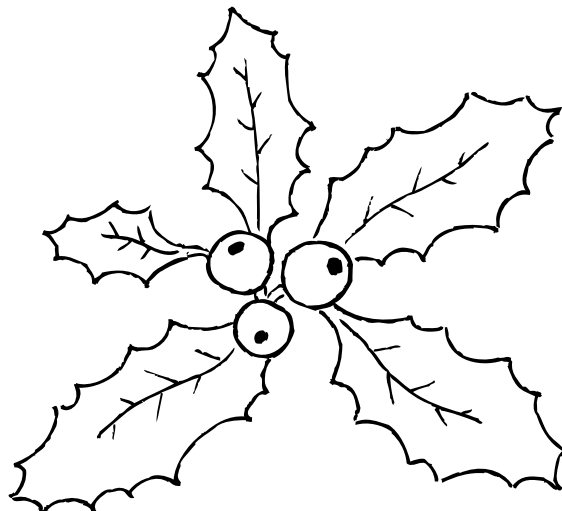
Za tisami so oprezale furije boginje maščevanja ter z baklami iz tisovine prežale na popotnike in jih poskušale preusmeriti, da ne bi dosegli svojega zadnjega cilja, Hada. Stari Germani Druidi in njihovi sodobniki Kelti so razvili magično abecedo iz pismenk, imenovanih runa, v kateri tisa ustreza pismenki „Ihwaz“, ki je trinajsti simbol

v njihovi abecedi in pomeni obrambno moč, previdnost, potrpljenje, vztrajnost in zaščito v primeru napada ter modrost v nesreči. Okrog leta 500 po Kristusu je neznan avtor izdelal talisman, ki je postal znan kot talisman Britanije. Na njem piše: „Nosi to tiso vedno s seboj! V njej je moč!“

BOŽJE DREVCE

Pozimi je eden najlepših okrasov naših vrtov navadna bodika (*Ilex aquifolium*) ali božje drevce. Rod bodik obsega okrog 400 vrst, tako zimzelenih kot listopadnih. V Evropi se v zmerno toplem pasu, kamor spadamo mi, pojavlja samo navadna bodika. Sicer je to v Sloveniji rastlina bukovih in

hrastovih gozdov, vendar je v območju naše države na seznamu zavarovanih rastlin že vse od leta 1922. V naravi se pojavlja redko in je postala močno ogrožena. Kot vrsto drugih zimzelenih rastlin so jo veliko uporabljali za razne praznične krasitve, les, ki je zelo trd, z veliko gostoto, pa so uporabljali v rezbarstvu. Njene bleščeče zelene liste in rdeče jagode so opazila že starodavna

BOŽJE DREVCE | ILUSTRACIJA: TOMAŽ KUPLENIK

ljudstva in ji pripisovala najrazličnejše pomene. Listi in plodovi božjega drevesa so strupeni.

Nekoč so verjeli, da bo bodika, zasa-jena okoli doma, varovala stanovalce pred zlimi duhovi. Tako so na Kozjan-skem sadili po eno bodiko v vsakega izmed štirih vogalov domačega vrta;

danes tam najdemo le ostanke takih zasaditev. Stara vraža pravi, da če v petek po polnoči nabereмо devet glad-kih listov bodike, jih ovijemo z belo tkanino, z devetimi vozli zavozlamo vogale in omot shranimo pod blazino, se nam bodo uresničile sanje. Katoliške dežele uporabljajo božje

drevce pri verskih obredih, iz prevrtih plodov v nekaterih predelih Nemčije kuhajo posebno žganje. Južnoameri-ška sorodnica naše bodike pa daje zelo znan čaj mate, ki pospešuje izločanje seča.

JEŽ – beloprski jež *Erinaceus concolor*

Jež kot živalska vrsta je ena najbolj razširjenih živali sveta, ki nastopa v različnih vrstah in podvrstah. Ločijo se tako po videzu kot tudi po veliko-sti, teži in navadah. Toda kljub vsem razlikam imajo skupno lastnost. Hrbet jim poraščajo bodice. Ta mali sesalec, ki je večinoma dejaven ponoči, se v glavnem hrani z nevretenčarji, zlasti z žuželkami, s pajkovci in črvi. Zaradi tega ga uvrščamo med žužkojede. To družino živali pa sestavljajo še njegovi sorodniki krti in rovkve.

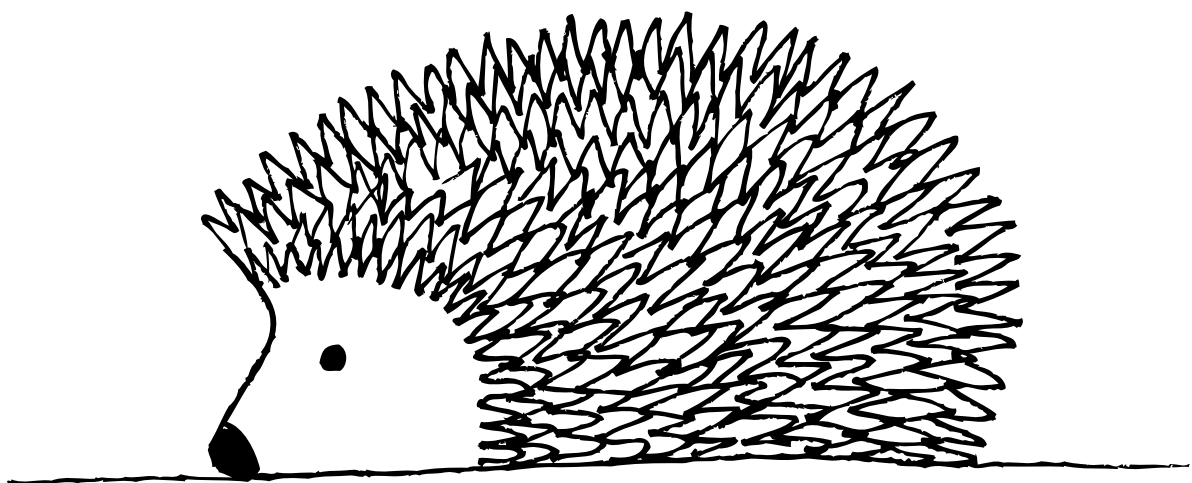
V Sloveniji živi beloprski jež. Vsak izmed nas se je že verjetno srečal z ljubko živalico. Zraste do dolžine 30 cm. Spomladi ima odrasla žival manj kot kilogram. Do jeseni se njegova telesna teža podvoji. Kot za vse žužkojede je značilna čokata postava z majhnimi očmi in ušesi ter dolgim gobčkom. Njegovo čokato telo se konča s kratkim repkom. Jež je pravzaprav kosmata žival, katere hrbtne dlake so spremenjene v bodice. Ko se ježki skotijo, so odlakani. Le nekaj ur kasneje se jim hrbtne dlake spremenijo v njihovo učinkovito obrambno orožje – bodice. Jež živi v vrtovih, na gozdnem obrobju

in manj v gozdu. Pravzaprav lahko tr-dimo, da živi med nami. Res pa je, da je glede na izključno nočno življenje nam manj viden. Dan predremlje v gnezdu iz listja in trave, ki si ga naredi pod grmom, korenino in podobno. Ko pa se zmračí, mali lovec zapusti skrivališče. Še posebno radi lovijo v tistih nočeh po dežju, ko je seveda največ deževnikov, polžev in preostale njihove priljubljene hrane. Na noč lahko prehodi pri iska-nju hrane tudi več kot dva kilometra. Je odličen lovec, ki se zanaša na dober sluh in neverjetno moč, saj lahko opravi tudi z večjimi živalmi. Je tudi hiter, saj lahko teče tudi 20 in več kilometrov na uro. Žival zelo rada stika tudi za ostanke hrane okoli hiše. Če bo vaš pes ponoči lajal, je velika verjetnost, da je zagledal lačneža pri svoji pasji hrani. Ker je jež torej velik sladkosned in lju-bitelj škodljivcev v našem vrtu (polži, bramorji, miši ...), je v vrtu zaželen so-sed. V preteklosti so ga baje imeli celo v hišah, da je lovil glodavce in ščurke. Parjenje lahko poteka pri ježu vse pole-tje. Po oploditvi samica nosi približno 35 dni. Na skritem prostoru skoti štiri ali pet ljubkih mladičkov, ki pridno sesajo materino mleko, saj se jim mudi odrasti. Jež se mora do zime zrediti, saj

zimo predremlje in pozimi praviloma hrane ne išče. Do zimskega dremeža njegova teža naraste tudi do 2 kg. V preteklosti so nekateri ježe tudi lovili za prehrano. Podobno kot medved jež torej v resnici zime ne prespi, bolj jo predremlje in se ob odjugi odpravi celo ven iz zimskega skrivališča. Največ ježev umre zaradi tega, ker si do zime niso ustvarili dovolj zaloge tolišče. Veliko živali umre na cesti. Skozi zgodovino je jež v milijonih let razvil zelo učinkovito obrambno taktiko. Ob nevarnosti je obmiroval, se zvil v klobčič in sovražniku nastavil bodice. Potem pa se ti pojavi človek z novim sovražnikom, avtomobilom. Tu njego-va strategija odpove. Pogosto pa imam občutek, da mnogi ježe povozijo tudi namenoma.

In za konec še predstava iz naše mlado-sti o ježu, ki na hrbtu v svoje skri-vališče tovari na bodice natakajeno hruško. Čeprav je jež vsejed in se torej prehranjuje tako s hrano rastlinskega kot živalskega izvora, predstavljajo večino hrane živalice. Te jež pokonča in takoj poje. Zalog si ne ustvarja.

| ALJA PINCOLIČ

JEŽ | ILUSTRACIJA: TOMAŽ KUPLNIK

24. MAREC: OČISTIMO SLOVENIJO 2012

Še nekaj dni nas loči od velikega čistilnega dneva, ko se bomo združeno spopadli z odpadki na divjih odlagališčih in javnih površinah. V Sloveniji je trenutno na akcijo prijavljenih okoli 72.000 prostovoljcev, priprave pa potekajo v 203 občinah.

Vsaka občina ima svojega koordinatorja akcije, ki je odgovoren za aktivacijo in povezovanje občine, komunale, društev, šol, vrtcev in občanov, ki pozna projekt, spremlja in pozna tudi dejavnosti na svojem območju, vezane na projekt. V primeru kakršnih koli vprašanj in predlogov se ljudje lahko v naši občini obrnejo na Marjano Krhin ali Aljo Pincolič.

S pomočjo lanske akcije in prostovoljnega dela smo v naši občini uspeli locirati in temeljito popisati 31 divjih odlagališč, katerih sanacija pa žal zahteva daljši čas in veliko denarja. Ta problem bomo poskušali rešiti z lastniki parcel po pravni poti.

Naš prvenstveni namen letos je poleg stalnega ozaveščanja občanov zbrati

DIVJE ODLAGALIŠČE NA GRIČU | FOTO: ALJA PINCOLIČ

čimvečje število odpadkov, ki se ne nahajajo na teh odlagališčih, temveč ležijo razmetani praktično na vsakem koraku, in jih v sklopu akcije ustrezno

sortirati ter odpeljati na za to določena odlagališča.

| ALJA PINCOLIČ

KAKOVOST IN CELOSTNOST (SO)BIVANJA GEOMANTIJA, CELOSTNA EKOLOGIJA ZA ZDRAVJE ČLOVEKA, ŽIVLJENJSKEGA PROSTORA IN ZEMLJE

V času zelo resnih globalnih gospodarskih, ekoloških, socialnih in osebnih kriz smo. Vtem, ko se vsak posebej soočamo z vsako od teh in iščemo lastne odgovore v množici ponujenih rešitev, zaskrbljeni recikliramo in jemo vitaminske pripravke, pa globoko na dnu duš čutimo, da ima to pestro dogajanje skupni imenovalec in da je imel Albert Einstein močno prav, ko je omenil, da se težav ne da rešiti z uporabo enakega načina razmišljanja, s kakršnim smo jih ustvarili.

Geomant Nebojša Lončar, ki ga bo konec marca gostila Valvasorjeva knjižnica, kot temelj trenutne globalne krize poudarja dejstvo, da v človekovem današnjem načinu dojemanja in delovanja „prevladuje mentalno-razumski pristop. Odkritosrčno sodelovanje med različnostmi smo zamenjali s tekmovanjem za politično in ekonomsko prevlado, kar nas omejuje na delovanje znotraj ozkega okvira

minimalnih potencialov v osebem in družbenem življenju. Onemogoča delovanje na podlagi svobodne izbire,“ dejansko vsakdanje delovanje v skladu z vrednotami, ki jih nosimo v sebi. V slogi je moč, kot vedo povedati naši Malenčani; tudi politiki in gospodarstveniki to vedo, zato bodo v imenu kapitalizma spodbujali našo medsebojno tekmovalnost, dokler bodo lahko, ker nas ločuje in s tem vzdržuje šibkost in vodljivost. Človeško od njih; toda ljudje imamo na srečo poleg pohlepa tudi še kakšno bolj ponosa vredno lastnost in potrebo, in te, kot se spomnimo iz zadnjih poplav, v težkih položajih posijejo iz src.

In v težkem položaju smo, ker je dosedanji napredek „temeljlil na tehnologijah, ki ne izhajajo iz sodelovanja z živim svetom narave, katerega del smo. To nas je primoralo, da svoje sposobnosti kar se da prilagodimo življenjskim

razmeram, ki jih sami ustvarjamo, ki pa so v nasprotju z naravo. Specializirali smo svoje čute tako, da njihove informacije lahko prebere, analizira in nadzira samo razum, kar pa je temelj za negativno manipulacijo. Tako smo ustvarili nepopustljivega posrednika, ki ne dopušča, da bi duhovne vrednote zaživel v vsakdanjem življenju, svoje telo pa priženemo do skrajnih meja napetosti. To se nam vrača v obliki kolektivne depresije in vseh preostalih množičnih degenerativnih pojavov naše civilizacije.“

Da se ponovno uskladimo z naravnim redom ter sebi in svojim potomcem zagotovimo harmonično evolucijo človeka in Zemlje, bo treba koncept trajnostnega razvoja zastaviti kot odgovorno sonaravnost: kot spoštljivo soustvarjanje z vsemi preostalimi deli stvarstva, ne več kot zgolj izrabljanje virov.

DREVO JE ŽIVO, PA ŠE KAKO! | FOTO: OSEBNI ARHIV

Geomantija je celostna ekologija, večična razvoja celovite zavesti, ki zajema občutljivost tako za vidne kot nevidne ravni narave, katere del je tudi človek. Tak celosten pristop k stvarnosti omogoči skladnost v razvoju človeka, njegovega življenjskega prostora in Zemlje kot planeta. Geomanti uporabljajo veščine, ki jih je človek včasih že obvladal; nekoč davno, a se jih da ponovno obuditi. Prizadevajo si, da bi ljudje znova začutili povezanost z Zemljo in vzpostavili hologramski način življenja, kjer se vsak delček zaveda svoje vloge v celoti, katere neločljiv del je.

V Sloveniji ima geomantija močno tradicijo, tako da se tovrstni projekti dogajajo na ravni celotnih občin in pokrajin, Evropska unija pa jih na srečo vseh, ki nam je še vedno mar, marsikje podpira s sofinanciranjem. Tako sta na primer v obkolpskih občinah in ob Cerkniškem jezeru že končana in delujoča obsežna večletna projekta, v katerih so se na podlagi raziskave vitalnoenergijskih točk in drugih pomembnih funkcij v pokrajini postavili litopunktorni kamni. To so izklesani kamni, ki kot akupunkturne iglice v zemlji omogočijo delovanje naravno prisotnih pomembnih kvalitiet v prostoru in tako ponovno vzpostavijo ravnotežje, kakršno so sodobni načini gradnje in drugi posegi v okolje, ki ne vštejejo očesu nevidnih razsežnosti krajev, podrli. S tem, ko naravni prostor lahko zaduha in se

„zaceli“, pa seveda omogoči trdnejše celostno notranje ravnovesje (na kratko, zdravje in krepkost) tudi bitjem, ki ga poseljujejo, med njimi človeku, kot posamezniku in kot skupnostim; zajame torej kakovost bivanja na osebni in na medsebojni ravni.

Tako kot vsak človek ima tudi vsak kraj svoje identitetne značilnosti in posebne potenciale, s katerimi sooblikuje življenja tistih, ki v njem živijo, in s katerimi nastopa tudi kot pomemben del širših celot. Kostanjevica, naša ljubljena „speča lepota“, kot jo je glavni urednik v zadnjem uvodniku poimenoval po zgledu iz vodiča za popotnike, geomantsko gledano resnično spada med ženske dele Slovenije.

Nebojša Lončar se je tri desetletja ukvarjal s preučevanjem starodavnih tradicij: njihovega vrednotenja življenja v funkciji zdravja in njihovih načinov pravilnega zasedanja prostora. Danes se posveča zdravju prostora in ljudi, izobraževanju na področju senzibilizacije posameznika v smislu povrnitve sposobnosti, da prisluhnemo sami sebi in Zemlji, ter inovativnim projektom za preobrazbo družbe in prehod na zavestno odgovorno raven delovanja. Njegov je tudi projekt Človek Zemlja, katerega jedro je preseganje trenutnih omejitev in dejavno osvobajanje notranjih ustvarjalnih potencialov na osebni ravni in na ravni kolektivne zavesti; etično utemeljena (samo)realizacija, ki celi; tako človeka samega kot njegov

življenjski prostor, Zemljo.

V tem okviru bo predavanje v Kostanjevici, naslovljeno Zdrav človek v zdravem prostoru, namenjeno predstavitvi sodobne geomantije kot vede o vplivu energij okolja na človeka in obratno ter kako si v zvezi s tem lahko pomagamo. Lončar nam bo približal naravo polja človekovih energij, orodja za raziskavo in zdravljenje prostorov ter odgovor na vprašanje, kako načrtovati in ustvariti harmoničen prostor.

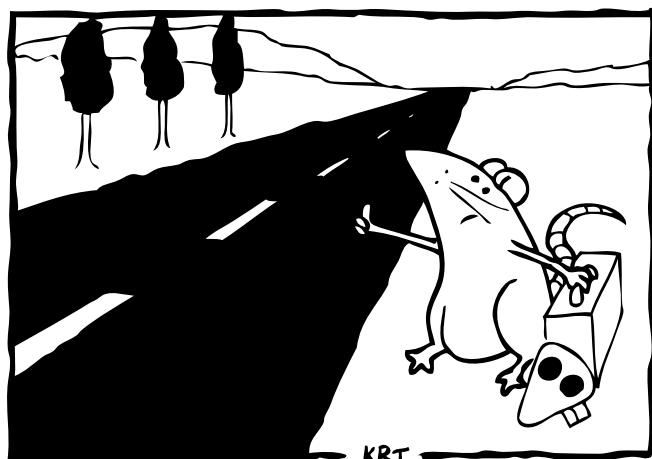
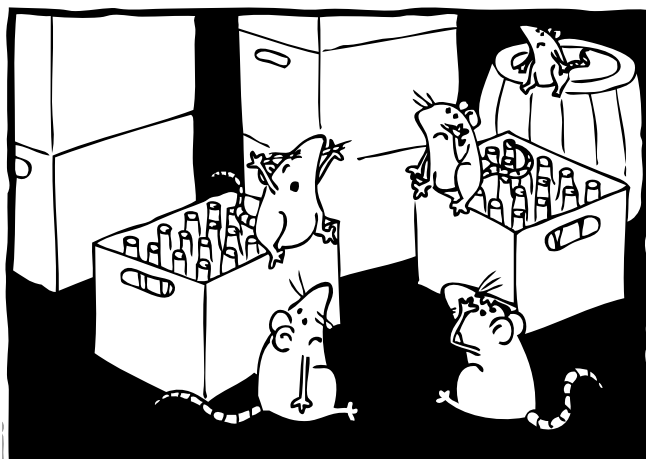
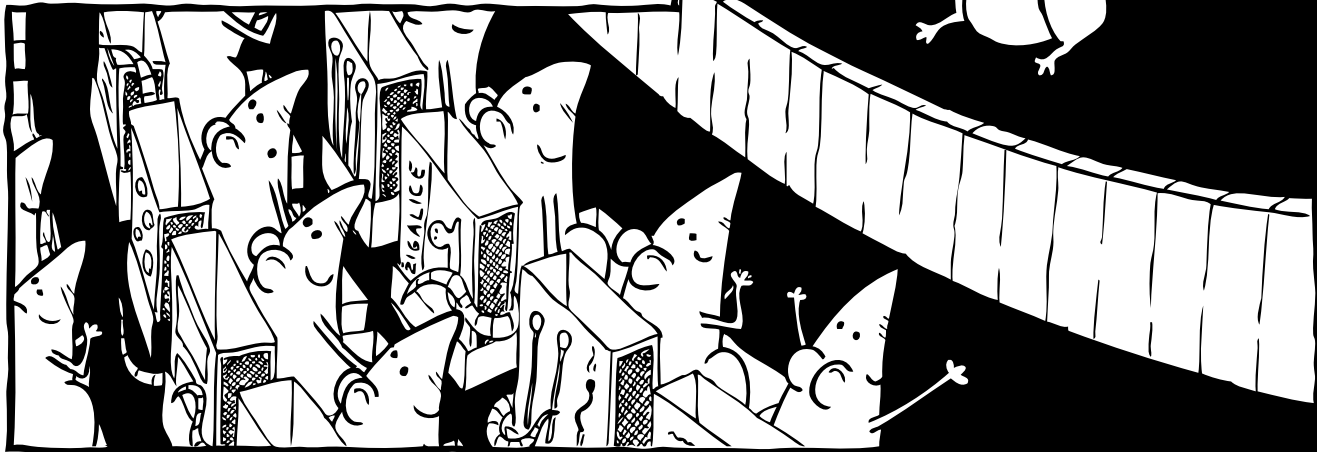
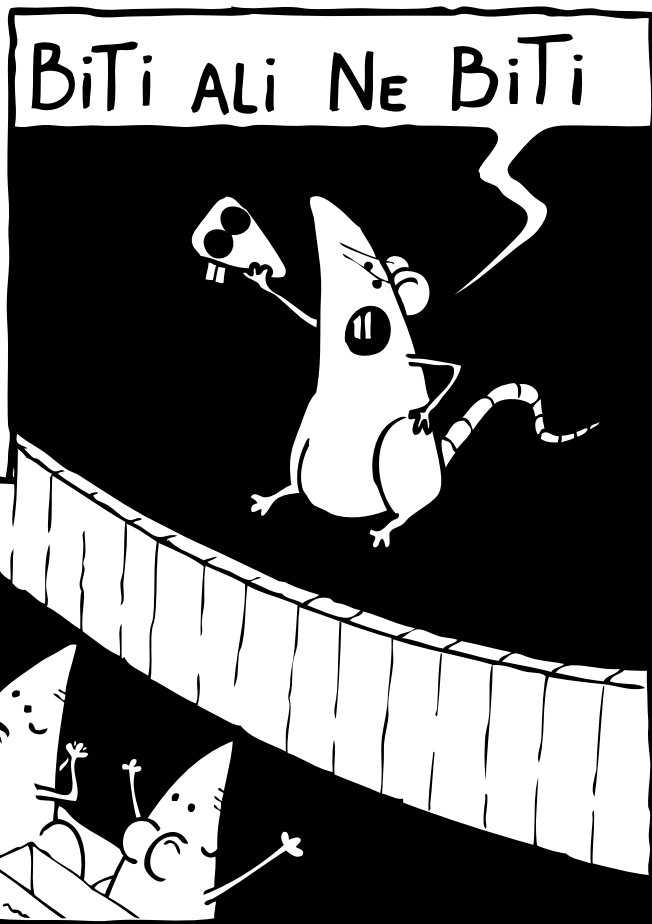
Nastala je tudi pobuda za odprto delavnico, na kateri se bomo lahko približe spoznali s temeljnimi geomantskimi veščini in orodji, uporabnimi v vsakdanjem življenju. Naučili se bomo, kako je mogoče razvijati občutljivost za zaznavanje in raziskovanje subtilnih razsežnosti prostora, načinov krepitev zdravega načina življenja ter večdimenzionalne ekološke zavesti, ki vključuje ekologijo osebnega energetskega polja in polja lastnega doma kot izvira počutja.

Tako morda sčasoma še najdemo primerno viteški način, kako lahko poljubimo lepotičko, da se začne pretegovati in prebujati ...?

| KATJA PLUT

NEBOJŠA LONČAR KLEŠE LITOPUNKTURNI KAMEN | FOTO: OSEBNI ARHIV

KRT

Program prireditev - Marec 2012

23. 3. 2012 ob 18.00	Prireditev za Materinski dan	Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
23. 3. 2012 ob 19.00	Jasmina Nedanovski – Grafike	Galerija Božidar Jakac – Lamutov likovni salon, Kostanjevica na Krki
24. 3. 2012 ob 9.00	Čistilna akcija »OČISTIMO SLOVENIJO 2012«	Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
28. 3. 2012 ob 19.00	Geomantija - predavanje	Knjižnica Kostanjevica
30. - 31. 3. 2012	Praznik vina, kruha in suhega sadja	Društvo vinogradnikov Kostanjevica na Krki

Program prireditev - April 2012

10. 4. 2012 ob 17.00	Zrcalce - lutkovna predstava	Knjižnica Kostanjevica
12. 4. 2012 ob 19.00	Fotografija - tečaj	Knjižnica Kostanjevica
14. 4. 2012	10. pohod po Resljevi poti	Parkirišče Gostilne Žolnir
20. 4. 2012 ob 19.00	Igor Bravničar	Galerija Božidar Jakac – lapidarij
20. 4. 2012	Gorjupov literarni večer	Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
21. 4. 2012	Spomladanski mestni sejem	Zavod Otok
21. 4. 2012 ob 18.00	Razstava ročnih del	Knjižnica Kostanjevica
26. 4. 2012	Otroški Extempore	Proslava ob dnevu upora proti okupatorju

Program prireditev - Maj 2012

4. 5. 2012	Cirkus	Pogovor z Jano Drašler
25. 5. 2012 ob 20.00	Tomislav Buntak	Galerija Božidar Jakac – nekdanja samostanska cerkev